תורת

דניאל בגוב האריות

אשר שמע מפי המלאך הנשלח אליו ממרום לשמרהו ממלתעות האריות (דניאל ו' כ"ג), וגלה לו ענינים רבים ונפלאים העומדים ברום עולם הישראלי, ומכילים כר נרחב בפרדס המחקר האלהי. וענינים נעלים ונשגבים האלה כחם עז להשריש אמונת התורה הקדושה עמוק עמוק בלבות הקוראים.

השושנים האלה נקבצו בחרדת קודש מגנת ביתן המלך הכבוד ע"י פלא"י.
והזכות שיכת לצמיתות להמדפים הנזכר למטה.

דיא תורה פון

דניאל אין לייבענגרוב

וואס ער האט געלערנט פון דעם מלאך וואס איז געשיקט געווארען פון הימעל אב צו היטען איהם פון דיא ווילדע לייבען. ער האט איהם ענטדעקט פיעל וויכטיגע ערקלערונגען וואס פערנעממען אגרויסען פלאץ אין דיא יודישע וועלט, אונ פערווארצלען דיא הייליגע יודישע אמונה אין דיא לעזערס הערצער.

אני דניאל העברי, חוטר מגזע מלכי ישראל ועבד נאמן לאלהי יעקב, כאשר הושלכתי בפקודת המלך דריוש בבור האריות, אמרתי כי כרגע יהיה בשרי לברות לשני החיות הטורפות, ולא ישאירו מגויתי גם עצם קטן, מגודל רעבונם אשר היה בוער בקרבן כיקוד אש, והנה מה מאד נפלאתי והשתוממתי למראה עיני, ולבי הנשבר כמעט פג משמחה וגיל, בראותי כי נפתחו ארובות השמים, וכחץ מקשת עף מלאך אחד אל תוך המסגר אשר ישבתי בו יחד עם האריות הרעבות, ופקודתו שמרו שופכי דם ומרצחים אכזרים אלה לבל יעשו לי שמץ רעה, וכה הבריקו קרני אורו בתוך עיני, עדי נפלתי בחיק תרדמה עזה כמות, אך פתאום נגעה בי יד המלאך הזה ויעירני משנתי המתוקה, ויאמר: „שאל נא איש

איך יודישער דניאל, וואס איז א צווייג פון דעם יודישען קייזערליכען וואָרצעל, אונ א עהרליכער קנעכט צו יעקב'ס גאט. וויא איך בין אריין געוואָרפען געוואָרען מיט דעם בעפעהל פון דעם קייזער דריוש אין לייבענגרוב, אונ איך האב געדענקט דס אין איין זעקונדע וועט מיין לייב ווערין אויפגעפרעסין צווישען דיא ווילדע טהירעס צויין. אונ זייא וועללען נישט איבער לאסען פון מיין קערפער דעם מינדעסטען קליינעם ביין. מיין צובראכען הארץ איז בענויא אבגעשטארבען פון גרוס פרייד, וויא איך האב געזעהען ווי די הימלישע פענסטער זענען געעפינט געוואָרען, אונ וויא א פייל פון בויגען איז צו געפלויגען איין מלאך צו דיא שטייג וואס איך בין אין איהר געזיטצען צוזאממען מיט די הונגעריגע לייבען, אונ דעם ענגעלס בעפעהל האבען דיא בלוטפערגיסערס אונ ווילדע מערדערס געהוטען, דאס זייא זאללען מיר נישט טוהען דאס מינדעסטע בייזהייט. זיינע ליכטיגע שטראהלען האבען אזו געבלאשטשעט אין מיינע אויגען, ביז איך בין אריין געפאללען אין זעהר א שטארקען שלאף בענויא וויא דר טויט. נאר פלוצלונג האט מיך אנגערירט דעם ענגעלס האנד אונ האט מיך אויפגעוואכט פון דעם זיסען שלאף אונ האט געזאגט: פראג גלוסטיגער מאן אלע שוועהרע פראגעס וואס דיין פערשטאנד

חמודות כל השאלות הקשות אשר בינתך קצרה למצוא עליהן תשובות נכוחות וישרות, ואני אאלפך עתה הרבה חכמה ובינה, אלמדך מזמה ודעת עליון, לבעבור תדע לעזק ולסקל את דרך החיים המאושרים, מכל המכשולים וחתחתים המפוזרים בו, ולמה תאבד עתותיך פה בין הפראים חנם? אל תירא איש חמודות ממשובת האריות הרעבות אלה, ושאל ממני את כל העולה על רוחך".

המלאך הזה הרגיע את רוחי הנבהל ממראה האריות האכזריות, ושאלתי מפיו שאלה אחת רמה ונשאה, אשר פעמים רבות דרשו הרבה חכמים תשובה נכונה עליה, מדוע רשעים עריצים המה כילדי שעשועים שבעים כל טוב עלי אדמות, וכה יהל אור ההצלחה על ראשם עדי יֵהָפֵךְ הרפש לזהב בכפם,

---

איז צו קליין צו געפונגען אויף זייא ריכטיגע אונ וואהרע אנטווארטען, אונ איך וועלל דיך יעצט לערנען פיעל קלוגהייט אונ פערשטאנד, איך וועלל דיך לערנען חכמה אונ גאטליכע ערקלעהרונגען, דאס דוא זאלסט פערשטעהן אבצוגרייניגען דעם וועג פון דעם גליקליכען לעבען פון אללע שטרויכלונגען אונ דערנער וואס זענען אויף איהם פערשפרייט, צוא וואס זאלסט דוא פערליהרען דיינע צייטען דא צווישען דיא ווילדע? דוא זאלסט נישט גלוסטיגער מענש אנגסטען פאר דעם ווילדקייט פון דיא הונגעריגע לייבען, אונ פרעג פון מיר אללעס וואס וועט דיר נור איינפאללען אויף דיינע געדאנקען".

דער מלאך האט בערוהיגט מיין גייסט וואס ער איז געוועזען דערשראקען פון דיא בייזע לייבענס געזוכט, אונ איך האב פון זיין מויל געפרעגט איינע הויכע אונ וויכטיגע פראגע וואס פיעל מאהל האבען פיעל חכמים געפאדערט א ריכטיגען אנטווארט אויף איהר. פאר וואס זענען דיא אונפערשטעהמטע רשעים ווי שפיעלקינדער אנגעזעטעם מיט אללעם גוטען אויף דיא וועלט, אונ זייערע ליכטיגע הצלחה טוהט אזויא לייכטען אויף זייער קאפף, דס די בלאטע ווערט אין זייערע האנד פערקערט צו

והצדיקים יראי־אלהים יושבים בשפל, והמה כמטרה לחצי הפגעים הרעים, והזהב יֵהָפֵךְ לרפש וטיט חוצות בידם הנקיה והטהורה מכל עַוְלָה?

המלאך הקשיב את שאלתי היטב, ויאמר:

„עת עלה משה בן עמרם אלינו למרום להוריד את התורה הקדושה ארצה, השכיל אז לבקש ולחנן מלפני אלהי הצבאות ולאמר ברגש:

„אל רחום וחנון! הלא תחפוץ לתת תורה לעם אשר בחרת בו, לא לדור אחד ולא לשני דורות, רק לכל העתידים להולד עד הדור האחרון, ובגלל זאת תפקח נא את עיני עבדך, ויראה את כל הדורות השונים העתידים להקיף את חוג העולם גם תראני את תכונת נפשם ורוחם ודעתם, לבעבור אדע ליסד

גָאלְד, און דִיא צַדִיקִים דִיא גָאטְס פוּרְכְטִיגֶע, זִיטְצֶען אִין דִי פִינְסְטֶער, און זַיי זֶענֶען ווִי אַ צִיעל צוּ דִי פַייְלֶען פוּן דִיא שְׁלֶעכְטֶע בֶּעגֶעגֶענִישֶׂען, בִּיז דָם גָאלְד ווֶערְט פֶערְקֶערְט צוּ בְּלָאטֶע און לֵיים פוּן דִי גַאסֶען אִין זַייעֶרֶע הַאנְד ווָס זִיא אִיז רֵיין פוּן יֶעדֶען אוּנְרֶעכְט?

דֶער מַלְאָךְ הָאט גוּט פֶערְנוּמֶען מַיינֶע פְרַאגֶע און עֶר הָט גֶעזָאגְט:

„אִין דִי צַייט ווָאס מֹשֶׁה בֶּן עַמְרָם אִיז אַרוֹיפְגֶעגַאנְגֶען צוּ אוּנְז אִין הִימֶעל אַרַיין, אַרוּנְטֶער צוּ בְּרֶענְגֶען דִיא הֵיילִיגֶע תּוֹרָה אוֹיף דִיא ווֶעלְט, הָאט עֶר דֶענְסְמָאהְל פֶערְשְׁטַאנֶען צוּ בֶּעטִין און צוּ פֶערְלַאנְגֶען פוּן דֶעם אַלְמֶעכְטִיגֶען גָאט, און צוּ זָאגֶען מִיט אֵיינֶע עֶנֶערְגִי:

„עֶרְבַּארְמְדִיגֶער און לַייטְזֶעלִיגֶער גָאט! דוּא ווִילְסְט דָאךְ גֶעבֶּן אַ תּוֹרָה צוּ דֶעם פָאלְק ווָס דוּ הָאסְט אִיהם אוֹיסֶערְווֵיילְט, נִישְׁט אַ תּוֹרָה אוֹיף אֵיין דוֹר, און נִישְׁט אוֹיף צְוֵויי דוֹרוֹת, נוּר צוּ אַלֶע ווָאס זֶענֶען פַארְבְּרֵייט גֶעבוֹירֶען צוּ ווֶערִין בִּיז דֶעם לֶעצְטֶען דוֹר. דָארוּךְ זָאלְסְט דוּא עֶפֶענֶען דִיא אוֹיגֶן פוּן דַיין קְנֶעכְט, דָאס עֶר זָאל זֶעהֶען אַלֶע פֶערְשִׁידֶענֶע דוֹרוֹת ווָאס זֶענֶען פָארְבְּרֵייט אַרוּם צוּ רִינְגְלֶען דִיא ווֶעלְט. אוֹיךְ זָאלְסְט דוּא מִיר צֵייגֶען זַייעֶר כַּארַאקְטֶער און זַייעֶר גַייסְט אוֹיךְ זַייעֶר פֶערְשְׁטַאנְד,

את עמודי התורה על אדנים חזקים ויסודות מוצקים, ותהיה מאושרה וראויה לכל באי עולם, וענפיה הרעננים לא יבולו נצח״.

תפלת ראש הנביאים זה עלתה לרצון לפני אלהי הרוחות, ולא אחר לגלות את עיניו הבהירות ולהסיר מהן כל ערפלי המחזה, עדי ראה כל הדורות עד אחרית תבל. הראה לו את רוח בני האדם ותכונת נפש היצורים בכל דור ודור, גם הראה לפניו כל החכמות וכל המדעים העתידים לצאת ממחבואן בכל דור ודור, וכל הצדיקים הקטנים עם הגדולים הציג לעיני בתמונתם וצלמם בכל דור ודור. גם הראה לו מצב חיי הצדיקים רבי העליליה ומצב חיי הרשעים העריצים בכל דור ודור. ובין אלה הראה לו את מצבך אתה עתה בבור האריות. וכראות

איך זאלל וויסען צו גרונדען דיא זיילען פון דיא תורה אויף שטארקען שוועללען אונ ריזענדע פונדאמענטין. זיא זאל זיין נוטצליך אונ וויכטיג פאר אללע וואס קומען אויף דיא וועלט, אונ איהרע זאפטיגע צווייגען זאללען עוויג ניט פוילען״.

דאס געבעט פון דעם עלטסטען נביא איז מיט בעוויליגונג אויפ־גענאנגען פאר דעם גאט וואס בעשאפט אללע נשמות, אונ ער האט ניכט געזוימט אויפצודעקען זיינע קלאהרע אויגען, אבצוטוהען פון זייא אללע נעבלען פון דעם פארשטעללונג, ביז ער האט געזעהען אלע דורות ביז ענדע וועלט. ער האט איהם געצייגט דעם גייסט פון דיא מענשען אונ דיא נאטור פון דיא בעשעפעניסען אין יעדען דור. אויך האט ער פאר איהם געצייגט אללע חכמות אונ אללע וויסענשאפטען וואס זענען פארברייט ארויסצוגיין פון זייער בעהעלטענים אין יעדען דור. אונ אללע גרויסע אונ קליינע צדיקים האט ער פארגעשטעלט פאר זיינע אויגען אין זייער געשטאלט אונ זייער פיזיגנאמי אין יעדען דור. אויך האט ער איהם געוויזען דאס לעבענבעשטאנד פון די צדיקים וועם טוהען פיל וויכטיגע זאכען, אונ דאס לעבענבעשטאנד פון די העלדישע רשעים אין יעדען דור. אונ צווישען זיי האט ער אים געוויזען דיין יעצטיגען בעשטאנד אין לייבען גרוב. אונ ווי משה

משה איש האלהים את המראות הגדולות האלה, לבשה חרדה גדולה את גויתו וכל עצמותיו רחפו מתוגה בדברו מנהמת לבו: „מדוע יהיו הצדיקים מצוקי ארץ הדום לרגלי הרשעים הארורים? מדוע הישרים והתמימים הנוטרים פקודיך כלם בלב טהור ונפש יקרה יאכלו בזעת אפם פת חרבה ולחם יבש במדה ובמשקל, ועיניהם רואות את הרשעים מתענגים על רוב טובה, ובחלונותיהם יאירו קרני ההצלחה?"

והנה במצות שדי עף אליו מיכאל המלאך הגדול, ויאמר: „צדק יהלוך לפני דרכי אלהי הצבאות וכל מעשיו במאזני החכמה ישקלו; אם יראו בני האדם כי רק דרך הצדיקים צלחה והשומרים מצות שדי באמונה לא ידעו רע, ולעומתם דרכי הרשעים מלאות

דער געטליכער מאן האט דיא פארשטעללונגען געזעהען, האט א גרויס ציטערניש בעקליידעט זיין קערפער, און אללע זיינע ביינער האבען געשוידערט פון טרויעריקייט ווי ער האט געשפראכען פון זיין צו רוישט הארץ: „פאר וואס זאללען די צדיקים, דיא פונדאמענטין פון דיא וועלט זיין א פוסענבענקעלע צו דיא פערפלוכטע רשעים'ס פיס? פר וום זאללען דיא ערהרליכע און פרומע וואס זייא הוטען אב אללע דיינע געזעטצע עססען מיט זייער שווייס טראקקען ברויט פערדארט ברויט מיט דיא צאהל און מיט דיא וואג, און זייערע אויגען זעהען וויא דיא רשעים פערוויילען זיך אויף פיעל גוטס, און אין זייערע פענסטער טוהען לייכטען דיא שטראהלען פון גליק?"

און מיט גאטס בעפעהל איז צו איהם צוגעפלויגען דער גרוסער מלאך מיכאל און האט געזאגט: „דאס ריכטיגקייט גייט פאר דעם אלמעכטיגען גאטס גאנגע און אללע זיינע ווערקע ווערין געוואהגען אויף דיא קלוגע וואגשאהלען! ווען די מענטשען וואלטען געזעהען דאס נאר דר וועג פון די צדיקים איז גליקליך, און די וום הוטען ערהרליך אב גאטס געזעץ ווייסען נישט פון קיין שלעכטס, און גענען זיי זעגנען די וועגען פון די רשעים פיהל מיט טויט־שטראכלונגען און מיט שלעכטע געטצען.

מוקשי מות והתחתים רעים, אז יהיו כל יושבי תבל נחוצים ואנוסים להיות צדיקים ותמימים לבל תאונה להם כל רעה, ולא ישינו בעד צדקתם הרמיה זאת שכר אמת וגמול טוב בעולם הנפשות, יען לא עשו זאת לכבוד אלהיהם רק למענם, להשיג בזה מאויי לבם, ולהדוף מפגיהם פגעי הזמן הרעים והמרים האחוזים בעקבות הרשעים, ועתה בראותם כי דרך רשעים צלחה ודרך צדיקים מלאה מקרים לא טובים, ובכל זאת יעזבו הנבונים דרך נלוזים ומבלים כל שנותיהם בדרך הצדיקים, הלא המה מראים בזה לדעת כי רק מגודל אהבתם ליוצרם הגדול והנורא יקטירו חלבם דמם ולשד עצמותיהם לרצון ולריח ניחוח לאדון כל הארץ, ולכן כאשר תעזוב נשמתם את גום ותבוא הנה בעולם

דאמאלס וואלטען די גאנצע וועלט מענשין געוועזן געגיים אונ געצוואונגען צו זיין צדיקים אונ ערליכע עס זאל זיי קיין שלעכטס טרעפין, אונ זיי וואלטען נישט בעקומען פאר זייער פאלשען פרומקייט קיין ערליכן לוין אונ קיין גוט בעצאהלונג אוף די גייסטליכע וועלט, ווייל זיי האבען דס נישט געטאן צו ליב זייער גאט נאר צו ליב זיך, צו גרייכן דורך דעם צוא דיא לוסטיגקייטן פון זייער הארץ, אונ צו פערטרייבען פון זיך די שלעכטע אונ ביטערע בגעגעניסען פון די צייט וואס זיי האלטען זיך אין די טריט פון די רשעים. אונ יעצט דורך זייער זעהן דס דר וועג פון דיא רשעים איז גליקליך אונ דער וועג פון די צדיקים איז פוהל מיט נישט גוטע צופעלע. אונ פון דעסטוועגן פערלאסען די פאלשטאנדיגע דעם וועג פון די אויס־געלאסענע אונ זיי פערברענגען זייערע גאנצע יארען אין דעם וועג פון דיא צדיקים, ציינגען זייא דאך מיט דעם צו וויסען דאס נור פון זייער גרויס ליעבשאפט צו זייער גרויסען אונ פארכטליכען בעשעפער אפפערן זייא זייער שמאלץ זייער בלוט אונ זייער מארך פון זייערע ביינער אלס פערגעניגען אונ אפפער צו דעם העדר פון דיא גאנצע וועלט, אונ דורך דעם ווען זייער נשמה פערלאסט זייער קערפער אונ זיא קומט אהער אויף דיא גייסטליכע וועלט. געמט גאט צו

הנפשות, יקדם שדי את פניה בשמחה ורב כבוד, ויאציל לה מהדו והדרת קדשו, יען שמה עליו אדמות כל מעיניה בכבודו".

אז נהרו פני משה כחמה בתקופתה ויוסף לשאול: „מאד כלתה נפשי לדעת מה הוא גמול הישרים ההולכים בדרך תמים, ומתי ישיגו את שכרם בעד מפעלותיהם הנכוחות ומעשיהם הטובים".

ויען מיכאל ויאמר: „בוא ברוך אלהים! ואראך שכר הצדיקים אשר היו בדורות הקודמים וגמולם הטוב בעד צדקותיהם אשר השכילו עשות בארץ".

מיכאל השר הגדול המושל עלינו במרום, אחז בימין משה איש האלהים, והביאהו מהרה לעדן גן הנשמות. בראשונה הכניסהו תוך ההיכל הזהב אשר בו ישב נֹחַ בֶּן לֶמֶךְ. ההיכל הזה

איהר געזיכט מיט פרייד און פיעל עהרע, און ער שענקט איהר פון זיין העררליכקייט און זיין היילינ שוינהייט, ווייל זיא האט אויף דיא ערד אריין געטוהען אללע איהרע געדאנקען אין זיין עהרע".

דאמאלס האט משה'ס געזיכט געשיינט ווי דיא זונן אין איהר שטארקייט, און ער האט ווייטער געפרעגט: „מיין גייסט גלוסט זעהר צו וויסען וואס איז דער לוין פון דיא ריכטיגע מענשען וואס געהען אין דעם עהרליכען וועג. אויך ווען וועללען זיי בעקוממען זייער לוין פאר זייערע ריכטיגע זאכען און זייערע גוטע מעשים?".

מיכאל האט געענטפערט און געזאגט: „קום גאטס געבענשטער און איך וועלל דיר צייגען דעם שכר פון דיא צדיקים וואס זייא זענען געוועזען אין דיא פערצייטישע דורות, און זייער גוטען לוין פאר זייערע צדקות וואס זייא האבען פערשטאנען צו טוהען אויף דיא וועלט".

מיכאל דער גרויסער העררר וואס רעגיערט אויף אונז אין הימעל, האט אנגענוממען דיא רעכטע האנד פון דעם גאטליכען מאן משה, און האט איהם שנעלל אריין געבראכט אין דעם גן עדן פון דיא נשמות. ערשטענס האט ער איהם אריין געבראכט אין דעם

בנוי לתלפיות מקרשי זהב טהור, בתבנית התבה אשר עשה בתבונת כפיו לפני רדת המבול הנורא על הארץ. חלונותיו היו תשע מאות וחמשים כמספר שנותיו בארץ, וכלם מאבנים יקרות בעלות צבעים שונים המענגים עין הרואה עד מאד. ובירכתי ההיכל עומד כסא־אלמוגים מעשה צעצועים, אשר אין כח בפי לתאר לפניך איש חמודות יפיו והדרו ורצפת ההיכל היא זכוכית בהירה וצחה כבדולח, אשר בעדה נראו מימי הנהר חדקל ומרוצת הדגים והחיות השונות למיניהן המרהיבים עיני הצופים. ובארבע זויות ההיכל מתנוססים עצים יפים ורעננים המשיבים כל נפש בריחם המתוק והנעים מאד. ובכל יום ויום עת השחר

נאלדענעם פאלאם וואס אין איהם איז געזיטצען נח למך'ס זוהן. דער פאלאם איז וואונדערליך געבויערט פון ריינע גאלדענע ברעטער אין דעם זעלבען פארעם פון דיא תבה וואס ער האט געמאכט מיט זיינע פעהיגע האנד איידער דער שרעקליכער מבול איז געגאנגען אויף דיא ערד, זיינע פענסטער זענגען געוועזען ניינהונדערט אונ פופציג דיא צאהל פון זיינע יאהרען אויף דיא וועלט. אונ זייא אללע זענגען פון טהייערע שטיינער מיט פערשידענע קאלערען וואס זעטטען אן דאס זעהענדיגע אויג מיט זעהר פיעל פערגעניגען. אונ אין דיא זייטען פון פאלאם שטעהט א שטוהל פון קארעללענהאלץ מיט פערצירונגען, וואס אין מיין מויל איז נישט דא קראפטין אבצושילדערין פאר דיר גלוסטוגערמאן זיין שוינהייט אונ הערליכקייט. אונ דיא פאדלאגע פון דעם פאלאם איז ריין לאטהער גלאז וויא קרוסטאהל, וואס דורך איהר ווערט געזעהען דאס וואססער פון טייך חדקל. אונ דאס געלויף פון דיא פיש אונ דיא פערשידענע גאטונגען חיות וואס בעצויבערן דיא זעהענדיגע אויגען. אונ אין דיא פיער ווינקלען פון פאלאם שטעהען שיינע פרוכטביימער וואס דערקוויקען יעדעם גייסט מיט זייער זוססען אונ פיעל פיינעם געשמאק. אונ יעדען טאג אין דיא זעלבע צייט וואס דער מארגענ־

יגיה אורו, נשמעה שמה רננת הכוכבים בשפרירי שחקים ומנגינתם הנפלאה, אשר כל קסת סופר מהיר תיעף ולא תעציר כח לתאר העונג הנמרץ והשמחה הגדולה אשר היא תעורר בלבות השומעים.

וכראות נח את הנביא הנעלה הזה ואת קרן אור פניו, פתח פיו בעליצת נפש גדולה מאד ויאמר: „האח! מה נעים חלקי כי ממעי יצא אדם המעלה הזה העתיד להעשיר את עם ישרון בסגולות התורה הקדושה אשר על ידיהם יקנו להם שם עולם בין צבאות מרום, ויהיו תמיד מאושרים תחת השמש”

ומשה גם הוא לבש גיל ויאמר לנח: „אנא צדיק תמים! הגד לי מדוע לא חגרת שארית כחך, למה לא עמדת בפרץ

שְׁטֶערְן עֶרְשַׁיינְט, וֶוערְט דָארְט גֶעהֶערְט דָאס גֶיזַאנְג פוּן דִיא שְׁטֶערְן אוֹיף דִיא שַׁיינֶע הִימְלֶען אוּנ זַייעֶרע וואוּנְדֶערְלִיכֶע מֶעלָאדִיֶע, וָואס יֶעדֶען פְלִינְקֶען שְׁרַייבֶּערְס פֶעדֶער וֶועט פֶערְמוּדֶעט וֶוערִין אוּנ וֶועט נִישְׁט הָאבֶּען קְרַאפְט אָבְצוּשִׁילְדֶערִין דֶעם גְרוֹיסֶען תַּעֲנוּג אוּנ דִיא גְרוֹיסֶע פְרֵייד וָואס זִיא דֶערְוֶועקְט אִין דִיא הֶערְצֶער פוּן דִיא הֶערֶערְס.

אוּנ ווִיא נֹחַ הָאט דֶערְזֶעהֶען דֶעם גְרוֹיסֶען נָבִיא אוּנ דָאס הֶערְלִיכֶע לִיכְטִיגְקֵייט פוּן זַיין גֶעזִיכְט, הָאט עֶר זַיין מוֹיל גֶעעֶפֶענְט מִיט זֶעהר אַגְרוֹיס לוּסְטִיגְקֵייט אוּנ הָאט גֶעזָאגְט: „גְלִיקְלִיךְ! ווִיא וִים אִיז מַיין מְהַייל דָאס עֶס אִיז פוּן מַיינֶע גֶעדֶערֶעם אַרוֹיס דֶער גְרוֹיסֶער מַאן וָואס אִיז פָארְבְּרֵייט רַייךְ צוּ מַאכֶען דָאס יוּדִישֶׁע פָאלְק מִיט דִיא צוּרוּנְגֶען פוּן דִיא הֵיילִיגֶע תּוֹרָה, וָואס דוּרְךְ זַייא וֶועלֶען זַייא זִיךְ קוֹיפֶען אַעֶווִיגֶען נָאהמֶען צְווִישֶׁען דֶעם הִימְלִישֶׁען מִילִיטֶער, אוּנ זַייא וֶועלֶען שְׁטֶענְדִיג זַיין גְלִיקְלִיךְ אוּנְטֶער דִיא זוּנְן”.

אוּנ אוֹיךְ מֹשֶׁה הָאט זִיךְ אָנְגֶעקְלֵיידֶעט מִיט פְרֵייד אוּנ הָאט גֶעזָאגְט צוּ נֹחַ: „אִיךְ בֶּעט דִיךְ עֶהְרְלִיכֶער צַדִיק זָאג מִיר פַאר וָואס הָאסְט דוּ נִישְׁט אָנְגֶעגָארְט דַיינֶע לֶעצְטֶע קְרֶאפְטֶען? פַאר וָואס בִּיסְט דוּ נִישְׁט הֶעלְדִיש גֶעשְׁטַאנֶען צוּ שְׁטְצֶען מִיט דַיין גֶערֶעכְטִיגְקֵייט

להגן בצדקתך על אחיך הרעים והחטאים ולהצילם משטף המבול הנורא, הלא אלהי הצבאות הוא אל רחום וחנון הוא מאין כמהו, ומדי שמעו קול מליץ יושר הצועה בכח לשוגג השנוגה להצדיק את בניו הממרים את פיו יקשיב ברצון ויאזין את תחנוניו ועוד ישיב להמליץ גמול טוב בעבורם, כי חפץ חסדים רבים הוא. ומדוע לא התחזקת להציל אלפי יצורים ממות נורא וכליון גדול כזה?"

המלאכים הרבים אשר היו סרים למשמעת נח ועמדו נכונים לשרתו, החלו לשקשק בכנפיהם ולעוף מלמעלה רצוא ושוב, ואחד הראה להשני פנים מתמיהים על השאלה הגדולה אשר יצאה מפי ראש הנביאים, ואולם כאשר פער נח את פיו, החשו כלם כרגע, והשתוקקו לשמוע תשובתו, ויאמר:

אויף דײַנע שלעכטע זינדיגע ברידער און רעטטען זייא פֿון דעם שרעקליכען פֿערפֿלייצונג פֿון דעם מבול? דער גאָט פֿון אַללע הערשאַפֿטען איז דאָך אַ גוטער ערבאַרמדיגער גאָט וואָס עס גיבט ניט זיין גלייכען, און ווען ער הערט דיא שטיממע פֿון אַ עהרליכען פֿערטיידיגער וואָס ער שטאַרקט זיך מיט דעם קראַפֿט פֿון זיינע שאַרפֿע צונג גערעכט צו מאַכען זיינע קינדער וואָס זעננען דער־געגען זיין געבאָט, פֿערנעמט ער גערן און האָרכט זיינע ביטטעס, און ער בעצאָהלט נאָך דעם פֿערטיידיגער אַ גוטען לוין פֿאַר זייא, ווייל גאָט וויל טוהען פֿיעל גנאַדעס, און פֿאַר וואָס האָסט דוא זיך ניט געשטאַרקט צו רעטטען טויזענדער בעשעפֿעניססען פֿון אַ שרעקליכען טויט און אַזויא אַ גרויסען אונגליק?"

די פֿיעל מלאָכים וואָס זעננען געשטאַנען צו נח'ס בעדינונג, האָבען אָנגעהויבען צו קלאַפּפּען מיט זייערע פֿליגעל און צו שוועבען אין דיא הייך הין און צוריק, און איינער האָט געצייגט דעם צווייטען אַ פֿערוואונדערטע געזיכט אויף דיא גרויסע פֿראַגע וואָס איז אַרויס פֿון דעם עלטסטען נביא'ס מויל, און אַזויא וויא נח האָט זיין מויל

„תאמין לי איש אלהים, תאמין לי אדם רב פעלים, כי לו נשארו רשעים אלה בחיים ולא נמחו במימי המבול העזים, אז היתה הארץ ומלואה כיער מלא חיות טורפות, וגם אתה ואביך ואחיך לא היו כמו עתה בחירי יה, רק פראים כְּעֲיָרִים לפי תכנת נפשות הדורות הקודמים לכם. וגם זאת לך לדעת, כי לו ראה אדון כל הארץ כי יש בין אנשי דורי חוח ממאיר אחד העתיד להצמיח אחריו גם פרח קטן אחד אז לא עקרהו ממקומו בזרם מימיו, והעיר בקרבי רוח דעת ממרום כי אבקש עליהם רחמים מלפניו וגם לו תארתי לפניך אדם יקר את התועבות

גֶעפִינְט זֶענֶען אַלֶע שְׁטִיל גֶעבְּלִיבֶּען אוּנ הָאבֶּען גֶעגְלוֹסְט צוּ הֶערִין זַיין אַנְטְוָוארְט. אוּנ עֶר הָאט גֶעזָאגְט:

„זָאלְסְט מִיר גְלֵייבֶּען גָאטְלִיכֶער מַאן, זָאלְסְט מִיר גְלֵייבֶּען טִיכְטִיגֶער אַרְבֵּייטְס־מַאן, דָאס וֶוען דִיא רְשָׁעִים וָואלְטֶען לֶעבֶּען גֶעבְּלִיבֶּען אוּנ זֵייא וָואלְטֶען נִישְׁט אָבְּגֶעמֶעקְט גֶעוָוארֶען אִין דִיא שְׁטַארְקֶע וַואסֶערִין פוּן מַבּוּל, דַאמָאלְס וָואלְט דִיא וֶועלְט מִיט אַלֶעם וָואס גֶעפוּנְט זִיךְ אִין אִיהר, גֶעוֶועזֶען וִויא אַ וַואלְד פוּהל מִיט רֵייסֶענְדֶע חַיוֹת, אוּנ דוּא אוּנ דַיין פָאטֶער אוּנ דַיינֶע בְּרִידֶער וָואלְטֶען נִישְׁט גֶעוֶועזֶען גָאטְס־אוֹיסְעֶרְוֵוילְטֶע וִויא יֶעצְט, נוּר ווִילְד וִויא מוֹילְעֶזְלֶען לוֹיט דֶעם גֵייסְטְלִיכֶען כַארַאקְטֶער פוּן דִי פֶערְצַייטִישֶׁע דוֹרוֹת. אוֹיךְ בְּרוֹיכְסְט דוּ ווִיסֶען, דָאס וֶוען דֶער הֶערְ פוּן דִיא וֶועלְט וָואלְט גֶעזֶעהֶען דָאס צְווִישֶׁען דִיא מֶענְשֶׁין פוּן מַיין דוֹר גֶעפוּנְט זִיךְ אַיין פֶערְשָׁאלְטֶענֶער דָארְן וָואס עֶס אִיז פֶארְבְּרֵייט צוּ וַואקְסֶען פוּן אִיהם אוֹיךְ אַיין קְלֵיינֶע בְּלוּהם, דַאמָאלְס וָואלְט עֶר אִיהם נִישְׁט אוֹיסְגֶערִסֶען פוּן זַיין אָרְט מִיט דֶעם שְׁטְרָאם פוּן זַיינֶע וַואסֶערִין, אוּנ עֶר וָואלְט אִין מִיר דֶערְוֶועקְט אַ ווִיסֶענְ־שַׁאפְטְלִיכֶען גֶעדַאנְק פוּן הִימֶעל, דָאס אִיךְ זָאלְל פַאר אִיהם בֶּעטִין עֶרְבַּארְמְקֵייט אוֹיף זֵייא. אוֹיךְ וֶוען אִיךְ וָואלְט פַאר דִיר שִׁילְדֶערְן פַאר דִיר מַאן פֶארְגֶעשְׁטֶעלְט דִיא פִיעל שְׁמוּטְצִיגֶע זַאכֶען וָואס דִיא

הרבות אשר עשו בני דורי בזדון לבם העדל, אז סמרו שערות ראשך וכסית באצבעותיך את עיניך מגודל הבושה והכלמה, כי על ברכי אדם הנברא בצלם דמות עליון, יולדו פראים מתועבים וטמאי נפש כאלה, אשר התערבו הערובת המשגל בהולכי על ארבע, ושחתו את זרעם בבהמות שדה וחיתו יערות, ובכל עבר ופנה נראו תהלוכות אכזריות גזל חמס עושק ורצח, זה נשא על כתפיו את הכלים אשר פעלם או קנם בזעת אפו, ובא רעהו וגזלם לעיניו בחזקה ואין מוחה, זה ארש לו אשה ובא השני ורצחו נפש ויבוז ממנו את אשת חיקו לעיני השמש ואין מושיע. פעם אחת סבבו חבר מרצחים את ביתי בחרבות מגואלות בדם,

---

מענשען פון מיין דור האבען געטוהען מיט דעם פלייסיגקייט פון זייער אונפערשטאנדליך הארץ, דאמאלס וואלטען דיינע האאר פון קאפף געוועזען ווייא נעגעל און מיט דיינע פינגער וואלסט דוא פערשטעלט דיינע אויגען פון גרויסע שאנדע, דאס אויף דיא שוים פון דעם מענש וואס איז בעשאפען געווארען מיט א גאטליך געשטאלט, זאללען געבוירען ווערין אזאלכע אונווירדיגע ווילדע און בעשמוצטע גייסטען וואס זייא האבען זיך פעראונרייניגט מיט דיא וואס גייען אויף פיער, און האבען זייערע נאטור פערדארבען אין דיא בהמות פון פעלד און דיא וואלד־טהירע, און אין יעדע זייט און ווינקעל זענען געזעהען געווארען אכזרישע פירונגען, שטילען, רויבען, בעטריגען, ערמארדען. דער האט אויף זיינע אקסלען געטראגען דיא זאכען וואס ער האט זייא געמאכט אדער געקויפט מיט דיא שוויים פון זיין געזיכט, איז געקוממען זיין פריינד און האט זייא מיט געוואלד אוועקגערויבט פון איהם פאר זיינע אויגען און קיינער האט נישט געוועהרט. דער האט געהייראט א פרויא, איז געקוממען דער צווייטער און האט איהם ערמארדעט און האט געגען דיא זונן אוועקגערויבט זיינע ליעבליכע פרויא, און עס איז קיין רעטטער געוועזען. איין מאהל האבען א קאמפאניע

ויבקשו להרגני ולבוז כל רכושי, ולולא נפלו עליהם הנחשים בשצף קצפם, והצליחו לספות נפשם השובבה, אז כרתו עד מהרה את גידי צוארי, ודמי הנקי נשפך לעיניהם כמים. ורבות עמלתי ליסרם ולהשיבם מדרכיהם הנלוזים, אך המה בזו לענו עלי ועל תוכחתי וחשבוני לחסר טעם. לכן מגודל חמלתי על הדורות הבאים, נאלצתי לעמוד כאלם מרחוק, ולתת ליד שדי לחתום את עונשם הקשה, כרופא הכורת הבשר המנגע לבל תלך כל הגויה לאבדון. ודע לך בחיר אלהים, כי בנשאך זה עתה על שכמך משרת מושל בישראל, תזהר עד מאד לבל

מערדערס ארומגערינגעלט מיין שטוב מיט פערבלוטיגטע שווערדען אונ האבען מיך געוואלט טייטען אונ אוועק רויבען מיין פערמעגען, אונ ווען עס וואלטען נישט אויף זייא ארויף געפאללען דיא שלאנגען מיט זייער בייזען צארן אונ זייא האבען בעגליקט אומצובריינגען זייער ווילדען גייסט, דאמאלס וואלטען זייא שנעלל צו שניטטען דיא אדערין פון מיין האלז, אונ מיין אונשולדיג בלוט וואלט פאר זייערע אויגען פערגאססען געווארען וויא וואססער. אונ איך האב זיך פיעל געמאטערט צו שטראפען זייא אונ זייא אוועק צו נעממען פון זייערע אויסגעלאססענע וועגען, אבער זייא האבען געשפעט אונ געלאכט אויס מיר אונ אויס מיין שטראף, אונ זייא האבען מיך גערעכענט אלס פעריקטער. דאדורך פון מיין גרויס מיטלייד אויף דיא דורות וואס זענען פארבייט געוועזען צו קוממען אויף דיא וועלט, בין איך געצווינגען געוועזען צו שטעהן פון ווייטענס וויא א שטוממער, אונ לאססען דאס גאטס האנד זאלל אונטער זיגלען זייער שווערע שטראף, אזויא וויא דער ארצט שניידט אב דאס קראנקע פלייש כדי דער גאנצער קערפער זאלל נישט פערלוירען געהן, אונ דוא גאטס אויסערוויילטער ברויכסט וויססען דאס מיט דיין יעצטיגען טראגען אויף דיין אקסעל דעם טיטעל יודישער־רעגירער זאלסט דוא זיין זעהר פארזיכטיג דאס דיין אויג זאלל

תהום עינך על הקוצים המכאיבים את השושנים, כי בחמלתך עליהם יֵהָפְכוּ גם הפרחים לקוצים והשושנים לסלונים ממאירים, ואז יסיר בעל הכרם חלילה את השגחתו ממנו".

ויהי כאשר כלה נח לדבר אחז המלאך בידי משה ויביאהו אל היכל אחר החצוב כלו מאבן שוהם אחד, וכל עין בשר לא תעצור כח להביט על יפיו והדרו, ופני משה נהרו בראותו חוגה חבל מלאכים מנגנים לפני חנוך בן ירד היושב שמה על כסא רם ונשא מנגינות יקרות ורננים נעלים, אשר לו נגנו אותן באזני החיים עלי אדמות, אז מתו השומעים כרגע מגודל העונג הנפלא. וכראות חנוך איך איש עמום גו ובשר עומד איתן בהיכלו, נגש

זִיךְ נִשְׁט עֶרְבַּארְמֶען אויף דִיא דֶערְנֶער וָואס זַייא טוּהֶען וֶועה דִיא רויזֶען, וַוייל מִיט דַיין עֶרְבַּארְמוּנְג אויף זַייא וֶועלֶען דִיא בְּלוּמֶען אויךְ פֶערְקֶערְט וֶוערִין אויף דֶערְנֶער, אוּנ דִיא רויזֶען וֶועלֶען וֶוערִין פֶערְפְלוּכְטֶע דֶערְנֶער, אוּנ דַאמָאלְס וֶועט דֶער הֶערר פוּן גָארְטֶען חָלִילָה אָבְּטוּהֶען זַיין הַשְׁגָחָה פוּן אִיהם".

אוּנ וִויא נֹחַ הָאט גֶעעֶנְדִיגְט זַיין רֶעדֶע, הָאט דֶער מַלְאָךְ אָנְגֶענוּמֶען משֶׁה׳ס הַאנְד אוּנ הָאט אִיהם אַרַיין גֶעבְּרַאכְט אִין אַ אַנְדֶערִין פַּאלַאס וָואס אִיז אִין גַאנְצֶען גֶעקְרִיצְט פוּן אַיין בְּרִילְיַאנְט, אוּנ יֶעדֶעס מֶענְשְׁלִיכֶע אויג בֶּעזִיצְט נִשְׁט דִיא קְרֶאפְטֶען צוּ קוּקֶען אויף זַיין הֶערְלִיכְקֵייט אוּנ שׁוינְהֵייט. אוּנ משֶׁה׳ס גֶעזִיכְט הָאט גֶעשַׁיינְט זֶעהֶענְדִיג וִויא אַ קָאמְפַּאנְיֶע מַלְאָכִים שְׁפִּיעלֶען פַאר חֲנוֹךְ יֶרֶד׳ס זוּהְן, וָואס זִיצְט דָארְט אויף אַ הוֹיכֶע גֶעעֶהְרְטֶע שְׁטוּהְל, טְהֵייעֶרֶע לִיעדֶער אוּנ הוֹיכֶע גֶעזַאנְגֶען, וָואס וֶוען מֶען זָאלְל זַייא שְׁפִּיעלֶען אִין דִיא אוֹיעֶרִין פוּן דִיא לֶעבֶּעדִיגֶע אויף דִיא עֶרְד, וָואלְטֶען דַאמָאלְס אַלֶע הֶערֶערְס אִין אַיין זֶעקוּנְדֶע גֶעשְׁטָארְבֶּען דוּרְךְ דֶעם גְרוֹיסֶען וואוּנְדֶערְלִיכֶען פֶערְגֶענִיגֶען. אוּנ וִויא חֲנוֹךְ הָאט גֶעזֶעהֶען וִויא אַ מֶענְשׁ וָואס אִיז בֶּעלַאסְטֶעט מִיט אַ פְלֵיישִׁיגֶען קֶערְפֶּער שְׁטֶעהְט פֶעסְט אִין זַיין פַּאלַאס, אִיז עֶר צוּגֶעגַאנְגֶען צוּ

אליו כתמהון גדול וישאלהו מי הוא ומה מעשהו שמה ? ומשה ענהו כי הוא בא לקחת התורה בעד אֶחיו הנבערים מדעת קדושים, ולהדריכם לאט לאט בדרך ישרה. אז נתן לו חנוך תודה ויזרוק עליו נטפי מים חיים מהנהר הנפלא השוטף שמה ותאורנה עיניו, ויאמר אל משה: „ראה בני וֶחֱכַם לכלכל את ממשלתך בצדק ובמשפט. השמר לך עד מאד לבל תכעוס בעת אשר ראוי לך לרחם, גם לא תרחם בעת אשר ראוי לך לקצוף, תחשוב תמיד את הגויה כמו כלוב חרש ואת הנשמה לעוף נחמד ונעים הסגור בו. וכרועה נאמן אשר יחרף נפשו בכל עת להציל גם שה קטן מפי ארי פרא וזאב טורף, כן תהיה נכון בכל עת

אִיהם מִיט אַ גְרוֹיס פֶערְוואוּנְדֶערוּנְג, אוּנ הָאט אִיהם גֶעפְרֶעגְט וֶוער עֶר אִיז אוּנ וָואס אִיז דָארְט זַיין טוּהֶען ? אוּנ מֹשֶׁה הָאט אִיהם גֶעעֶנְטְפֶערְט דָאס עֶר אִיז גֶעקוּמֶען נֶעמֶען דִיא תּוֹרָה פַאר זַיינֶע בְּרִידֶער וָואס זֶענֶען לֶעהר פוּן דֶעם פֶערְשְׁטַאנְד פוּן דִיא הַיילִיגֶע, אוּנ זַייא אַנְגֶעוָואהְנֶען לַאנְגְזַאם מִיט דֶעם רִיכְטִיגֶען וֶועג, דַאמָאלְס הָאט אִיהם חֲנוֹךְ אַ דַאנְק גֶעגֶעבֶּען, אוּנ הָאט אוֹיף אִיהם אַ שְׁפְּרִיטְץ גֶעטוּהֶען לֶעבֶּעדִיגְקַייטְס־וַואסֶער פוּן דֶעם וואוּנְדֶערְלִיכֶען טַייךְ וָואס עֶר פְלוֹסְט דָארְטֶען, אוּנ זַיינֶע אוֹיגֶען הָאבֶּען אָנְגֶעהוֹיבֶּען צוּ לַייכְטֶען, אוּנ עֶר הָאט גֶעזָאגְט צוּ מֹשֶׁה: „זֶעה מַיין זוּהְן אוּנ פֶערְשְׁטֶעה צוּ פִירֶען דַיין רֶעגִירוּנְג מִיט עֶהְרְלִיכְקַייט אוּנ רִיכְטִיגְקַייט. זָאלְסְט זַיין זֶעהר גֶעוָוארֶענְט דָאס דוּא זָאלְסְט נִישְׁט צֶערְנֶען אִין דִיא צַייט וָואס דוּא בְּרוֹיכְסְט זִיךְ צוּ עֶרְבַּארְמֶען, אוֹיךְ זָאלְסְט דוּא דִיךְ נִישְׁט עֶרְבַּארְמֶען אִין דִיא צַייט וָואס עֶס אִיז דִיר פַּאסֶענְד צוּ צֶערְנֶען. דוּא זָאלְסְט אִימֶער רֶעכֶענֶען דֶעם קֶערְפֶּער וִויא אַ עֶרְדֶענֶע שְׁטַייג, אוּנ דִיא זֶעלֶע פַאר אַ גְלוּסְטִיגֶען זִיסֶען פוֹיגֶעל וָואס עֶר אִיז אִין אִיהם פֶערְשְׁלָאסֶען. אוּנ אַזוֹיא וִויא אַ עֶהְרְלִיכֶער פַּאסְטוּךְ וָואס עֶר שְׁטֶעלְט אַן זַיין לֶעבֶּען צוּ יֶעדֶע צַייט, צוּ רֶעטֶען אוֹיךְ אַיין קְלֵיין שֶׁעפְּסֶעלֶע פוּן דֶעם מוֹיל פוּן אַ ווִילְדֶען לֵייב אוּנ אַ רַייסֶענְדֶער

מצוא לחרף נפשך גם בעד איש אחד מבני ישראל, כי לפעמים יביא איש שפל כזה ברכה רבה לכל העם יותר מן האיש אשר על פני כל עמו יִכָּבֵד והחכמה עטרה על ראשו".

משה הקשיב אמרי נועם אלה בנחת וישאל את חנוך לאמור: „אנא הגד לי קדוש עליון, במה מצאת אתה חן גדול בעיני אלהים יותר מכל בני גילך, כי העלה אותך בחייך למעון קדשו השמימה, וכל חבלי מות ומצרי שאול היו ממך והלאה, הלא בימיך עוד לא היתה התורה בארץ, ולא ידעת לשמור כל פקודיה ומצותיה כי תבא על ידם לעונג גדול ונעלה מבינת אנוש? אנא הגד לעבדך תשובה נכוחה על זאת, אולי אוכל גם

וָואלְף, אַזוֹיא זָאלְסְט דוּא זַיין פָאְרבְּרֵייט אִין יֶעדֶע טְרֶעפֶּענְדֶע צַייט, אַנְצוּשְׁטֶעללֶען דַיין לֶעבֶּען אוֹיךְ פַאר אֵיין מֶענְשׁ פוּן דֶעם יוּדִישֶׁען הוֹיז, וַוייל אָפְטְמָאהְל בְּרֶענְגְט אַזוֹיא אַ נִידְרִיגֶער מֶענְשׁ מֶעהר וִויכְטִיגֶע נוּטְצֶען צוּם גַאנְצֶען פָאלְק, פַאר דֶעם מַאן וָואס זַיין גַאנְץ פָאלְק בֶּעעֶהְרְט אִיהם, אוּנ דִיא חָכְמָה אִיז אַ קְרוֹין אוֹיף זַיין קָאפּ".

מֹשֶׁה הָאט דִיא זִיסֶע וֶוערְטֶער פֶערְנוּממֶען מִיט פֶערְגֶענִיגֶען, אוּנ עֶר הָאט גֶעפְרֶעגְט חֲנוֹךְ'ן זָאגֶענְדִיג: „אִיךְ בֶּעט דִיךְ זָאג מִיר גָאטס־הֵיילִיגֶער, מִיט וָואס הָאסְט דוּא גֶעפוּנֶען אַגְרוֹיסֶען חֵן אִין גָאטס אוֹיגֶען, מֶעהר פַאר אַללֶע דַיינֶע פֶערְגְלִיכֶענְטֶע מֶענְשֶׁען, דָאס עֶר הָאט דִיךְ לֶעבֶּעדִיגֶערְהֵייט אַרוֹיף גֶענוּממֶען אִין זַיין הֵיילִיג וָואהנוּנְג אִין הִימֶמעל, אוּנ אַללֶע טוֹיט־שְׁמֶערְצֶען אוּנ דִי שְׁטֶארְבְּלִיכֶע וֶועהֶען זֶענֶען פוּן דִיר וַוייט גֶעוֶועזֶען, עֶס אִיז דָאךְ אִין דַיינֶע צַייט נָאךְ נִישְׁט גֶעוֶועזֶען דִיא תּוֹרָה אוֹיף דִיא עֶרְד, אוּנ דוּא הָאסְט נִישְׁט גֶעוואוּסְט צוּ הוּטֶען אִיהרֶע גֶעזֶעטְצֶע אוּנ אִיהרֶע בֶּעפֶעהלוּנְגֶען, דָאס דוּא זָאלְסְט דוּרְךְ זֵייא קוּממֶען צוּ אַ גְרוֹיס פֶערְגֶענִיגֶען וָואס אִיז הֶעכֶער פַאר דֶעם מֶענְשְׁלִיכֶען פֶערְשְׁטַאנְד? אִיךְ בֶּעט דִיךְ זָאג דַיין קְנֶעכְט אַ רִיכְטִיגֶען אַנְטְוָוארְט אוֹיף דֶעם, פִילֵייכְט וֶועלל אִיךְ אוֹיךְ קָאנֶען טוּהֶען וִויא דוּא אוּנ גֶעהן אִין

אנכי לעשות כמוך וללכת בעקבותיך, וגם אוכל להדוף את המות האכזרי טמא השם ורב המהומה מפני ומפני אחי הנאהבים בכשרונותיהם אשר אלמדם ללכת בדרכיך?".

ויען חנוך בן ירד ויאמר: „הלא ידעת בחיר שדי כי אין משא פנים לפני אלהי הצבאות, רק הכל הוא לפי מפעלות האדם ומעשיו בחלד בעוד נשמתו כלואה וסגורה בגויתו, רק אחרי הגיתי ולמדתי כל החכמות וכל המדעים הספונים וכמוסים בכל מסתרי היצירה, נוכחתי לדעת כי תכלית כל הלמודים ויסוד כל המדעים הוא להיות הומל וחונן ולמשוך בכל עת חוט של רחמים על כל חי ועל כל רמש אשר תחת השמים, לחשוב את

דיינע טריט, אויך וועל איך קאנגען אוועק שטויסען פון מיר אונ פון מיינע ליעבע ברידער, דעם אכזרישען טויט, דער שמוטציגער גאהמען אונ פיעלטומעלדיגער, דורך זייערע פעהיגקייטען וואס איך וועלל זייא לערנען געהן אין דיינע וועגען?".

האט חנוך ירד'ס זוהן געענטפערט אונ געזאגט: דוא אויס־ערוויילטער פון אלמעכטיגען גאט ווייסט דאך דאס עס גיבט נישט קיין קאנדשאפט פאר דעם גאט פון אללע הערשאפטען, נור אללעס איז לויט דיא ארבייט פון מענשען אונ זיינע ווערק אויף דיא וועלט ווען זיין זעעלע איז נאך פערשפארט אונ פערשלאססען אין זיין קערפער, נור נאכדעם וויא איך האב אריין געטראכט אונ דורכ־געלערענט אללע חכמות אונ אללע וויססענשאפטען וואס זענגען בעהאלטען אונ פערשלאססען אין אללע בעהעלטעניססען פון דיא וועלטהארמאניע, האב איך מיך איבערצייגט צו וויססען דאס דער צוועק פון אללע קענטעניסען אונ דער פונדאמענט פון אללע וויססענ־שאפטען איז צו זיין א ערבארמדיגער אונ א לייטזעליגער, אויך צו ציהען אין יעדע צייט א פאדעם פון רחמים אויף יעדען לעבענדיגען אונ אויף יעדען בעשעפענים וואס איז אונטער דעם הימעל, צו בעטראכטען דיא גייסטליכע קראנקע גראדע וויא דיא קערפערליכע

חולי הנפש כמו חולי הגו ולחמול על שניהם כאחד, יען כאשר יש מחלות שונות ומומים רבים לגויה, כן יש המון מחלות והרבה מומים לנפשות בני תמותה, וכל בעל נפש תמה נחוץ להביט על שניהם בעיני חמלה וחנינה".

המלאכים המטירו על ראשו גשם פרחים רעננים רגעים אחדים והוא הוסיף לאמר: „אנכי הייתי *) תופר נעלים, וכל תענוגי החיים הבשרים השלכתי הלאה מלפני כאשר ישליך איש נבלי חרש אשר אין חפץ בהם, מעודי לא עשיתי נעלים מעור בהמה הרוגה או שחוטה בידי אדם וחיות טרף, רק מעור בהמה מתה מאליה, ולא עבדתי יותר משני נעלים בכל שבוע, בידעי

קראנקע, אונ צו ערבארמען זיך אויף ביידע גלייך ווייל אזויא וויא עס גיבט פערשידענע קראנקהייטען אונ פיעל פעהלערס צום קערפער, אזויא גיבט פיעל קראנקהייטען אונ פיעל פעהלערס צו דיא זעעלעס פון דיא שטארבליכע קינדער, אונ יעדער וואס ער האט א געזונדטע זעעלע איז געצווינגען צו קוקען אויף ביידע מיט ערבארמדיגע אונ ליטזעליגע אויגען".

יא מלאכים האבען אייניגע זעקונדען געמאכט רעגענען אויף זיין קאפף א רעגען פון שמאקפאללענדע בלוהמען, אונ ער האט ווייטער געשפראכען: „איך וואהר א שוסטער אונ אללע קערפערליכע פערגעניגענס האב איך פון מיר אוועק געשטויסען גראדע וויא דער מענש שמייסט פון זיך אוועק דיא ערדענע שארבעלעך וואס זייא ברענגען מעהר קיינע נוטצען נישט. איך האב קיין מאהל נישט געמאכט א שוך פון דיא פעלל פון א בהמה וואס זיא איז געווארען געטייט אדער געקוילעט דורך מענשליכע האנד אונ דורך ווילדע טהירע, אויסער פון דיא פעלל פון א בהמה וואס זיא איז פון דיא נאטור געשטארבען. אויך האב איך נישט געארבייט מעהר פון

---

*) פי' מגיד מישרים למרן הב"י ז"ל פ' מקץ

כי מהם אמצא לי לחם יבש ומעט חלב להחיות את נפשי, וביתר עתות היום רבות עמלתי לראות ולהתבונן במפעלות אלהים ולמצוא לי מפתחות המחקר לפתוח בהם דלתות היכל הרזים הסגורות מאד, ובראותי נפלאות שדי וגבורותיו העצומות במערכת היצירה, אז התלקחה בקרבי אהבה עזה כמות לאדון כל הארץ, ובזכרי את שמו הגדול, הרגישו כל עצמותי וכלי גויתי עונג גדול עד מאד, עיני מלאו אור יקרות, קֻבָתִּי ידעה שבעה כמו ממעדני מלך, ראשי היה עלז ושמח כחתן ביום חופתו, עורקי וגידי היו כמו מיתרי כנור נעים עת ינגן המנגן עליהם מַנגינות עליזות, עדי לא האמנתי כי מחומר מזוהם קֹרצתי ובבטן אשה רֻקמתי.

צוייא שוך יעדע וואך, ווייל איך האב געוואוקסט דאס פון זייא וועלל איך האבען צו ערגעהרען מיין לעבען מיט טרוקען ברויט אונ א ביססעל מילך, אונ אין דיא רעשט צייטען פון טאג האב איך זייער פיעל געמאטערט צו קוקען אונ אריין צו קלערין אין גאטס ארבייט, אונ צו געפונגען פאר מיר דיא שליסלען פון וויססענ־שאפט צו עפענען מיט זייא דיא טירען פון דעם פאלאס פון דיא געהיימניסען וואס זייא זענען זעהר פערשלאססען. אונ וויא איך האב געזעהען דעם אלמעכטיגען גאטס וואונדער אונ זיינע גרויסע מאכטיגקייטען אין דיא נאטורליכע הארמאניע, דאמאלס האט אין מיר געפלאקערט א שטארקע שטארבליכע ליעבע צו דעם הערר פון דיא גאנצע וועלט, אונ וויא איך האב דערמאנט זיין גרויסען נאהמען, האבען מיינע ביינער אונ דיא גלידער פון מיין קערפער געשפיערט זעהר א גרויס פערגעניגען, מיינע אויגען זענען פוהל געווארען מיט א טהייערע ליכטיגקייט, מיין מאגען האט געוואוסט וועט וויא פון קייזערליכע עסענס, מיין קאפף איז געוועזען פריילין אונ לוסטיג וויא א חתן אין זיין חופה־טאג, מיינע נערווען אונ אדערין זענען געוועזען וויא דיא סטראנגעס פון א זיסע פידעל ווען דער ארטיסטע שפיעלט אויף זייא פריילינע לידער, ביז איך האב

גם עמלתי תמיד עד בלי די, לבער השקר הארור מן הארץ, ולתת להאמת חוסן וחיל עוז ועצמה. לפרוש על כל חי את כנפי ממשלתו. אך היסוד הגדול בכל תהלוכותי הוא היותי תמיד מלא חמלה, עדי במרומים כי מעודי לא הכאבתי זבוב על הכותל, מעודי לא מלאני לבי להרגיז עורקי כל חי, מעודי לא הכנתי לדבר שמץ רע על בן אדם גם על רע מעללים המשתחוה ליצרו הרע וסר תמיד למשמעתו, ומדי הרגשתי רגשי הכעס והחמה בקרבי אז נפתחו ארובות עיני וגשם דמעות נתך על לחיי, בחשבי כי אך תולעים רעים ומדים התגנבו במוחי להשליכני

נישט געגלייבט דאס איך בין געהויעלט געווארען פון א שמוטציג מאטעריאל אונ איך בין געוועבט אין א פרוים בויך. אויך האב אין מיך אימער געמאטערט אונ האב מיך נישט בעניגען געלאסט, אויסצוריינען דעם פערפלוכטען שקר פון דיא וועלט, אונ צו געבען דעם אמת קראפט אונ שטארקהייט שטאלץ אונ פעהיגקייט, צו פערשפרייטען דיא פליגעל פון זיין רעגירונג אויף אללע בעשעפעניסען. נור דער גרויסער פונדאמענט אין אללע מיינע וועגען איז מיין זיין אימער פילל מיט ערבארמקייט. מיין צייגער איז אין הימעל דאס פון מיין יוגענד אן האב איך נישט וועה געטוהען א פליג אויף דיא וואנט. פון מיין יוגענד האט מיין הארץ מיר נישט ערלויבט צו דערציטערן דיא גערווען פון יעדעס בעשעפענים. פון מיין יוגענד אן האב איך מיך נישט אנגעשטעלט צו ריידען דאס מינדעסטע שלעכטע וואָרט אויף יעדען מענש, אויך נישט אויף דעם שלעכטען וואס בוקט זיך צו זיין בייזען יצר, אונ שטעהט אימער צו זיין בעדינונג. אונ ווען איך האב געשפירט אין מיר דיא וועררקונגען פון צארן, דאמאלס האבען זיך דיא פענסטער פון מיינע אויגען געעפענט, אונ א רעגען מיט טרערין האט געפלוסט אויף מיינע וואנגען, מיט מיין רעכענען דאס נור שלעכטע ביטערע ווארים האבען זיך פערגנבט אין מיין מוח,

כסלם השתלמותי לבור תחתית, ובבכיתי זאת ברח הכעס מחדרי לבי, והחמלה בת שמים ירשה מקומו".

המלאכים אשר עפו ממעל השמיעו יחד מנגינה נפלאה משיבת נפש, ואחרי רגעים אחדים שתקו, בראותם כי חנוך פער פיו ויאמר באזני משה איש האלהים:

„ולכן אתה איש חי רב פעלים, בהיותך עתה רועה צאן קדשים, הלא המה בני ישראל הנחשבים בעיני שדי ככוכבים מאירים בעולם המעשה, השמר לך מאד לבל תתן להכעס מהלכים בקרב נפשך המשכלת, כי הכעס הוא כתאומים להאולת, והחמלה היא כתאומים להדעת, והאיש המכניס בקרבו את הכעס,

---

אַרוּנְטֶער צוּא שְׁמַייסֶען מִיךְ פוּן מַיינֶע בִּילְדוּנְגְס־לֵייטֶער אִין אַ גֶעפֶאהְרְלִיכֶען גְרוּבּ אַרַיין, אוּנ מִיט דֶעם קְלָאגֶען אִיז דֶער צָארְן אַמְלָאפֶּען גֶעוָוארֶען פוּן דִיא קַאטֶעגֶערִין פוּן מַיין הַארְץ, אוּנ דָאס עֶרְבַּארְמֶקַייט, דִיא הִימְלִישֶׁע טָאכְטֶער, הָאט גֶעאַרְבּט זַיין אָרְט".

דִיא מַלְאָכִים וָואס הָאבֶען אִין דִיא הֵייךְ גֶעשְׁוֶועבְּט, הָאבֶּען גֶעמַאכְט הֶערִין אַ וואוּנְדֶערְלִיכֶע מֶעלָאדִיע וָואס דֶערְקְוִויקְט יֶעדֶען גֵייסְט, אוּנ נָאךְ אֵייניגֶע זֶעקוּנְדֶען זֶענֶען זֵייא שְׁטִילְל גֶעוָוארֶען, וָועהְרֶענְדִיג דָאס חֲנוֹךְ עֶפֶענְט זַיין מוֹיל אוּנ הָאט גֶעזָאגְט אִין דִיא אוֹיעֶרִין פוּן משֶׁה דֶער גָאטְלִיכֶער מַאן:

„אוּנ דַאדוּרְךְ דוּא לֶעבֶּענְדִיגֶער מֶענְשׁ גְרוֹיסֶער אוֹיפְטוּהֶער, אַזוֹיא וִויא דוּא בִּיסְט יֶעצְט דֶער פַּאסְטוּךְ פוּן דִיא הֵיילִיגֶע שָׁאף, דָאס זֶענֶען דִיא יוּדִישֶׁע קִינְדֶער וָואס זֵייא זֶענֶען גֶערֶעכֶענְט אִין גָאטְס אוֹיגֶען וִויא דִיא לִיכְטִיגֶע שְׁטֶערִין אוֹיף דִיא אַרְבֵּייטְס־וֶועלְט, זָאלְסְט זַיין זֶעהר גֶעהוּטֶען דָאס דוּא זָאלְסְט דֶעם כַּעַס נִישְׁט גֶעבֶּען קֵיינֶע גַאנְגֶע אִין דַיין פֶאלְשְׁטֶאנְדִיגֶען גֵייסְט, וַוייל דֶער כַּעַס אִיז וִויא אַ צְווִילִינְג צוּ דֶעם דוּמְהַייט, אוּנ דָאס עֶרְבַּארְמִקַייט אִיז וִויא אַ צְווִילִינְג צוּ דֶעם בִּילְדוּנְג. אוּנ דֶער מֶענְשׁ וָואס עֶר לָאסְט צוּ זִיךְ אַרַיין דֶעם כַּעַס, אִיז גְלַייךְ וִויא עֶר קְרֶענְקְט אַרַיין מִיסְט אוּנ

הוא כמכנים רפש ומרמנה בתוך ביתו, ולא תוכל בת מלך, היא החכמה הצרופה בת שמים, להתרועע אתו יחדו. ובעבור זאת עלתה בידו לעלות חיים השמימה ולהיות מלאך נעלה בשפרירו מרום, לעמוד לימין אלהי הצבאות, ולשלוט על רבותים אלפי שנאן, כי המה התהוו במדרגתם להיות שרפי מעלה, ואני נולדתי על ברכי התאוה המזוהמה, והעפלתי עלות על סֻלָּם החכמה, ונצלתי מהמון אבני נגף וצורי מכשול, קוצים מכאיבים וסלונים ממאירים, אשר השטן צָעָה ברב כחו לפזרם בכל עת תחת רגלי".

ויהי כאשר כלה חנוך את דבריו אלה, ירד עמוד ענן כמראה הקשת בשלל צבעיו, והבדיל עד מהרה בינו ובין משה,

---

בְּלָאטֶע אִין זַיין וָואהְנוּנְג אַרַיין, אוּנ דִיא קֵיינֶערְלִיכֶע טָאכְטֶער דָאס אִיז דִיא לָאטְהֶערֶע חָכְמָה דִיא הִימְלִישֶׁע טָאכְטֶער, קָאן זִיךְ נִישְׁט וַויילֶען צוּזַאמֶּען מִיט אִיהם, אוּנ צוּ לִיעבּ דֶעם הָאט מִיר גֶעלוּנְגֶען אוֹיף צוּ גֶעהן לֶעבֶּענְדִיגֶערְהֵייט אִין הִימֶּעל אַרַיין, אוּנ צוּ וֶוערִין אַ אָבֶּער־עֶנְגֶעל אִין דִיא הֶערְלִיכֶע הִימְלֶען, צוּ שְׁטֶעהן צוּ דֶעם אַלְמֶעכְטִיגֶען גָאטְס רֶעכְטֶע הַאנְד, אוּנ רֶעגִירֶען אוֹיף מִילְיָאנֶען מַלְאָכִים, וַוייל זֵייא זֶענֶען גְלַייךְ גֶעוָוארֶען מִיט זֵייעֶר בֶּעשְׁטַאנְד צוּ זַיין הִימְלִישֶׁע עֶנְגְלֶען, אָבֶּער אִיךְ בִּין גֶעבּוֹירֶען גֶעוָוארֶען אוֹיף דִיא קְנִיעֶן פוּן דִיא שְׁמוּטְצִיגֶע תַּאֲוָה, אוּנ אִיךְ הָאבּ מִיךְ גֶעשְׁטַארְקְט אַרוֹיף צוּ גֶעהן אוֹיף דִיא וִויסֶענְשַׁאפְטְלִיכֶע לֵייטֶער, אוּנ אִיךְ בִּין גֶערֶעטֶעט גֶעוָוארֶען פוּן פִיעל שְׁטְרָאכְלוּנְגְס־שְׁטֵיינֶער אוּנ גֶעפֶאהְרְלִיכֶע פֶעלְזֶענְס, בֵּייזֶע דֶערְנֶער מִיט פֶערְפְלוּכְטֶע בֵּיימֶער, וָואס דֶער טַייפֶעל הָאט זִיךְ גֶעפְלַייסְט מִיט זַיין גְרוֹיסֶען קְרַאפְט צוּ פֶער־שְׁפְּרֵייטֶען זֵייא יֶעדֶעס מָאהל אוּנְטֶער מֵיינֶע פִּיס".

וִויא חֲנוֹךְ הָאט זַיינֶע וֶוערְטֶער גֶעעֶנְדִיגְט, הָאט אַרוּנְטֶער גֶענִידֶערְט אַ וָואלְקֶענְדִיגֶע זַייל אִין דֶעם גֶעשְׁטַאלְט פוּן דֶעם רֶעגֶענ־בּוֹיגֶען מִיט זַיינֶע פֶערְשִׁידֶענֶע פַארְבֶּען, אוּנ הָאט שְׁנֶעלל גֶעמַאכְט

והמלאך אחז בימין משה והובילהו ישר אל היכל אחר המלא
מפה אל פה בכל שכיות החמדה המענגות עין רואה. קירותיו
מצופות זהב נוצץ ומשובצות ברבבות ואלפי אבני אקדח ספיר
ויהלום אשר גודל כל אחת הוא כביצת היענה. הרצפה היא
כלה מאבן שהם אחת ועליה מפותחות תמונות החיות והעופות
הנודעות בדרכיהם הישרים, ועל שני הכסאות אשר בתוך, ישב
אברהם העברי בימין ושרה אשתו בשמאל, ופניהם נוצצים כשמש
וירח בשפרירי שחק. משה עמד מרחוק ושמע אברהם יגלה
לשרה תעלומות שדי אשר האדם בעודנו אסור בגויתו לא יוכל
להבין אותן. וכראות אברהם את משה, האיר אליו פנים וישאלהו

א אבזאנדערונג צווישען איהם אונ צווישען משה'ן. אונ דער מלאך
האט אנגענומען משה'ס רעכטע האנד, אונ האט איהם גלייך
געפיערט אין א צווייטען פאלאס, וואס ער איז געוועזען פוהל פון
איין זייט ביז דיא צווייטע זייט מיט אללע גלוסטיגע צירונגען וואס
זייא געבען פערגעניגען צום זעהענדיגען אויג. זיינע ווענט זענען
בעדעקט מיט בלאשען גאלד אונ בעזעצט מיט מיליאנען ראטהען,
רובינען, סאפירען, אונ ברילליאנטען, וואס דיא גרייס פון יעדען
איז וויא איין שטרויס עי. דיא פאדלאגע איז אין גאנצען פון איין
דימאנט, אונ אויף איהר איז אויסגעקריצט דיא בילדער פון חיות
אונ עופות וואס זענען בעקאנט מיט זייערע פיינע תאראקטארין.
אונ אויף צוויא שטוהלען פון מיטטען איז רעכטס געזעסען דער
יודישער אברהם אונ לינקס זיינע פרויא שרה, אונ זייערע געזיכטער
האבען געשיינט וויא די זונן אונ דיא לבנה אויף דיא הערליכע
הימלען. משה איז פון ווייטען געשטאנען אונ האט געהערט וויא
אברהם ענטדעקט שרה'ן געטליכע געהיימניסען, וואס ווען דער
מענש איז נאך געבונדען אין זיין קערפער, קאן זייא נישט פער־
שטעהן, אונ וויא אברהם האט דערזעהען משה'ן, האט ער איהם
געציינט א ליכטיג געזיכט אונ האט איהם געפראגט וואס ער

מה הוא דורש בהיכלו, ומה הוא שלום בניו עלי אדמות?

ויען משה את אברהם ויאמר: „בניך אשר יצאו על ידי מארץ מצרים, הנם חולים במחלות הנפש אשר נפלו להם בירושה מהמצרים השמים מעיניהם רק בחיי בשרים ותאוות מזוהמות ומתועבות הן מנת חלקם בתבל, ולכן נאלץ אנכי לגהות מזורם ולרפוא מחלותיהם בתורה הגנוזה בערבות. וממך אב נעלה אבקש זה עתה, כי תואל להודיעני תולדתך באר היטב, לבעבור אוכל לספר לבניך הנבערים עוד מדעת קדושים, את תולדות אביהם הנערץ והנקדש, והענפים יתגאו ויתברכו בשמעם כי צמחו והשתגשגו משורש נחמד ונעים, ויראו כי יעמוד טעמו בם לעולם”.

פאַרערט בּיא איהם אין פּאַלאַס, אויה וואס זיינע קינדער מאַכען אויף דיא וועלט?

משה האט אַבְרָהָמִין גֶעעֶנטפֶערט אונ האט גֶעזאָגט: „דיינע קינדער וואס זייא זענען דורך מיר אַרוים פון עגיפּטען, זענען קראַנק אויף דיא גייסטליכע קראַנקהייטען וואס זענען זייא געפאַללען בּירושה פון דיא עגיפּטיאַנער וואס זייא פערנעממען זייערע געדאַנקען נור אין דעם קערפּערליכען לעבּען אונ דיא שמוטציגע אונווירדיגע תאוות זענען זייער שטרעבען אויף דיא וועלט, דאַדורך בּין איך געצוואונגען צו ערפינדען זייערע מעדיצינע אונ צו היילען זייערע קראַנקהייטען מיט דיא תורה וואס זיא איז בעהאַלטען אין דיא הימלען. אונ איך בעט יעצט פון דיר געעהרטער פאטער, דאס דוא זאלסט אַזויא גוט זיין מיר צו מאַכען וויסען דיינע בּיאָגראַפּי זעהר דייטליך, דאס איך זאלל וויססען צו ערצֵיילען דיינע קינדער וואס זענען נאך לעהר פון די היילינעם פערשטאַנד, די בּיאָגראַפּי פון זייערין הויכגעהייליגטען פאטער, דען דיא צווייגען שטאלצירען אונ ווערין בערוהמט ווען זייא הארכען דאס זיי האבען געשפּראָצט אונ געוואַקסען פון אַ גלוסטיגען אונ זיסען וואָרצעל, אונ זייא זעהען דאס זייא זאללען עווינ נישט פערלירען זייער געשמאַק”.

המלאכים אשר שכנו ממעל לו, החלו לעוף הנה והנה מגודל שמחתם לשמוע תולדות האדם הגדול בענקים זה, ובראותם כי אברהם פער פיו, נדמו כלם כרגע, ויאמר:

„תרח בן נחור אבי, היה אחד מהשרים הגדולים אשר עמדו לימין נמרוד המלך, ומגודל אהבת המלך אליו, לא חסר לנפשו מכל תענוגי החיים, והעניקהו מכל סגולות מלכותו, עדי יצא שמו בכל הארץ לעשיר גדול אשר עפרות זהב לו, ויקח לו לאשה את אמתלאה בת כרנבו, אשר גם היא הביאה לו הון ועושר רב מבית אביה, ובהיות אבי בן שבעים שנה נולדתי אני על ברכיה, ויקרא את שמי אב־רם, כי בהיותו אב לבן נעשה

דיא מלאכים וואס האבען גערוהט איבער איהם, האבען אנגעהויבען צו שוועבען הין אונ צוריק פון גרוס פרייד צו הערין דיא ביאגראפי פון דעם גרויסען העלדישען מאן, אונ וויא זייא האבען געזעהען וויא אברהם עפענט זיין מויל, זענען זייא אללע אויגענבליק שטילל געבליבען, אונ ער האט געזאגט:

„מיין פאטער תרח נחור׳ס זוהן וואהר איינער פון דיא גרויסע בעאמטע וואס זענען געשטאנען צו דיא רעכטע האנד פון דעם קייזער נמרוד, אונ דורך דעם קייזערס גרויסע ליעבשאפט צו איהם האט ער פון איהם נישט געמינערט פון אללע לעבענדיגע פערגעניגענס, אונ האט איהם געגעבען פון אללע קייזערליכע אנטיקען, ביז זיין נאהמען איז בעקאנט געווארען אויף דיא גאנצע וועלט אלס גרויסער מיליאנער וואס פערמוגט גאלד וויא ערד, אונ ער האט גענומען א פרויא אמתלאה כרנבו׳ס טאכטער, וואס זיא האט איהם אויך אריין געבראכט פון איהר פאטערס הויז א גרויס פערמעגען. אונ ווען מיין פאטער איז אלט געוועזען זיבעציג יאהר בין איך געבוירען געווארען אויף איהר שויס, אונ ער האט מיך גערופען אב־רם, דאס הייסט הויכער־פאטער, ווייל ווען ער איז געווארען א פאטער פון א זוהן איז ער געוואָרען הויך איבער אללע

רם על כל השרים, כי בעצם היום ההוא גדלהו המלך וינשאהו להיות עליון ורם על כל שרי המלכות, לכן עשה בלילה ההוא משתה גדול, וכל השרים הגדולים עם הקטנים התאספו בביתו. ויאכלו וישתו בשמחה רבה ועליצת נפש, ויבלו עתותיהם בכנורות ומנגנים שונים עד חצי הלילה. ויהי בצאתם החוצה נשאו מרום עיניהם, ויראו והנה כוכב גדול ומזהיר מאד ירוץ בחפזון גדול ממזרח השמים, ובמרוצתו בלע אל קרבו את ארבעת הכוכבים אשר הפיצו אורם בארבע רוחות העולם. השרים והחרטומים נבהלו עד מאד מהמחזה המוזר הזה ויתמהו, וכלם פתרו ואמרו כי הוא אות נאמן על הילד אשר נולד לתרח אבי, ומורה לדעת

שרים, דעם זעלבען טאג האט איהם דער קייזער גרויס געמאכט אונ האט איהם ערהויבען צו זיין העכער אונ ערהויבענער אויף אללע קייזערליכע בעאמטע, דאדורך האט ער דיא זעלבע נאכט געמאכט א גרויסען באלל, אונ אללע גרויסע אונ קליינע שרים האבען זיך אין זיין הויז פערזאממעלט, אונ האבען געגעססען אונ געטרונקען מיט גרויס פרייד אונ מיט א גייסטליכען מוטה, זייא האבען פער־בראכט זייערע צייטען מיט פידלען אונ מיט פערשידענע געזאנגען ביז האלבע נאכט. אונ וויא זייא זענען ארויס אויף דיא גאס, האבען זייא אויפגעהויבען זייערע אויגען צום הימעל אונ האבען דערזעהען דאס אגרויסער אונ זעהר א ליכטיגער שטערין לויפט זעהר שנעלל פון מזרח זייט הימעל, אונ אין זיין לויפען האט ער אין זיך איינגעשלונגען דיא פיער שטערין וואס האבען פער־שפרייט זייער ליכטיגקייט אין דיא פיער זייטען פון דיא וועלט. דיא שרים אונ דיא צויבערקונסטלערס זענען זעהר דערשראקען געווארען פון דעם אונבעקאנטען פארשטעללונג אונ זייא האבען זיך זעהר פערוואונדערט, אונ אללע האבען בעשייד אונ געזאגט, אז דאס איז א ריכטיגער בעווייז אויף דעם קינד וואס איז געבוירען געווארען צו זיין פאטער תרח, אונ ער צייגט צו וויססען דאס ער

כי יכבוש בכחו וחכמתו את כל הארץ, והוא עם צאצאיו יכניעו
מלכים אדירים איתני תבל המושלים על ארבע רוחות העולם.

השרים והחרטומים הנ״ל פרדו איש מאחיו בעצבון גדול
ודאבון נפש וכל איש מהם הלך לביתו, אך לא נמו שנתם ולא
יכלו לסגור אשמורות עיניהם, כי פחדו ומאד רהו להעלים פתרון
המראה הזה מהמלך, יען לבם היה בטוח עד מאד כי הוא אות
מגיד עתידות גדולות, ואם יעלימוהו, אז בהגיע המועד יצוה
המלך לשרפם חיים בכבשן והצדק יהיה אתו. וכאשר האיר אור
הבקר, התאספו השרים האלה בחצר המלך, וחרצו ביניהם לגלות
אוזן המלך ולספר לפניו את פתרון המראה אשר ראו כלם

ווערט איינעמען מיט זיין קראפט און מיט זיין חכמה די גאנצע
וועלט, און ער מיט זיינע קינדער וועלען אונטערטאן מאכען די
שטארקסטע מלכים די וועלט־ריזען וואס רעגירען אויף אלע פיער
זייטען פון די וועלט.

די שרים און די צויבערקונסטלערס זענען זיך צו גאנגען
מיט אגרויס טרויעריקייט און מיט אפערטרובטען גייסט און יעדער
איז צו זיך אהיים געגאנגען, אבער זייא זענען נישט געשלאפען
און האבען נישט געקאנט פערשליסען זייערע ברעמען פון די
אויגען, ווייל זייא האבען געשראקען און זעהר געאנגסט צו פער־
הוילען פון קייזער דעם בעשיידונג פון דעם זעהעכסט, דען זייער
הארץ איז זעהר זיכער געוועזען אז דאס איז א צייכען וואס זאגט
גרויסע צוקונפטען, און ווען זייא וועלען איהם פערהוילען
דאמאלס ווען די צייט וועט קומען וועט זייא דער קייזער הייסען
לעבעדינערהייט פערברענען אין קאלכאויפען און ער וועט גערעכט
זיין. און ווייא דער טאג האט אנגעהויבען צו לייכטען האבען זיך
די בעאמטע פערזאמעלט אין קייזערליכען הויף, און זייא האבען
צווישען זיך בעשלאסען צו ענטדעקען דאס דעם קייזער און ער־
ציילען איהם דעם בעשיידונג פון דעם זעהעכסט וואס זייא האבען

התיצבו כאיש אחד לפני המלך ויגידו לו את כל המראה אשר
הראה אותם אלהים, גם ספרו לו את פתרונם, כי הבן הנולד
לתרח יהיה לגוי גדול ועצום מאד, וצאצאיו יכניעו בגבורתם את
כל מלכי האדמה תחת רגליהם ויאדימו את חרבותיהם בדם
מלכים אדירים. השרים האלה נתנו עצתם לשקול לתרח אבי
כסף רב מחירו, ולספות את נפשי בטרם אהיה לאיש. ועצתם
זאת מצאה חן בעיני המלך אשר עששו מגודל יראתו ופחדו
ממני, ויצו להביא לפניו עד מהרה את תרח אבי, ויאמר אליו
המלך: „שמעתי כי נולד לך בן, גם שמעתי כי החרטומים
הגדולים ראו אמש במערכת הכוכבים, כי הבן הזה עתיד לשפוך

געזעהען. אללע האבען זיך געשטעלט וויא איין מאן פאר דעם
קייזער אונ האבען איהם געזאגט פון דעם זעהעכסט וואס גאט
האט זייא געוויזען, אויך האבען זייא איהם דערציילט זייער
בעשיידונג, דאס דער זוהן וואס איז געבוירען געווארען ביא תרח
וועט זיין אגרויס אונ זעהר אשטארק פאלק, אונ זיינע קינדער
וועללען מיט זייער העלדישקייט אונטערטאן מאכען אונטער זייערע
פיס אללע מלכים פון דיא וועלט, אונ זייא וועללען רויט מאכען
זייערע שווערדען מיט דיא רוזענדע קאניגענס בלוט. דיא שרים
האבען זייער עצה געגעבען דאס מען זאלל מיין פאטער תרח אבוועגען
פיעל געלד פאר מיר אונ מען זאלל מיך אומברענגען איידער איך
ווער א מענש. אונ זייער עצה האט חן געפונגען אין דעם קייזערס
אויגען וואס האבען געציטערט דורך זיין גרויסע שרעק פאר מיר,
אונ ער האט געהייסען מען זאלל פאר איהם שנעלל ברענגען מיין
פאטער תרח, אונ דער קייזער האט פאר איהם געזאגט: „איך
האב געהערט דאס עס איז דיר איין זוהן געבוירען געווארען,
אויך האב איך געהערט דאס דיא גרויסע צויבערקונסטלערס האבען
געסטערן ביא נאכט געזעהען אין דעם שטערנאויסשטעללונג,
דאס דער זוהן איז פארבריים צו פערגיסען דאס בלוט פון דיא

זם מלכים כמים ולעשות שערוריות נוראות בארץ, לכן נכון נכי לשקול לך מחיר הילד מלא ארמונך כסף וזהב, ואני אצוה להרוג את הילד כרגע בלי מכאוב קל".

ויען תרח אבי ויאמר:

בטרם אענה על בקשתך, מלבי אהובי! העשה נא עמדי חסד ותשמע את אשר קרה לי עבדך אתמול. בין הקרואים אשר באו על המשתה אשר עשיתי היה אעיון בן מורד, והוא בקש ממני לתת לו את הסוס היקר אשר נתת לי ביום שמתני לראש השרים, והוא חפץ לתת לי מחירו מלא ארוה תבן וכספוא, ועניתי לו, כי נחוץ לי לקחת רשיון על זה ממך מלך יקר, וכל אשר תאמר לי אמהר לעשות. ועתה אדני המלך, תן

מלכים וויא וואססער אונ צו מאכען שרעקליכע מלחמות אויף דיא וועלט, דאדורך בין איך פארברייט אב צו וועגען דיר דעם ווערט פון דעם קינד דיין פוללען פאלאס מיט זילבער אונ גאלד, אונ איך וועלל הייסען טייטען דיין קינד אין איין אויגענבליק אהן דעם מינדעסטען שמערץ".

האט מיין פאטער תרח געענטפערט אונ געזאגט:

„בעפויער איך וועל ענטפערן אויף דיין פערלאנג, ליעבער קייזער! זאלסט דוא מיט מיר טוהען א גנאדע אונ זאלסט פער־נעממען דאס וואס עס האט מיר דיין קנאכט געסטערין געטראפען, צווישען דיא גערופענע געסט וואס זענען געקוממען אויף דעם באלל וואס איך האב געמאכט, איז געוועזען „אעיון" מורד'ס זוהן, אונ ער האט פון מיר פערלאנגט איך זאלל איהם אוועק געבען דעם טהייערן פערד וואס דוא האסט איהם מיר געגעבען אין דעם טאג וואס דוא האסט מיך פאר אבער־הערר געמאכט, אונ ער האט מיר געוואלט געבען פאר איהם א פוללע שטאלל מיט שטרויא אונ אבריג. האב איך איהם געענטפערט דאס איך בין געצווינגען צו בעקוממען אויף דעם א ערלויבניס פון דיר טהייערער קייזער,

לי עצתך הישרה אם אאות לבקשתו ואתן לו את הסוס היקר הזה בעד מלא ארוה תבן ומספוא ?"

ויהי כשמוע המלך הדברים הריקים האלה, נמלא חמה וידבר רתת: „השאלה ההיא ראויה לאיש סכל אשר רעיתיו לעז ולא לאיש תבונות ושר שרים כמוך, כי מה לך מספוא, מה לך תבן, ומה לך ארוה, אם הסוס אין ? וגם הנך יודע, כי הסוס הזה אשר נתתי לך אין על עפר כמהו ליופי, ובמלוא ארוה כסף וזהב לא יסולא, ומה גם בתבן ומספוא".

אז ענהו אבי בפנים שוחקים, ויאמר:

„ועתה ישמע נא אדוני המלך את מוצא שפתיו, כי ב.יעתך

און אללעס וואס דוא וועסט מיר זאגען וועלל איך וויא אמשנעללסטען טוהען. און יעצט העהר קייזער גיב מיר דיין ריכטיגע עצה אויב איך זאלל איינוויללינגען צו זיין פערלאנג און געבען איהם דעם טהייערן פערד פאר א פוללע שטאלל מיט שטרויא און אבריג ?"

און וויא דער קייזער האט דיא פוסטע ווארטער געהערט איז ער פולל געווארען מיט צארן און האט בייז געזאגט: „דיא פראגע איז פאסענד פאר א נארישען מענש וואס זיינע געדאנקען זענגען צו־מישט, אבער נישט פאר א וויססענשאפטליכען מאן און א אבערהעהרר וויא דוא, ווייל צו וואס נוצט דען דיר שטרויא אויך וואס נוצט דיר דען א שטאלל ווען דאס פערד איז נישט דא ?" אויך ווייסט דוא אז דאס פערד וואס איך האב איהם דיר געגעבען, גיבט נישט אויף דיא וועלט זיין שוינהייט, אויך מיט א פוללע שטאלל זילבער און גאלד קאן מען זיין ווערט נישט בעצאהלען, וויא נאך מיט שטרויא און אבריג".

דאמאלס האט איהם מיין פאטער געענטפערט מיט א שמייכעלדיג געזיכט און האט געזאגט:

„און יעצט זאלל דער העהר קייזער אזויא גוט זיין און הארכען וואס זיינע לעפצען שפראכען, דאס דוא דענקסט מיר צו

לתת לי מלא ארמוני כסף וזהב כי אתן נפש בני לממיתים, למה לי כסף וזהב אם בן אין לי לרשת את עשרי אחרי רדתי שאולה? הלא הזקנה החלה להראות אותותיה על גויתי, והמות הולך ומתקרב אלי לטאטאני מעל עפר האדמה, וביד מי אעזוב את כל רכושי והוני אם תניח חרב על צואר פרי בטני?"

המשל הזה הרתיח את דם המלך כמרקחה ורשפי חמה ושביבי קצף נורא בערו מעיניו, עדי נבעת אבי בראותו פניו כלפידי אש, ולא אחר להרגיע את רוחו הסוער בדברים רכים מחמאה ויאמר:

„הלא נפש עבדו הנאמן ונפש פרי בטנו האהוב גם נפשות כל אנשי ביתו למקטנם ועד גדולם מסורות תמיד ביד המלך

געבען מיין פוללען פאלאס מיט זילבער אונ גאלד אז איך זאלל מיין זוהנם לעבען איבערגעבען צו דיא טויטשלאגערס, צו וואס נוצט מיר דיין זילבער אונ גאלד ווען איך האב נישט קיין זוהן ער זאלל מיין פערמעגען ארבען נאך דעם וויא איך וועלל נידערן אין גרוב אריין? דיא עלטער האט דאך שוין אנגעהויבען צו צייגען איהרע צייכענס אויף מיין קערפער, אונ דער טויט גייט נעהע צו מיר אב צו ריינינגען מיך פון דיא ערד, אונ אין וועמענס האנד וועלל איך מיין גאנץ פערמעגען אונ מיין רייכטהום פערלאסען, ווען דוא ליינגסט דיא שווערד אויף מיין קינדס האלז?"

דער משל האט צוקאכט דעם קייזערס בלוט וויא א קעססעל אונ פינקען צארן מיט פלאממען פון א פערכטליכען גרים האבען פון זיינע אויגען געפלאקערט, ביז מיין פאטער איז דערשראקען געווארען זעהענדיג זיין געזיכט וויא פייערדיגע שטאלקאצען, אונ ער האט זיך נישט געזוימט צו בערוהיגען זיין שטארמדיגען גייסט מיט ווייכע רייד וויא פוטער אונ האט געזאגט:

„זיין עהרליכען קנאכטס לעבען אויך דאס לעבען פון זיין ליעב קינד אונ דאס לעבען פון זיין גאנצען הויזגעזונד פון קליינסטען

לעשות עמהן כטוב בעיניו הרחמניות, לכן כל אשר יחפוץ לעשות יוכל עשות גם בלי רשיון מעבדו הדורש תמיד שלומו ומקטיר חלבו ודמו בעד צפרני אצבעותיו, דלתי ביתי פתוחים בכל עת בעד פקידיו הסרים למשמעתו, והם יכולים לקחת את בני הנקי ולהשים כור המות על מתניו, אך לדרוש ממני רשיון על זה ולשקול כסף נמאס בעד חיתו, זאת ממני והלאה".

ויען המלך ויאמר:

„ידעתי בן נחור ידעתי כי כלכם מסורים בידי החזקה, והנכם נאלצים לסור בכל עת למשמעתי, ולחרף נפשכם בעד כל הגה ומלה קטנה אשר תצא מפי, אך לבי לא ירשני להרוג את פרי בטנך בלא כסף מחירו, ורק כאשר יהיה קנין כספי אז אך

ביז דעם גרעסטען איז דאך איבערגעגעבען אימער אין קייזערס האנד, צו מאכען מיט זייא וואס עס געפעלט זיינע ערבארמדיגע אויגען, דאדורך אללעס וואס ער פערלאנגט קאן ער דאך טוהען אהן דיא ערלויבניס פון זיין קנאכט וואס ער פאדערט אימער זיין פרידע אונ אפפערט זיין שמאלץ אונ זיין בלוט פאר דיא נעגעל פון זיינע פינגער. דיא טירען פון מיינעם הויז זעננען דאך צו יעדע צייט אפפען פאר זייני' באאמטע וואס זעננען געהארכזאם צו איהם, אונ זייא קאננען נעהמען מיין אונשולדיגען זוהן אונ אנטוהען דיא שטארבליכע טעסט אויף זיינע פלייצעם, אבער צו פערלאנגען פון מיר א ערלויבניס אויף דעם אונ בעצאהלען אונווירדיג געלד פאר זיין לעבען, דאס איז ווייט פון מיר".

דער קייזער האט געענטפערט אונ געזאגט:

„איך ווייס, נחור'ס זוהן! איך ווייס דאס איהר אללע זענט איבערגעגעבען אין מיינע שטארקע האנד, אונ איהר זענט געצווינגען צו זיין געהעריג יעדע צייט צו מיין פערלאנג, אונ צו אפפערן אייער לעבען פאר דעם מינדעסטען ווארט אונ זילבע וואס געהט ארויס פון מיין מויל, נור מיין הארץ ערלויבט מיר נישט צו טייטען

אז אוכל לעשות בו כטוב בעיני, ואם תמרה את פי ולא תאות לבקשתי זאת, אז אדע כי אהבתך אותי היא אהבה בלתי זכה וצפורן בנך אהובה לך יותר מכל גויתי אני

אבי התחלחל מאד לשמע הדברים האלה, ומעטה ירוקה כסתה את הוד פניו ויאמר:

"יואל נא אדוני המלך לחכות עוד שלשה ימים, ואדבר רכות על לב אשתי ואפצור אותה פעמים רבות עדי תנענע בראשה גם היא ותאמר הן לבקשתך, כי אם אוציא את פרי בטנה להורג בלי רשיונה, אז תמרר בצדק את חיי עבדך האוהב אותך בלב ונפש והיא לא תתן מנוחה ומרגוע לעצמותי הזקנות, ואני נשבע בשם האלילים הקדושים כי אהבתי לך היא זכה

דיין קינד ווען איך בעצאהל נישט זיין ווערט, אונ נור ווען ער וועט זיין מיין געקויפטער דאמאלס נור דאמאלס קאן איך טוהען זויא עס וועט מיר געפעללען, אונ ווען דוא וועסט מיר זיין דער־געגען אונ דוא וועסט נישט בעווילינט זיין צו מיינע ביטטע וועל איך דאמאלס וויססען דאס דיין ליעבשאפט צו מיר איז נישט אריין ליעבשאפט, אונ דיין זוהנס נאגעל איז דיר פיעל ליעבער פאר מיין גאנצען קערפער".

מיין פאטער האט זעהר געציטערט הערענדיג דיא ווארטער אונ אגרינע דעק האט פערדעקט זיין געזיכט אונ האט געזאגט:

דער הערר קייזער זאלל אזויא גוט זיין אונ ווארטען נאך דרייא טאג, אונ איך וועל ווייך ריידען אויף מיינע פרוי'ס הארץ, אונ איך וועל זיא פיעל מאהל בעטין ביז זיא וועט מיט איהר קאפף צו שאקלען אונ זיא וועט זאגען יא צו דיין פעלאנג, ווייל ווען איך וועלל איהר קינד ארויס געבען צום טויט אהן איהר ערלויבניס. וועט זיא דאמאלס פערביטטערן דאס לעבען פון דיין קנאכט וואס ער ליעבט דיך מיט הארץ אונ זעעלע, אונ זיא וועט נישט קיין רוהע געבען צו מיינע אלטע ביינער. אונ איך

ומהורה, ונכון אנכי בכל עת להשרף חי בעד אחת משערות ראשך ובעיניך ראית כי חרפתי נפשי בעדך ובעד מלכותך, ויצאתי בראש צבאותיך ללחום מלחמותיך הנוראות ולהדוף אויביך מפניך".

המלך, נאות לדברי אבי ויתן לו זמן שלשה ימים, אבי הלך לביתו ויספר באזני אמי את כל דברי המלך, והיא כשמעה בקשת המלך האכזריה, אבדה כמעט כל עשתנותיה ותהי כמשוגעה וסרת טעם מרוב בכיתה ודאבון נפשה על האסון הנורא העומד לספות נפש בנה, אך באחרונה השכילה תת לאבי עצה ישרה, להונות את המלך ולמסור לידו את הילד

שוועהר מיט דעם נאהמען פון דיא היילינע גאטער דאס מיין ליעבשאפט צו דיר איז קלאהר אונ ריין, אונ איך בין צו יעדע צייט פארבערייט פערברענט צו ווערין לעבענדיגערהייט פאר איינם פון דיינע האאר פון קאפף, אונ דוא האסט מיט דיינע אויגען געזעהען דאס איך האב איינגעשטעלט מיין לעבען פאר דיר אונ פאר דיין קאניגרייך, אונ איך בין ארוים פאר דיין מיליטער צו שטרייטען דיינע שרעקליכע מלחמות אונ אוועק צו שטויסען דיינע פיינד פון דיר".

דער קייזער האט איינגעווילינט צו מיין פאטערס ווארטער אונ ער האט איהם דרייא טאג צייט געגעבען, מיין פאטער איז צו זיך אהיים געגאנגען אונ ער האט אין מיינע מוטטערס אויערין ערצעהלט אללע ווארטער פון קייזער, אונ וויא זיא האט דערהערט דעם קייזערס אכזרישע ביטטע, האט זיא בענויא פערלוירען אללע איהרע געדאנקען אונ זיא איז געווארען וויא א פערוקטע אונ אהנזינענדיגע פון איהר פיעל וויינען אונ איהר גייסטליכען טרויער אויף דעם גרויסען מארד וואס ער שטעהט אומצוברענגען איהר זוהן, נור צום ענדע האט זיא פערשטאנען צו געבען מיין פאטער א ריכטיגע עצה, צו גענארען דעם קייזער אונ צו געבען צו זיינע האנד דאס יונגע קינד וואס מיין פאטערס דיענסט האט צו איהם

הרך הנולד על ברכי שפחתו ביום אשר נולדתי אני

ויהי ביום השלישי, והנה שליח המלך דפק על דלתי אבי ויאמר בשם המלך: „רע שר יקר ונכבד! אם לא תתן לי את חיי בנך במחיר אשר תשית עלי, אז אצוה להרוג את כל אשר בהיכלך האנשים ונשים וטף, וגם אתה תשא עונך".

ולא אחר אבי לתת ביד השליח את בן השפחה, וילך ויתיצב יחד עם השליח לפני המלך, והמלך שמח שמחה גדולה עד מאד על הילד, ויצו לשקול לאבי ארגז מלא זהב טהור מחירו, ואחרי כן לקח את הילד בידיו וינפץ את גלגלתו על רצפת שיש אשר בהיכלו וימת כרגע מתבוסס בדמו הנקי, ויצו

געבוירען אין דעם זעלבען טאג וואס איך בין געבוירען געוואָרען.

אונ וויא עס איז געוועזען דער דריטער טאג, האט דעם קייזערס שליח אנגעקלאפּט אויף מיין פאטערס טירען אונ האט מיט דעם קייזערס נאָהמען געזאגט: „זאָלסט וויססען טהייערער אונ געעהרטער העררר! ווען דוא גיבסט מיר נישט דיין זוהנ'ס לעבען פאר דעם פּרייז וואס דוא וועסט שטעללען, וועלל איך דאמאָלס הייסען מען זאלל אויסטייטען אללע פון דיין פּאלאַס, מאננער אונ פרויען אויך קינדער, אונ אויך דוא וועסט ליידען פאר דיינע זינד".

מיין פאטער האט זיך נישט געפוילט צו געבען אין דעם שליח'ס האנד דיא דיענסטמ זוהן, אונ ער איז געגאנגען אונ האט זיך צוזאמען מיט דעם שליח געשטעלט פאר דעם קייזער, אונ דער קייזער האט זיך געפרייד זעהר אגרויסע פרייד אויף דעם קינד, אונ האט געהייסען אבוועגען פאר מיין פאטער אַ קאסטען ריין גאָלד פאר זיין פּרייז, אונ נאכדעם האט ער דאס קינד גענומען מיט זיינע האנד אונ האט זיין שארבען פון קאפּף צו שמעטערט אויף דיא מארמארשטיינערנע פאדלאגע פון זיין פּאלאַס, אונ ער איז אין איין סעקונדע געשטארבען פערגעצט אין זיין אונ־שולדיג בלוט, אונ ער האט געהייסען זיינע בעאמטע וואס שטעהען

להפקידים הנצבים על ימינו לבשל את בשר הילד ולתתו אכלה לפני האלילים, והפקידים מהרו לעשות מצותו, ולא הפילו מדבריו צרור ארצה.

ואבי חש וימהר להסתיר אותי ואת אמי במערה אחת אשר היתה נעלמה מעיני כל איש, ושם היינו עשר שנים, עדי שכח המלך את כל המקרה ההיא וזכרה נכחד מרעיוניו, ואז עזבתי את המערה ויצאתי לאור העולם, ולמדתי הרבה חכמה ודעת מפי נח ושם בנו, עדי התעוררתי מתרדמת הבערות והכרתי כי יש אדון רם ונשא במרום אשר ברצונו נבראו כל היצורים, ועיני השגחתו משוטטות בכל תעלומה, ובעת ההיא עבדו כל יושבי

ביא זיינע רעכטע האנד מען זאלל דעם קינדס קערפער אבקאכען אונ דערלאנגען איהם אלס שפייזע פאר דיא אבגאטטער, אונ דיא בעאמטע האבען שנעלל געטוהען זיין געבאט, אונ האבען נישט געלאסט פאללען דאס מינדעסטע פון זיינע ווארטער.

אונ מיין פאטער האט זיך געפלייסט אונ געאיילט צוא בעהאלטען מיך מיט מיינע מוטטער אין א הייל וואס זיא איז פער־הוילען געוועזען פון דיא מענשליכע אויגען, אונ מיר זענען דארט צעהן יאהר געוועזען, ביז דער קייזער האט פערגעססען דיא גאנצע געשיכטע אונ איהר געדעכעניס איז אבגעמעקט געווארען פון זיינע געדאנקען, דאמאלס האב איך פערלאסט דיא הייל אונ איך בין מיר ארוים אויף דיא ליכטיגע וועלט, אונ איך האב געלערנט פיעל קלוגהייט אונ וויססענשאפט פון נח אונ פון זיין זוהן שם'ס מויל, ביז איך האב מיך ערוואכטעט פון דעם לעהרען שלאף אונ איך האב ערקאנט דאס עס גיבט א הויכער געעהרטער הערר אין הימעל, וואס מיט זיין ווילען זענען אללע בעשעפעניססען בעשאפען געווארען, אונ דיא אויגען פון זיינע השגחה שוועבען ארום אין יעדען געהיימנים, אונ אין דיא צייט האבען אללע וועלטבעזיטצערס פון דעם קליינסטען ביז דעם גרעסטען געדינט צו

הארץ למקטנם ועד גדולם לאלילים שתים החצובים מעץ ואבן
והיו בעיניהם העצומות כאלהים, וגם המלך ושריו כלם, וביניהם
גם תרח אבי, הלכו כעורים אחרי הבלי הפסילים האלה, ויאמינו
בכל לבם ובכל נפשם בעצבים ההם, ולאבי אשר היה ראש שרי
המלך היו שנים עשר פסילים שונים, אשר עבד בכל חודש
וחודש לפסל אחר, והקריב לו זבח ונסכים הרבה ברגשי קודש,
ורק נח ובניו בלבד הכירו את אלהי האלהים למושל ושליט יחיד
בעולם, והבינו כי זולתו הבל, ואנכי בשבתי בבית נח, בערה
בלבי תשוקה עזה עד מאד ללמוד תושיה ולהתבשם בפרדס
החכמה העליונה, עדי נפקחו עיני החשכות וראיתי, כי הפסילים
האלה הבל ועובדיהם הבל הבלים, ועד מהרה הקדשתי את כל

פערשידענע אבגאטטער וואס זענען געמאכט פון האלץ און שטיין,
און זייא זענען אין זייערע פינסטערע אויגען געוועזען וויא מאכטיגע
גאטטער, אויך דער קייזער מיט אללע זיינע בעאמטע און צווישען
זייא אויך מיין פאטער תרח זענען געגאנגען וויא בלינדע נאך דיא
נארישע בילדער, און זייא האבען געגלייבט מיט זייער הארץ און
זעעלע אין דיא אבגאטטער. און מיין פאטער וואס ער איז געוועזען
דער עלטסטער פון דיא קייזערליכע העררען האט געהאט צוועלף
פערשידענע בילדער, וואס יעדען חודש האט ער געדיענט צו
אאנדער בילד, און האט פאר איהם געברענגט אאפפער און
פיעל געטראנקען מיט הייליגע געוויסען, נור נח מיט זיינע זאהנע
אליין האבען ערקאנט דעם אבער-גאט אלס רעגירער און איינציגער
געוועלטיגער אויף דיא וועלט, און זייא האבען פערשטאנגען דאס
אויסער איהם איז נארהייט. און איך זיטצענד אין נח'ס הויז, האט
אין מיין הארצען געפלאקערט זעהר אשטארקע לוסט צו לערנען
וויססענשאפטען און צו בעשמעקען זיך אין דעם גארטען פון דיא
געטליכע חכמה, ביז מיינע פינסטערע אויגען זענען געעפינט
געווארען און איך האב געזעהען, דאס דיא אבגאטטער זענען

כחותי ושארית אוני לאלהי העברים, וכל אשר הוספתי להתבונן במפלאות היצירה, הכרתי יותר קדושת ואמתת אלהי הצבאות הנעלה הנשא והמרומם מבינת בן תמותה.

ויהי בהיותי בן חמשים שנה, עזבתי את בית נח הצדיק והלכתי לראות את שלום אבי, אולי אוכל להוכיח על פניו משוגת אמונתו באלילים, והוא היה אז עוד השר הגדול מכל שרי המלך נמרוד, והמון תענוגיו עם כבודו הרב החשיכו את עיניו ולא ראה מגרעות באלה האלילים, כי הבל יתהו המה, וסהבילים רבבות אלפי בני אדם הראוים לעלות מעלה מעלה על כלם

נאריש, אונ דיא וואס דיענען צו זייא זענגען נאך מעהר דום, אונ וויא אמשנעללסטען האב איך אללע מיינע קראפטען געהיילינט אויף מיין לעצטען מאכט צו דעם גאט פון דיא יודען, אונ וואס איך האב געמעהרט אריין צו קלעהרין אין דיא וואונדער פון דיא נאטור, האב איך מעהר ערקאנט דאס היליגקייט אונ דיא וואהרהייט פון דעם גאט וואס איז איבער אללע הערשאפטען, וואס ער איז העבער אונ געהויבענער אויך גרעססער פון דעם שטארבליכען מענשענס פערשטאנד.

אונ וויא איך בין אלט געוואַרען פונפציג יאהר האב איך פערלאזט דעם צדיק נח'ס הויז אונ איך בין געגאנגען זעהען מיין פאטערס בעשטאנד, פיליכט וועלל איך איהם קאננען איבערציינען דעם גרייז פון זיין גלויבען אין דיא אבגאטטער, אונ ער איז דאמאלס נאך געוועזען דער גרעסטער הערר פון דיא הערין פון דעם קייזער נמרוד, אונ זיינע פיעל פערגעניגענס מיט זיינע גרויסע עהרע, האבען זיינע אויגען פערדונקעלט אונ האט נישט קיינע פעהלערס געזעהען אין דיא אבגאטטער דאס זייא זענגען פוסט אונ נאריש, אונ זייא פערנאהרען צעהנער טויזענדער מענשען וואס זייא בעזיטצען פעהיגקייטען ארויף צו געהן העבער העבער אויף דיא פילאזאפישע לייטער אונ ארויס צו ברענגען דאס ליכטיגקייט פון דיא

הדעת ולהוציא את אור החכמות הטמון באלפי היצורים, ומה מאד דאבה נפשי ודמעות רבות הרטיבו את לחיי, בראותי, כי בהיכל אבי עודם עומדים שנים עשר פסילים הנעלים בעיניו וקדושים לאמי גם היא, והם נכונים בכל עת למות בעדם, עדי התלקחה בקרבי אש קצף נורא על אבי המבלה גם אחרית ימיו בהבלי האלילים ותעתועי הפסילים הנמבזים והשפלים, ולא ידאג להכין לנפשו צדה לדרך אל מות, ואז נשבעתי בשם אלהי העברים, כי בעוד שלשת ימים אשבר לרסיסים את כל הפסילים, ואבקש תחבולות שונות להאיר את עיני אבי החשכות, לבעבור יכיר את אדון כל הארץ, ולא יוסיף תת כבוד אלהים למעשה אנוש, והלכתי מהרה אל החצר החצונה וראיתי, והנה אבי

חכמות וואס איז בעהאלטען אין דיא טויזענדער בעשעפעניססען, אונ וויא שטארק האט מיין גייסט געטרויערט אונ פיעל טרערין האבען בעפייכטעט מיינע וואנגען, וויא איך האב געזעהען דאס אין מיין פאטערס פאלאס שטעהען נאך דיא צוועלף אבגאטטער וואס זייא זענגען הויך אין זיינע אויגען אונ אויך הייליג בייא מיינע מוטטער, אונ זייא זענגען צו יעדע צייט פארברייט געטייט צו ווערין פאר זייא, ביז עס האט אין מיר אנגעהויבען צו פלאקערן א שרעקליכער צארן אויף מיין פאטער וואס ער פערברענגט אויך זיינע לעצטע טאג מיט דיא דוממע אבגאטטער אונ מיט דיא פערבלאנדזיעטע אונווירדיגע אונ גידריגע בילדער, אונ ער זארגט נישט אנצוברייטען שפייז פאר זיינע זעעלע אויף דעם אונשטארבליכען וועג. דאמאלס האב איך געשוואהרען בייא דעם נאהמען פון יודישען גאט, דאס נאך דרייא טאג וועלל איך דיא אללע אבגאטטער צוברעכען אויף שטיקקער, אונ איך וועלל זוכען פערשידענע מיטלען צו בעלייכטען מיין פאטערס פינסטערע אויגען, דאס ער זאלל ערקאננען דעם הערר פון דיא גאנצע וועלט, אונ ער זאלל מעהר נישט געבען א גאטליכע עהרע צו א מענשליכע ארבייט. אונ איך בין שנעלל

יושב בחצר על כסא כבודו ושרים רבים ונכבדים יושבים מימינו ומשמאלו, לבושים בגדי זהב מרהיבי עין, ולא יכולתי להתאפק ולחכות עד יקרא אבי אותי לגשת אליו כדת ונגשתי אליו, ומה מאד התאבלה נפשי בשמעי ברגעים אלה שבועת אבי באזני השרים בשם האליל, ופתחתי את פי בלי מגור ופחד ושאלתיו: אדוני אבי! הורני ואדע מי הוא הפועל הראשון אשר ברא כל אלפי היצורים? איה מקום משכן האלהים אשר ברא שמים וארץ וכל אשר בהם?

ויען אבי ויאמר: „האלהים אשר ברא את כל הנבראים השונים עומד אתנו בבית, ובכחו הנעלם והנראה כאין הכל נוצר".

געגאנגען אין דעם פארהויף אונ האב געזעהען, דאס מיין פאטער זיצט זיך אין הויף אויף א עהרע־שטוהל אונ פיעל געעהרטע הערען זיטצען רעכטס אונ לינקס, געקליידעט אין גאלדענע קליידער וואס בעצויבערן דאס אויג, אונ איך האב מיך נישט געקאנט איינהאלטען אונ ווארטען ביז מיין פאטער וועט מיך צו רופען איך זאלל צו געהן צו איהם אזויא וויא דער דרך־ארץ איז, אונ איך בין צו איהם צו געגאנגען, אונ וויא האט מיין גייסט געטרויערט הערענדיג אין דיא זעקונדען וויא מיין פאטער שווערט אין דיא הערענס אויערין בייא דעם אבגאטס נאהמען, אונ איך האב מיין מויל געעפינט אהן אנגס אונ שרעק אונ האב איהם געפרעגט: „הערר פאטער! לערן מיך איך זאלל וויסען ווער איז דאס דער ערשטער ווערקמייסטער וואס ער האט בעשאפען אללע טויזענדער בעשעפעניסען? וויא איז דאס ארט וואס דארט רוהט דער גאט וואס האט בעשאפען הימעל אונ ערד אונ אללעס וואס געפינט זיך אין זייא?"

מיין פאטער האט געענטפערט אונ געזאגט: „דער גאט וואס האט אללע פערשידענע בעשעפעניסען בעשאפען, שטעהט מיט אונז אין צימער. אונ מיט זיין פערהוילטען קראפט וואס ער זעהט

ואני בשמעי תשובתו זאת אשר העירה צחוק גדול בקרבי, בקשתיו, כי יראני בביתו את אלוה זה, והוא לא אחר ללכת עמדי ולבוא אל חדרו אשר בחצר הפנימית, וראיתי והנה הוא מלא פסילים רבים ואלילים שונים, אשר תאר פניהם הנוראים מעורר אימה וזועה בלב המביטים עליהם. פסל זה אוחז תבנית השמש בידו, ופסל השני אוחז את תבנית הארץ בין שניו הגדולות, ועליהם עמד פסל אחד בעל שני ראשים הרוכב על ארי פרא ותנין נורא בידו, ואבי שלח אצבע ויאמר: „ראה בני את האלהים האלה אשר עשו בחכמה גדולה את כל המעשים הרבים והעצומים, ידיהם ידים נעלמות, עיניהם עינים נעלמות,

---

זיך אוים וויא גארנישט, איז אללעס בעשאפען געווארען".

אונ איך הערענדיג זיין אנטווארט וואס ער האט אין מיר דערוועקט אגרוים געלעכטער, האב איך איהם געבעטין, דאס ער זאלל מיר אין זיין הויז צייגען דעם גאט, אונ ער האט זיך נישט געזוימט צו געהן מיט מיר אונ צו קוממען אין זיין ציממער וואס איז אין אינווענדיגען הויף, אונ איך האב געזעהען דאס ער איז פולל מיט פיעל אבגאטטער אונ פערשידענע בילדער, וואס דער געשטאלט פון זייערע שרעקליכע געזיכטער דערוועקט אשרעק אונ אשאדערנים אין הארץ פון דיא וואס קוקען אויף זייא. דער אב־גאט האלט דיא זונן אין זיינע האנד, אונ דער צווייטער אבגאט האלט דעם ערדקוגעל צווישען זיינע גרויסע ציין, אונ איבער זייא איז געשטאנען איין אבגאט מיט צוויא קאפף אונ ער רייט אויף א ווילדען לייב אונ א שרעקליכער שלאנג אין זיינע האנד, אונ מיין פאטער האט אויסגעשטרעקט זיין פינגער אונ האט געזאגט: „זעה מיין זוהן דיא גאטטער וואס זייא האבען מיט א גרויס קלוגשאפט געמאכט דיא אללע פיעלע אונ שטארקע ווערק, זייערע האנד זענען פערהוילטע האנד, זייערע אויגען זענען פערהוילטע אויגען. אונ זייער רעגירונג איז אימער פערשפרייט אויף יעדען לעבעדיגען

וממשלתם פרושה תמיד על כל חי ועל כל יציר הנמצא בשמים ובארץ בימים וכל הנהרות, ורק הכהנים הקדושים המה רואים את הנפש החיה השוכנת בפסילים אלה, ואזניהם השונות מאזנינו שומעות את הקול היוצא חרישי מפיהם".

ובעת דבר אבי דברי הבל אלה, התעוררו בקרבו רגשי קודש ויפול מלא קומתו ארצה וישתחוה לפני האלילים ביראה ופחד, ומנהמת לבו אמר: „אלילים קדושים! אלילים גדולים! פִּתחו נא בידיכם הנעלמות את אוצרות מרום, ותריקו לי ולכל אנשי ביתי ברכה וישע חיים וכל טוב, לבעבור אוכל לעבדכם ברב עונג ועליצת נפש, גם תפקחו עיני בני העומד לפניכם ויראה קדושתכם ולבבו לא יסור מכם כל ימיו"

און אויף יֶעדֶען בֶּעשֶׁעפֶּענִים וָואס גֶעפִינְט זִיךְ אִין הִימֶעל און אויף דִיא עֶרְד אִין דִיא מֶעערִין און אִין אַלֶע טֵייכֶען, און נור דִיא הֵיילִיגֶע גֵייסְטְלִיכֶע זֶעהֶען דֶעם לֶעבֶּענְדִיגֶען גֵייסְט וָואס רוּהְט אִין דִיא גֶאטֶער, און זֵייעֶרֶע אוֹיעֶרִין וָואס זֶענֶען אַנְדֶערְס פוּן אוּנְזֶערֶע אוֹיעֶרִין הֶערִין דִיא שְׁטִימֶע וָואס גֶעהְט שְׁטִילֶל אַרוֹיס פוּן זֵייעֶר מוֹיל".

און אִין דִיא צַייט וָואס מַיין פָאטֶער הָאט גֶעשְׁפְּרָאכֶען דִיא נַארִישֶׁע וֶוערְטֶער, הָאבֶּען זִיךְ אִין אִיהם דֶערְוֶועקְט הֵיילִיגֶע גֶעדַאנְקֶען, און אִיז מִיט אֵיינְמָאהל אַנִידֶער גֶעפַאלֶען אוֹיף דִיא עֶרְד און הָאט זִיךְ גֶעבִּיקְט פַאר דִיא אָבְּגֶאטֶער מִיט אַנְגְס און שְׁרֶעק, און פוּן דֶעם בְּרִימְמוּנְג פוּן זַיין הַארְץ הָאט עֶר גֶעזָאגְט: „גְרוֹיסֶע גֶאטֶער! עֶפֶענְט אַזוֹיא גוּט מִיט אִיהרֶע פֶערְהוּילְטֶע הֶאנְד דִיא אוֹצְרוֹת פוּן הִימֶעל, און אַיהר זָאלְט לִיפֶערְן צוּ מִיר און צוּ אַלֶע מֶענְשֶׁען פוּן מַיין הוֹיז גְלִיק און הִילְף לֶעבֶּען און אַלֶעס גוּטֶעס, אִיךְ זָאל אַיךְ קָאנֶען דִיענֶען מִיט פִיעל פֶערְגֶענִיגֶען און אַ פְרֵיילִיכֶען מוּטְה, אוֹיךְ זָאלְט אִיהר עֶפֶענֶען דִיא אוֹיגֶען פוּן מַיין זוּהְן וָואס עֶר שְׁטֶעהְט פַאר אַיךְ דָאס עֶר זָאל זֶעהֶען אַייעֶר

אני שמתי עיני על אבי השוכב סרוח על הרצפה כמו משתגע אשר עורקי מוחו נתקו ממקומם, ומאד חרה אפי עליו בראותי כי בקומו נשק את כל פסל ופסל באימה וכבוד גדול מאד, ואני עזבתי אותו והלכתי אל חדר אמי ואמרתי לה: „הנה זה עתה הראני אבי את האלילים הרבים אשר בחדרו וקדושתם בעיניו גדולה היא עד מאד, לכן אמי אהובתי קחי נא בעדי גדי אחד ועשי מבשרו מטעמים טובים, ואני אביאם בידי לפני האלילים האלה למנחה, והיה באכלם אותם אמצא חן בעיניהם".

ואמי הקשיבה בקשתי ברצון, ותמהר לעשות מטעמים טובים מבשר גדי רך, ואני הבאתי את המטעמים האלה לפני

הייליגקייט, און זיין הארץ זאלל נישט ווערין אבגעטוהען פון אייך אין זייגעם גאנצען לעבען".

איך האב מיינע אויגען געגעבען אויף מיין פאטער וואס ליגט אויסגעצויגען אויף דיא פאדלאגע אזויא וויא א פעריקטער וואס דיא נערווען פון זיין מוח זעננען אוועקגערוקט פון זייער ארט, און מיין פערדרוס איז אויף איהם זעהר גרויס געוועזען זעהענדיג דאס וויא ער איז אויפגעשטאנען האט ער יעדען אבגאט געקושט מיט שרעק און מיט זעהר אגרויסע עהרע, און איך האב איהם פערלאסט און בין מיר געגאנגען אין מיינע מוטטערס צימער אריין און האב איהר געזאגט: „ווירקליך יעצט האט מיין פאטער מיר געציינט דיא אללע פיעלע אבגאטטער וואס אין זיין צימער, און זייער הייליגקייט איז זעהר גרויס אין זיינע אויגען, דאדורך ליעבע מוטטער נעם גוטיגסט פאר מיר איין קאזעלע און מאך פון זיין פלייש גוטע שפייזע און איך וועלל זייא אייגענהאנדיג ברענגען פאר דיא אבגאטטער אלס אפפער, און ווי זיי וועללען דיא שפייזע עססען וועלל איך אין זייערע אויגען געפונגען חן".

און מיינע מוטטער האט גערן פערנוממען מיין געבעט, און זיא האט שנעלל געמאכט גוטע שפייזע פון דעם פלייש פון א יונגעם

האלילים, וראיתי והנה גם אליל אחד לא ישלח יד ולא יפתח פה שאכול מהמטעמים אשר הבאתי, ואמרתי אולי לא ישרו המטעמים האלה בעיניהם, ובקשתי את אמי שנית, כי תעשה מטעמים יותר טובים וגדולים מהקודמים, ותמהר לעשות מטעמים חדשים מבשר שלשה גדיים יקרים, ותתן אותם בידי, ואני הבאתים מהרה לפני האלילים, וישבתי אצלם כל היום, ונוכחתי יותר לדעת, כי האלילים האלה: הנה הגם כמו האבנים אשר בהרצפה, אשר באלה כמו באלה לא נמצא רוח חיים, ואז נכמרו רחומי יותר על רבבות אלפי בני דורי, ומה גם על אבי ואמי, ההולכים אחרי ההבל הזה בעינים עצומות, וקראתי אז מנהמת

קִיזֶעלֶע, אוּנ אִיךְ הָאבּ דִיא שְׁפֵּייזֶע גֶעבְּרַאכְט פַאר דִיא אָבְּ־גֶאטטֶער, אוּנ אִיךְ הֶאבּ גֶעזֶעהֶען דָאס אוֹיךְ אֵיין אָבְּגָאט שְׁטְרֶעקְט נִישְׁט אוֹים זַיין הַאנְד אוּנ עֶפֶענְט נִישְׁט זַיין מוֹיל צוּ עֶססֶען פוּן דִיא שְׁפֵּייזֶעם וָואס אִיךְ הָאבּ גֶעבְּרַאכְט, אוּנ אִיךְ הָאבּ גֶעטְרַאכְט פִילֵייכְט גֶעפֶעללֶען נִישְׁט דִיא שְׁפֵּייזֶעם אִין זַייעֶרֶע אוֹיגֶען, הָאבּ אִיךְ מַיינֶע מוּטטֶער דָאס צְוֵוייטֶע מָאהל גֶעבֶּעטֶין דָאס זִיא זָאלל מַאכֶען בֶּעססֶערֶע שְׁפֵּייזֶעם אוּנ גְרֶעססֶערֶע פוּן דִיא פָארִיגֶע, אוּנ זִיא הָאט זִיךְ גֶעאַיילְט צוּ מַאכֶען פְרִישֶׁע שְׁפֵּייזֶע פוּן דֶעם פְלֵייש פוּן דְרַייא טְהֵייעֶרֶע קָאזְעלֶעךְ אוּנ זִיא הָאט זִייא גֶעגֶעבֶּען אִין מַיינֶע הַאנְד, אִיךְ הָאבּ זַייא גֶעבְּרַאכְט שְׁנֶעלל פַאר דִיא אָבְּגֶאטטֶער, אוּנ בִּין בַּייא זַייא גֶעזִיטְצֶען אֵיין גַאנְצֶען טָאג, אוּנ הָאבּ מִיךְ זִיבֶּער־צֵייגְט צוּ ווִיססֶען, דָאס דִיא אָבְּגֶאטטֶער זֶענֶען ווִירְקְלִיךְ וִויא דִיא גֶעפְלַאסְטֶערְטֶע שְׁטֵיינֶער פוּן דִיא פָאדְלָאגֶע, וָואס אִין דִיעזֶע גְרַאדֶע וִויא אִין דִיעזֶע גֶעפִינְט זִיךְ נִישְׁט קֵיין לֶעבְּהַאפְטִיגֶען גֵייסְט, אוּנ דַאמָאלְס הָאט זִיךְ אִין מִיר מֶעהר דֶערְוֶועקְט מַיין עֶרְבַּארְמֶקֵייט אוֹיף דִיא צֶעהְנְטוֹיזֶענְדֶער מֶענְשֶׁען פוּן מַיין דוֹר, וִויא נָאךְ אוֹיף מַיינֶעם פָאטֶער אוּנ מוּטטֶער, וָואס זַייא גֶעהֶען נָאךְ דֶעם נַארִישְׁקֵייט מִיט פֶערְמַאכְטֶע אוֹיגֶען, אוּנ אִיךְ הָאבּ דַאמָאלְס גֶערוּפֶען פוּן דֶעם

לבי הכואב: „הוי על שנות אבי ואמי! אבוי על בני דורי! רוח שגעון התגנב בקוץ ממאיר בקרבם, להאמין באלילי הבל ופסילי תהו, המחוטבים מעץ רקב ואבן חול, אשר אין בהם גם הכשרונות הנמצאים בפרעושים ווחלי עפר. איך הועבו עיני השרים, ואיך נחשכו עפעפי הרוזנים מראות, כי האל הנאמן היושב בשפרירי מרום ישחק עליהם, בתתם כבוד אלהים לעצים ואבנים הקרוצים וחצובים בידי בני תמותה, ועשוים בכלי מחצב אשר החרשים עושים בהם מצבות זכרון על קברי המתים?"

ואז לבשה אותי רוח אלהים, ומהרתי לקחת שני קרדומות בידי, ושברתי לרסיסים את כל הצלמים והפסילים אשר עמדו

בְּרוּממוּנג פוּן מַיין שְׁמֶערְצְלִיכֶען הַארְץ: „וֶועה צוּ דִיא יָאהְרֶען פוּן מַיין פָאטֶער אוּנ מוּטטֶער! וֶועה צוּ דִיא קִינְדֶער פוּן מַיין דוֹר! אַ פֶערִיקְטֶער גֵייסְט הָאט זִיךְ פֶערְגַנְבֶט וִויא אַ פֶערְפְלוּכְטֶער דָארְן אִין זֵייא, צוּ גְלֵייבֶּען אִין דִיא נַארִישֶׁע אָבְּגֶאטטֶער אוּנ דִיא פוּסְטֶע בִּילְדֶער, וָואס זֶענֶען גֶעמַאכְט פוּן פֶערְפוֹילְט הָאלְץ אוּנ זַאמְד־שְׁטֵיינֶער, וָואס עֶס גֶעפִינְט זִיךְ נִישְׁט אִין זֵייא אוֹיךְ דִיא פֶעהִיגְקֵייטֶען וָואס גֶעפִינֶען זִיךְ אִין דִיא פְלֵייא אוּנ דִיא וָואס קְרִיכֶען אוֹיף דִיא עֶרְד. וִויא אַזוֹיא זֶענֶען פֶערְוָואלְקֶענְט גֶעוָוארֶען דִיא הֶערְצֶענְס אוֹיגֶען? אוֹיךְ וִויא אַזוֹיא זֶענֶען פֶערְפִינְסְטֶערְט גֶעוָוארֶען דִיא בְּרֶעהְמֶען פוּן דִיא גְרֶאפִין נִיכְט צוּ זֶעהֶען דָאס דֶער רִיכְטִיגֶער גָאט וָואס זִיצְט אִין דִיא שֵׁיינֶע הִימְלֶען טוּהְט אוֹיס זֵייא לַאכֶען, מִיט זֵייעֶר גֶעבֶּען אַ גֶאטְלִיכֶע עֶהְרֶע צוּ הֶעלְצֶער אוּנ שְׁטֵיינֶער וָואס זֶענֶען גֶעהוֹילְט אוּנ גֶעהַאקְט דוּרְךְ דִיא שְׁטַארְבְּלִיכֶע מֶענְשֶׁענְס הֶאנְד, אוּנ זֶענֶען גֶעמַאכְט מִיט דִיא זֶעלְבֶּע כֵּלִים וָואס דִיא מֵייסְטֶערְס מַאכֶען מִיט זֵייא מַצֵּבוֹת אוֹיף דִיא קְבָרִים פוּן דִיא טוֹיטֶע?"

דַאמָאלְס הָאט מִיךְ אָנְגֶעקְלֵיידֶעט אַ גֶאטְלִיכֶער גֵייסְט, אוּנ אִיךְ הָאבּ זִיךְ גֶעאֵיילְט צוּ נֶעמֶען אִין מַיינֶע הֶאנְד צְווֵייא הֶעק, אוּנ אִיךְ הָאבּ צוּבְּרָאכֶען אוֹיף שְׁטִיקֶער דִיא אַללֶע אָבְּגֶאטטֶער אוּנ

בחדר אבי, רק את האליל הגדול השארתי ולא הנפתי עליו גרזן, ונתתי בידיו את הקרדומות האלה, ויצאתי מן החדר עלז ושמח.

ויהי כאשר בא אבי החדרה לקול מהלומות הקרדומות ומפץ שברי הצלמים, והנה פלצות גדולה אחזתו, ואימה חשכה נפלה עליו, ידיו רעדו מאין הפוגות, רגליו התנועעו בלי מרגוע, עיניו התחלחלו בחוריהן הממולאים בדמעות, בראותו הפסילים מפוזרים ומונחים כשברי חרש על הרצפה ואין בהם מתום, והקרדומות שלופים בידי האליל הגדול, ולולא ראה אבי את המטעמים הראשונים והאחרונים אשר השארתים שמה, אז האמין

אַללֶע בִּילְדֶער וָואס זֶענֶען גֶעשְׁטַאנֶען אִין מַיין פָּאטֶערְס צִימֶער, נוּר דֶעם גְרוֹיסֶען אָבְּגָאט הָאבּ אִיךְ אִיבֶּערְגֶעלָאסְט אוּנ אִיךְ הָאבּ אוֹיף אִיהם נִישְׁט אוֹיפְגֶעהוֹיבֶּען דִיא הַאק, אוּנ אִיךְ הָאבּ אִין זַיינֶע הֶאנְד דִיא הֶעק גֶעגֶעבֶּען, אוּנ אִיךְ בִּין מִיר אַרוֹיס גֶעגַאנְגֶען פוּן צִימֶער לוּסְטִיג אוּנ פְרֵיילִיךְ.

אוּנ וִויא מַיין פָאטֶער אִיז אַרַיין גֶעקוּמֶען אִין צִימֶער הֶערֶענְדִיג דִיא קְלֶאפְּ פוּן דִיא הֶעק אוּנ דָאס שְׁפַּאלְטוּנְג פוּן דִיא צוּבְּרָאכֶענֶע בִּילְדֶער, הָאט אִיהם אָנְגֶעכַאפְּט אַגְרוֹיס צִיטֶערְנִיס, אוּנ אַשְׁרֶעקְלִיךְ פִינְסְטֶערְנִיס אִיז אוֹיף אִיהם גֶעפַאלְלֶען, זַיינֶע הֶאנְד הָאבֶּען גֶעצִיטֶערְט אָהן אוֹיפְהֶערוּנְג, זַיינֶע פִים הָאבֶּען זִיךְ גֶעשָׁאקֶעלְט אָהן רוּהֶע, זַיינֶע אוֹיגֶען הָאבֶּען זִיךְ גֶעוָוארְפֶען אִין זֵייעֶרֶע לֶעכֶר וָואס זֶענֶען פוּלל מִיט טְרֶערִין, וִויא עֶר הָאט גֶעזֶעהֶען דִיא אָבְּגָאטֶער זֶענֶען צוּשְׁפְּרֵייט אוּנ לִיגֶען וִויא צוּבְּרָאכֶענֶע שֶׁארְבֶּעלֶעךְ אוֹיף דִיא פָאדְלָאגֶע אוּנ עֶס אִיז אִין זֵייא נִישְׁט דָא אֵיין גַאנְצֶעס, אוּנ דִיא הֶעק זֶענֶען אוֹיסְגֶעשְׁטְרֶעקְט אִין דִיא הֶאנְד פוּן דֶעם גְרוֹיסֶען אָבְּגָאט. אוּנ וֶוען מַיין פָאטֶער זָאלל נִישְׁט זֶעהֶען דִיא עֶרְשְׁטֶע אוּנ לֶעצְטֶע שְׁפֵּייזֶעס וָואס אִיךְ הָאבּ זֵייא דָארְט אִיבֶּערְגֶעלָאסְט, וָואלְט עֶר דַאמָאלְס גֶעגְלֵייבְּט דָאס דֶער גְרוֹיסֶער אָבְּגָאט הָאט זֵייא דָאס

כי האליל הגדול הזה עשה בהם שפטים מטעם כמום עמדו, אך בראותו את המטעמים האלה, הבין, כי אך ידי היתה במעל הזה, ולכן התלקחה אש נקם בכל עורקיו, וכלביא רץ אל הבית אשר ישבתי בו אז, ובראותי את פניו הבוערים כלפידים, יראתי כי בא להרגני, וכה דבר אלי בקצף נורא: „איך העז העזת פרעוש קטן, לשלוח יד באלילים הקדושים בעיני רבבות אלפי חכמים ונבונים מלכים ונסיכים? הלא חִיַּבְתָּ ראשך למלכנו הנעלה, העובד את האלילים האלה בכל לבו ונפשו? מי יצילך עתה מחרבו המרוטה, ומי יושיעך מאש הכבשן?"

ואנכי עניתי לו בלשון רכה אשר התרוצצה בפי ביראה

גערינכטעט דורך אַ אורזאכע וואס איז ביי איהם אין געהיים, נור זעהענדיג דיא שפייזע, האט ער פערשטאנען, דאס נור מיינע האנד איז אין דעם פעלשונג געוועזען, דאדורך האט אנגעהויבען צו פלאקערן אַ פייערדיגע ראכע אין אללע זיינע נערווען, אונ וויא אַ לעמפּערט איז ער געלאפען אין דעם צימער וואס איך בין דאמאלס געזעסען, אונ וויא איך האב געזעהען זיין געזיכט פלאקערט וויא שטאלקאצען, האב איך געשראקען דאס ער איז געקומען מיך טויטען, אונ ער האט אזויא געשפּראכען מיט אַ שרעקליכען צארן: „וויא אזויא האסט דוא קליינער ווארים געהאט דעם שטאלץ אויס צו שטרעקען אַ האנד צו דיא אפּגאטטער וואס זייא זענען היילינ אין דיא אויגען פון טויזענדער חכמים אונ פילאזאפען קאניגע אויך גראפין? דוא האסט דיין קאפּ בעשולדיגט צו אונזער געעהרטען קייזער, וואס ער דיענט דיא זעלבע גאטטער מיט זיין הארץ אונ זעעלע! ווער וועט דיך יעצט ארויס רעטטין פון זיינע שארפע שווערד? אונ ווער וועט דיר ארויסהעלפין פון דעם פייער פון קאלכאויפען?"

אונ איך האב איהם געענטפערט מיט אַ וויכע צונג וואס זיא האט אין מיין מויל געציטערט פון שרעק אונ אנגס: „מאך

ואימה: „שכך נא אבי יקירי את כעסך הנורא, ודע, כי לא יד בנך היתה במעל הזה, ולא אצבעות פרי בטנך נגעו בהם לרעה, אך בהביאי המטעמים לפני האלילים הקדושים האלה, שלחו כלם את ידיהם לקחת מהם לאכול, וכראות האליל הגדול את עזותם ופחזותם לקחת מהמטעמים בטרם יקח הוא מהם, חרה אפו עליהם עד מאד, וילך ויקח בחפזון גדול את הקרדומות בידו וישברם לרסיסים. ומקול בכיתם אחזני כמעט השבץ, ויראתי פן אהיה גם אני בנופלים, הגד נא לי אבי בידי מי מצאת את הקרדומות?"

ואבי שחק ובכה יחד על תשובתי הבדויה הזאת הנאמרה בערמה להוציא אור האמת מחשבת הבערות, ויוסף דבר אלי

גומינסט שטילל טהייערער פאטער דיין שרעקליכען צארן, אונ זאלסט וויססען דאס ניכט דיין זוהנ'ס האנד שטעקט אין דעם פעלשונג, אונ ניכט דיא פינגער פון דיין קינד האבען אנגערירט אין זייא צום שלעכטען, נור וויא איך האב דיא שפייזען געבראכט פאר דיא הייליגע גאטטער, האבען זייא אללע אויסגעשטרעקט זייערע האנד צו נעממען פון זייא צום עססען, אונ וויא דער גרויסער אבגאט האט געזעהען זייער שטאלץ אונ זייער אונגעלאססענהייט צו נעממען פון דיא שפייזען איידער ער נעמט פון זייא, האט זיין צארן זעהר געפייערט אויף זייא, אונ ער איז געגאנגען אונ האט שנעלל גענוממען דיא העק אין זיינע האנד אונ האט זייא אויף שטיקקער צובראכען, אונ דורך זייער געוויין האט מיך בעינויא אנגעהאפט דיא קרעמפפען, אונ איך האב געשראקען פילייכט וועלל איך אויך זיין צווישען דיא געפאללענע. זאג מיר פאטער אין וועהמאנס האנד האסט דוא דיא העק געפונגען?"

אונ מיין פאטער האט צוזאממען געלאכט אונ געוויינט אויף מיין אויסגעטראכטען אנטוואָרט וואס ער איז פלייסיג מיט פאלשקייט געזאגט געוואָרען ארוים צו ציהען דיא ליכטיגקייט פון אמת פון

בהמה עזה: „היש באלילים האלה נפש פֹּעלת כי יעשו ככל אשר אמרת? איך העזת שנית להונות את צור ילדך בלשון שקר ולהפיח כזב, כי האליל הגדול שבר וינפץ לרסיסים את האלילים הקטנים העומדים בצלו זה הרבה שנים ושל״ם ביניהם? אתה רק אתה לבדך שברתם, ובערמה נתת הקרדומות בידי האליל הגדול להתעות אותי בשקר ותרמית, אתה נבראת לחלל את כבודי בארץ, ונאלץ אנכי להמיתך בחרב או בקרדומות האלה הנתונים בידי האליל הגדול בטרם יודע הדבר למלך".

ואני עניתי לו בנחת ובלב אמיץ, ואמרתי: „אם נתת תודה במו פיך, כי האלילים האלה אינם רק גולמים שפלים בלא נפש

דֶעם פִינְסְטֶערְן נַארִישְׁקַייט, אוּנ עֶר הָאט וַוייטֶער גֶעשְׁפְּרָאכֶען צוּ מִיר מִיט אַ שְׁטַארְקֶען צָארְן: „צוּ עֶס גֶעפוּנְט זִיךְ דֶען אִין דִיא גֶאטֶּטער אַ לֶעבְּהַאפְטִיגֶער גֵייסְט דָאס זֵייא זָאלֶען מַאכֶען אַלֶעס וָואס דוּא הָאסְט גֶעזָאגְט? וִויא אַזוֹיא בִּיסְט דוּא שׁוֹין דָאס צְוֵוייטֶע מָאהל אַזוֹיא פֶערְשַׁייט צוּ גֶענַארֶען מִיט אַ פַאלְשֶׁע צוּנְג דֶעם וָואס הָאט דִיךְ גֶעבּוֹירֶען אוּנ צוּ רֵיידֶען לִיגֶענְד, דָאס דֶער גְרוֹיסֶער אָבְּגָאט הָאט צוּבְּרָאכֶען אוּנ צוּשְׁמֶעטֶערְט אוֹיף שְׁטִיקֶער דִיא קְלֵיינֶערֶע אָבְּגֶאטֶּער וָואס זֵייא שְׁטֶעהֶען שׁוֹין אִין זַיין שַׁאטֶּען פִיעל יָאהרֶען אוּנ עֶס אִיז צְוִוישֶׁען זֵייא שָׁלוֹם? נוּר דוּא נוּר דוּא זֶעלְבְּסְט הָאסְט זֵייא צוּבְּרָאכֶען, אוּנ מִיט פַאלְשְׁקַייט הָאסְט דוּא דִיא הֶעק אַרַיין גֶעשְׁטֶעקְט אִין דֶעם עֶלְסְטֶען אָבְּגָאטְס הָאנְד צוּ גֶענַארֶען מִיךְ מִיט לִיגֶענְד אוּנ פַאלְשְׁקַייט! דוּא בִּיסְט בֶּעשַׁאפֶען גֶעוָוארֶען אוֹיף דִיא וֶועלְט צוּ פֶערְשְׁוַואכֶען מַיין עֶהרֶע, אוּנ אִיךְ בִּין גֶעצְוִוינְגֶען צוּ טֵייטֶען דִיךְ מִיט אַ שְׁוֶוערְד אָדֶער מִיט דִיא זֶעלְבֶּע הֶעק וָואס זֵייא וֶוענֶען גֶעגֶעבֶּען גֶעוָוארֶען אִין דֶעם עֶלְסְטֶען אָבְּגָאטְס הָאנְד אֵיידֶער דֶער קֵייזֶער וֶועט פוּן דֶעם גֶעוָואהר וֶוערִין".

אוּנ אִיךְ הָאבּ אִיהם לַאנְגְזַאם מִיט אַ פֶּעסְטֶע הַארְץ גֶעעֶנְטְפֶערְט אוּנ גֶעזָאגְט: „וֶוען דוּא הָאסְט מִיט דַיין אֵייגֶען מוֹיל מוֹדֶה גֶעוֶועזֶען,

ורות, ואין בהם כח לעשות שמץ דבר, איך מלאך לבך לתת למו כבוד אלהים ולעבדם ברגשי קודש? האם יעמידו לך רוח והצלה בעת צרה? אם יכרו אזן קשבת לתפלתך לפניהם? האם יהיה אחד מהם לך למגן וצנה בפני שונאיך? הלא הבושה תכסה כענן חושך פני ראש שרי המלך כמוך, אשר יחליף וימיר כבוד אלהי הצבאות ואדון שמים וארץ, בתבנית אלילי עץ ואבן, עצבי זהב וכסף, אשר לא יראו ולא יאזינו, לא ילכו ולא יעשו מאומה? הגד לי נכוחה, היש כח לאלילך הגדול להניע אצבע ולגרש את הזבוב העומד על אפו להקיא גללי צואתו? הלא ידעת אבי יקירי בגלל מה הביא שדי את מי המבול להשחית את כל ברוא׳

דאס דוא אבגאטטער זעננען נישט מעהר וויא דיא נידריגע שקעלעטין אהן א זעעלע אונ אהן א גייסט, אונ עס איז נישט אין זייא קיין קראפט צו טוהען דיא מינדעסטע זאך, וויא אזויא האט דיך דיין הארץ ערלויבט צו געבען זייא א געטליכע עהרע אונ צו דיענען זייא מיט היילינע געוויסען? צו זייא וועלען דיר צו שטעללען א הילף אונ א רעטטונג אין דיא שלעכטע צייט? צו זייא וועללען גראבען א הערענדיג אויער צו דיין געבעט פאר זייא? צו איינער פון זייא וועט זיין צו דיר וויא א שיטץ אונ א פאנצער פאר דיינע פיינד? דיא שאנדע בעדעקט דאך וויא א פינסטערער וואלקען דאס געזיכט פון א עלטסטען איבער דעם קייזערס הערען וויא דוא, וואס ער טוישט אונ וועקסעלט איבער דעם כבוד פון דעם גאט וואס איז איבער אללע הערשאפטען אונ דער הערר פון דיא הימלען אונ דיא ערד, מיט דיא בילדער פון האלצענע אונ שטיינערנע אבגאטטער, גאלדענע אונ זילבערנע סאמבאלען וואס זעהען נישט אונ הערין נישט, געהען נישט אונ טוהען נישט דאס מינדעסטע? זאג מיר ריכטיג, צו דיין גרויסער אבגאט האט קראפטען צו שאקלען מיט א פינגער אונ צו פערזאגען דיא פליג וואס שטעהט אויף זיין נאז אויס צו שפייען זיין אונריינקייט? דוא ווייסט דאך

חלד! יען עבדו לעץ ואבן כמוך, ועזבו את מצות אדון התולדה, ואתה הקשה את ערפך ותעבוד עד זקנה ושיבה למעשה ידי בן תמותה, ולא תבין כי תעורר בזה חרון אף אלהי האלהים, אשר יראה בעיניו הבהירות כל סתום וכל חתום? לכן אבי מחמדי חוסה נא על נפשך המשכלת ועזוב מהרה את ההבל הזה בעוד מועד, בטרם ישפוך אלהים את חמתו בצדק ובמשפט עליך ועלינו, קבץ נא רעיוניך וחקור היטב בפלאי יה, אז תוכח לדעת כי אין אלהים זולת אלהי העברים הנערץ והנקדש השוכן ברקיע עזו ומנהיג את כל היצירה כלה בדברו".

ויהי בדברי את הדברים הנכונים האלה באזני אבי, בא

טהייערער פאטער פאר וואס האט דער אלמעכטיגער גאט געבראכט דעם מבול צו פערניכטען אללע בעשעפעניססען פון דיא וועלט? ווייל זייא האבען געדינט צו העלץ אונ שטיין ווייא דוא, אונ זייא האבען פערלאסט דעם געבאט פון דעם הערר פון דיא נאטור, אונ דוא מאכסט הארט דיין נאקען אונ דיענסט ביז דיין עלטער צו א שטארבליכען מענשענס ארבייט, אונ דוא פערשטעהסט נישט דאס דוא וועסט מיט דעם דערוועקען דעם צארן פון דעם גאט איבער אללע געטטער, וואס ער זעהט מיט זיינע קלארע אויגען יעדען געהיים אונ יעדעס פערבארגענים? דאדורך גלוסטיגער פאטער ערבארם דיך אויף דיינע קלוגע זעעלע אונ פערלאס שנעלל דאס נארישקייט קוים דוא האסט נאך צייט, איידער גאט וועט מיט ריכטיגקייט אונ עהרליכקייט אויסגיססען זיין צארן אויף דיר אונ אויף אונז, נעם צוזאמען דיינע געדאנקען אונ קלעהר גוט אריין אין נאטורס־וואונדער, דאמאלס וועסט דוא דיך איבערצייגען אונ וויססען דאס עס גיבט נישט קיין גאט אויסער דער יודישער גאט דער שטארקער אונ געהייליגטער וואס רוהט אין זיין שטארקען הימעל אונ פירט מיט זיין ווארט דיא גאנצע נאטור".

אונ ווייא איך האב דיא עהרליכע ווערטער געשפראכען אין

אחד מפקידי המלך הביתה ויקרא את אבי אל מקום אספת השרים כי יתן עצה נחוצה בעניני המלכות. ואני לא התמהמהתי ימהרתי ללכת אל החדר אשר האלילים הנשברים שוכבים שמה, ולקחתי הקרדום ושברתי גם את האליל הגדול אשר השארתיו. ויהי כבוא אבי שנית החדרה וראה את אשר הוספתי לעשות, לא יכול להתאפק וילך אל המלך נמרוד בחיל ורעדה, ויספר באזניו את המעל הגדול אשר מעלתי בזדון לאליליו הקדושים. שרי המלך הבהילו והביאו אותי בחפזון גדול לפני המלך בעת שבתו על כסא מלכותו, ובין השרים אשר ישבו סביבו הכרתי את פני אבי הזועפים עד למאד, והמלך דבר אלי רתת איך לא יראתי לשלוח יד ולשבור את האלילים הקדושים, ואני עניתי

מיין פאטערס אויערן, איז אריין געקוממען אין צימער איינער פון קייזערס דיענערס אונ האט גערופען מיין פאטער אויף דעם ארט פון דיא מיניסטארענס־צוזאממענקונפט, דאס ער זאלל געבען א נייטיגע עצה אין דעם קייזערליכען פאליטיק, אונ איך האב מיך גישט אויפגעהאלטען צו געהן שנעלל אין דעם צימער וואס דיא צובראכענע אבגאטטער ליגען דארט, אונ האב גענוממען דיא האק אונ האב אויך צובראכען דעם גרויסען אבגאט וואס איך האב איהם איבערגעלאסט, אונ וויא מיין פאטער איז דאס צווייטע מאהל אריין געקוממען אין צימער אונ האט דערזעהען וואס איך האב נאך צו געטוהען, האט ער זיך נישט געקאנט איינהאלטען אונ מיט ציטערנים אונ אנגם איז ער געגאנגען צום קייזער, אונ האט אין זיינע אויערין ערצעהלט דאס גרויסע פעלשונג וואס איך האב געפעלשט פלייסיג צו זיינע הייליגע אבגאטטער, דיא קייזערליכע העררין זענען דער־שראקען געווארען אונ האבען מיך שנעלל געבראכט פאר דעם קייזער אין דיא צייט וואס ער איז זיך געזיטצען אויף זיינע קייזערליכע שטוהל, אונ צווישען דיא העררען וואס זענען ארום איהם געזיטצען האב איך דערקאנט מיין פאטערס צארנדיגע געזיכט, אונ

לו בשאט נפש כי לא אני רק האליל הגדול שבר בחמתו את האלילים הקטנים ממנו על אשר כהרו לחטוף מהמטעמים אשר הבאתי פעמים לפניהם ולא חכו עליו. והמלך גער בי ויבעט ברגליו באמרו, כי אפס כח באלילים לעשות זאת.

אז מצאתי און לי לדבר גבוהה: „אם האלילים האלה חסרי כח ונעדרי חיל המה, מדוע תעבדו אותם ברגשי קודש כאלהים, הלא טוב לכם לעבוד במקומם את אלהי השמים והארץ אשר ברצונו הגיחה הבריאה כלה מרחם התכלית וידו הנעלמה מעין בשר תמשול תמיד על כל היקום? שומו שמים! הלא עון מלך אדיר כמוך גדול הוא מנשוא יען לא תמהר לגרש מארצך את

דער קייזער האט צו מיר זעהר בייז געשפּראכען, וויא אזויא איך האב נישט געשראקען אום צו שטרעקען א האנד אונ צוברעכען דיא היילּיגע אבגאטטער? אונ איך האב איהם מיט א שטאלצען גייסט געענטפערט, דאס נישט איך נור דער גרויסער אבגאט האט מיט זיין צארן צובראכען דיא קליינע אבגאטטער, ווייל זייא האבען פריהער געחאפּט פון דיא שפּייזע וואס איך האב פאר זייא צווייא מאהל געבראכט אונ האבען נישט געווארט אויף איהם. אונ דער קייזער האט מיך אנגעשריגען אונ האט מיט זיינע פים געקאפּעט זאגענדיג, דאס עס איז אין דיא אבגאטטער נישט דא קיין קראפט צו טוהען דאס.

דאמאלס האב איך מיך קראפטיג געפוננען צו ריידען מיט שטאלץ: „ווען דיא אבגאטטער זעננען אהנע קראפטונג אונ אהנע מאכטונג, פאר וואס דיענט איהר זייא מיט היילּיגע געוויססען וויא גאטטער, עס איז דאך אייך ליעבער צו דיענען אויף זייער ארט דעם גאט פון הימעל אונ ערד, וואס מיט זיין ווילּען איז דיא גאנצע נאטור פון געהיים ארוים, אונ זיינע האנד וואס זיא איז פערהוילען פון דעם מענשליכען אויג רעגיערט עוויג אויף דעם גאנצען בעשטאנד? זייט וויסט הימלען! דיא זינד פון א העלדישען

חשכת האמונה הכוזבת ההיא ולא תציל בבחן חיי ועתות אלפי עבדיך לבל יבלו מבחר שנותיהם בתהו ? הלא שמעת מלך יקר, כי המבול עשה שמות בארץ באשמת הרעים ובעון הוטאים, אשר זדו לעשות כמעשיך אתה, ויעבדו אלילי הבל ועצבי כוב ? איעצך מלכי, כי לא תנום ולא תישן עוי תמהר להסיר אמונת האלילים בעוד מועד, בטרם יפתחו ארובות השמים וחרון אף ירד בעולם, השמר לך פן תהיה מדינתך בגלל זאת כמטרה לחצי הפגעים הרעים והמרים, אשר יחפוץ אלהי האמת לשלחם עליה, הדורות אשר יבואו אחריך יהללוך וישימו אותך על נס,

---

קייזער וויא דוּא איז דָאךְ צוּ גְרוֹיס צוּ דֶערְטְרָאגֶען, ווייל דוּא פְלַייסְט זִיךְ נִישְׁט צוּ פֶערְטְרַייבֶּען פוּן דַיינֶעם לַאנְד דִיא פִינְסְטֶערְנִיס פוּן דִיא פַאלְשֶׁע רֶעלִיגְיֶע, אוּנ דוּא רֶעטֶעסְט נִישְׁט מִיט דַיין קְרַאפְט דָאס לֶעבֶּען אוּנ דִיא צַייטֶען פוּן דַיינֶע טוֹיזֶענְדֶער קְנַאכְט, דָאס זֵייא זָאללֶען נִישְׁט פֶערְבְּרֶענְגֶען זֵייעֶרֶע בֶּעסְטֶע יָאהְרֶען מִיט פוּסְטְקֵייט ? דוּא טְהֵייעֶרֶער קֵייזֶער הָאסְט דָאךְ זִיכֶער גֶעהֶערְט, דָאס דֶער מַבּוּל הָאט גְרוֹיסֶע חוּרְבוֹת גֶעמַאכְט אוֹיף דִיא וֶועלְט דוּרְךְ דִיא שׁוּלְד פוּן דִיא שְׁלֶעכְטֶע מֶענְשֶׁען, אוּנ דִיא זִינְד פוּן דִיא פֶערְדָארְבֶּענֶע חַארַאקְטֶארֶען, וָואס זֵייא הָאבֶּען זִיךְ גֶעפְלַייסְט צוּ טוּהֶען וִויא דַיינֶע נַאכֶען אוּנ הָאבֶּען גֶעדִינְט נַארִישֶׁע אָבְגֶאטְטֶער אוּנ פַאלְשֶׁע בִּילְדֶער ? אִיךְ רַאטְהֶע דִיר קֵייזֶער דָאס דוּא זָאלְסְט נִישְׁט רוּהֶען אוּנ שְׁלָאפֶען בִּיז דוּא וֶועסְט זִיךְ הַיילֶען צוּ פֶערְנִיכְטֶען דָאס נַארִישֶׁע גְלוֹיבֶּען אִין דִיא אָבְגֶאטְטֶער קוֹים עֶס אִיז נָאךְ דָא צַייט, אֵיידֶער דִי הִימְלִישֶׁע פֶענְסְטֶער וֶועלֶען גֶעעֶפִינְט וֶוערִין אוּנ דֶער בֵּייזֶער צָארְן וֶועט נִידֶערְן אוֹיף דִיא עֶרְד, זָאלְסְט זַיין פָארְזִיכְטִיג דָאס דַיין לַאנְד זָאלל נִישְׁט דוּרְךְ דֶעם זַיין וִויא אַ צִיעל צוּ דִיא פַיילֶען פוּן דִיא שְׁלֶעכְטֶע אוּנ בִּיטֶערֶע צוּקוּנְפְטֶען, וָואס דֶער וַואהְרֶער גָאט וִוילל זֵייא אוֹיף אִיהר שִׁיקֶען דִיא דוֹרוֹת וָואס זֵייא וֶועלֶען נָאךְ דִיר קוּמֶען וֶועלֶען דָאךְ לוֹיבֶּען אוּנ זֵייא וֶועלֶען דִיךְ אוֹיף אַ פָאהְן

אם תצליח לבער האלילים עם העצבים מן הארץ. גם דע בחכמתך, כי לא איש חי הרגתי, ושמץ דם לא שפכתי בחדר אבי, הלא רק פסלי עץ ואבן שברתי, אלילי הבל ותהו, אשר על ידיהם יאבדו רבבות אלפי חכמים את עתותיהם, ואת שמם ישאירו לדראון עולם, לחרפה ולכלמה, לכל הדורות הבאים, וצאצאיהם יבושו בזכרם, כי על ברכי הורים פתאים כאלה נולדו, הורים עורים מוכי סנורים, אשר לא ראו ולא הבינו תכלית שדי וישתחוו למעשה ידיהם".

האמונה באלילים אשר נשרשה עמוק בלב המלך נמרוד, הרתיחה את כל דמו אשר בעורקיו כאש מתלקחת עלי, כקבר פתח את

טראגען, ווען דיר וועט לונגען אוים צו רייניגען דיא גאטטער מיט דיא סאמבאלען פון דיא וועלט. אויך זאלסט דוא מיט דיין פערשטאנד וויסען, דאס איך האב נישט קיין לעבענדיגען ערמארדעט, אונ איין טראפפען בלוט האב איך אין מיין פאטערס צימער נישט פערגאססען, נור האלצענע אונ שטיינערנע בילדער האב איך צובראכען, נארישע אונ פוסטע אבגאטטער, וואס דורך זייא פערלירען צעהנטויזענדער חכמים זייערע צייטען, אונ זייא לאסען איבער זייער נאהמען מיט א עוויגע שאנדע, בעשמוצט אונ פערשעהמט, צו אלע צוקונפטיגע דורות, אונ זייערע קינדער וועלען זיך שעהמען ווען זייא וועלען דערמאנען, דאס אויף דיא נארישע עלטערנס שוים זענען זייא געבוירען, בלינדע פאטערס, געשלאגען מיט א פערבלענדונג, וואס האבען נישט געזעהען אונ נישט פערשטאנען דעם אלמעכטיגען גאטס צוועק, אונ האבען זיך געביקט צו זייערע אייגענע ארבייט".

דאס גלויבען אין דיא אבגאטטער וואס דאס איז זעהר טיעף איינגעווארצעלט געווארען אין דעם הארץ פון קייזער נמרוד, האט דאס גאנצע בלוט אין זיינע אדערין צוקאכט אויף מיר וויא א פלאקערדיגעם פייער, ער האט זיין מויל וויא א קבר געעפינט

פיו, ועד מהרה חרץ משפטי, להשליכני בבית האסורים הקשה. עבדיו מהרו לעשות רצונו, וכרגע הביאוני ביתה האסורים. שמה ישבתי עלז ושמח, ולמדתי את כל התורות אשר שמעתי מפי נח. ויהי בחצי הלילה, נגלה אלי מלאך אחד ויאמר: „אל תירא אברם ואל תחת מיד בן תמותה אשר ימיו חרוצים, אימת בשר ודם לא תבעתך כי הוא כמוץ נדף לפני סופה, אנכי מגן לך בכל שנות חייך, וגערתי בשטן לבל יתן לנגוע בך לרעה“.

ובימי שבתי כה בבית הסהר, קרא המלך אליו את חכמיו ושופטיו, ויתיעצו יחד מה לעשות עמדי, אך באחרונה חרצו

אויף מיר, אונ האט מיך שנעלל פערארטהיילט, מען זאלל מיך אריין ווארפען אין א שווערען קערקער. זיינע קנעכט האבען זיך שנעלל געפלייסט צו טוהען זיין ווילען, אונ אין איין זעקונדע האבען זייא מיך אין קערקער געבראכט, דארט בין איך מיר פריילך אונ לוסטיג געזעסען, אונ האב געלערנט דיא אללע תורות וואס איך האב פון נח'ס מויל געהערט, אונ וויא עס איז האלבע נאכט געוואָרען, האט זיך צו מיר בעוויזען איין ענגעל אונ האט געזאגט: „אברם זאלסט נישט אנגסטען אונ זאלסט נישט פארכטען פאר דיא האנד פון דעם שטערבליכען מענש וואס זיינע טאג זענען געצעהלט, דיא שרעק פון בלוט אונ פלייש זאלל דיך נישט דערשרעקען וויילל ער איז וויא א פערשטויסענע פלעווע פון דעם שטארמווינט. איך שיטץ אויף דיר אין דיינעם גאנצען לעבען, אונ איך האב שוין אנגעשריגען דעם טייפעל דאס ער זאלל נישט לאססען דיך אנריהרען צום שלעכטען“

אונ אין דיא טאג וואס איך בין מיר אזויא געזעסען אין קערקער, האט דער קייזער גערופען זיינע קלוגע אויך זיינע ריכטערס, אונ זייא האבען צוזאממען א ראטה געהאלטען וואס עס איז מיט מיר צו טוהען, נור צום ענדע האבען זייא אויף מיר א ביטטערן ורראק ארויס געגעבען, מען זאלל אנצינדען אגרויס פייער

עלי משפט מר, להבעיר בערה גדולה שלשה ימים ושלשה לילות בכבשן הגדול אשר בעיר כשדים ולהשליכני בתוכו.

הפקידים הבהילוני פתאום והוציאוני מבית כלאי, והובילוני בחרפה ערום כיום הולדי אל מקום הכבשן, אלפי בני אדם אנשים ונשים וטף, באו אל המקום ההוא, ורבים עמדו על הגגות ועל המעקות ועל המגדלים, לראות אחרית האיש אשר מעל ישבר האלילים הקדושים. ויהי כאשר ראוני החרטומים אשר עמדו שמה אצל המלך, צעקו כלם מנהמת לבם ויאמרו: „הלא זה הוא האיש אשר ביום הולדתו בבית תרח ראינו מלחמת הכוכבים במרום, ומהרנו לגלות ביום המחרת את אזן המלך, ועתה הלא נוכחנו לדעת ועינינו הרואות, כי תרח אביו החליף

אין קאלכאויפען אין דיא שטאדט כשדים דרייא טאג און דרייא נאכט און מיך אריין ווארפען אין איהם.

דיא פאליציא האבען מיך פלוצלינג דערשראקען און האבען מיך ארויס גענומען פון מיין קערקער און האבען מיך געפיערט מיט שאנדע נאקעט וויא דעם טאג וואס איך בין געבוירען, צו דעם ארט פון קאלכאויפען. טויזענדער מענשען מאנגער און פרויען אויך קינדער זענען געקומען צו דעם ארט, און פיעל זענען געשטאנען אויף דיא דאכער און אויף דיא גאנקעס און אויף דיא טארמען צו זעהען דעם סוף פון דעם מענש וואס האט געפעלשט און צוברעכען דיא היילינע אבגאטטער, און וויא דיא צויבער־קונסטלערס וואס זענען דארט בייא דעם קייזער געשטאנען האבען מיך דערזעהען, האבען אללע אנגעהויבען צו שרייען מיט דעם ברוממונג פון זייער הארץ און האבען געזאגט: „דאס איז דאך דער זעלבער מענש וואס אין דעם טאג וואס ער איז געבוירען געווארען אין תרח'ס הויז האבען מיר געזעהען אויף דעם הימעל דיא שטרייט פון דיא שטערין, און מיר האבען זיך געאיילט צו ענטדעקען · דאס אויף דעם מארגענדיגען טאג צום קייזער, און יעצט

אותו בילד אחר ויקח תמורתו הון עתק, שומו שמים! הלא אך ילד נקי הרגנו תחתיו!"

והמלך חרד חרדה גדולה לשמע השערוריה הזאת, ויצו בחרון אפו להביא לפניו מהרה את תרח אבי, ולא ארכו הרגעים והנה אבי עומד לפני המלך, ומדבר באזניו דברים קשים לאמר: „הבעד בנך נתתי כופר נפש או בעד ילד זגונים? אם לא תגיד עתה האמת תהיה אחריתך מרה עד מאד, ואם לא תכחד מאומה, חי ראשי! כי אעמיד לך רוח והצלה".

ואבי הודה עלי פשעו ויאמר: „מה יכולתי עשות אב החמלה צדתני כצפור ברשתה, ומאד נכמרו רחומי על בנ

זָענֶען מִיר אִיבֶּערְצֵייגְט גֶעוָואהרֶען צוּ ווִיססֶען אוּנ אוּנְזֶערֶע אוֹיגֶען זֶעהֶען, דָאס זַיין פָאטֶער תֶּרַח הָאט אִיהם אוֹיסְגֶעטוֹישְׁט מִיט אַ פְרֶעמְדֶ קִינְד, אוּנ הָאט פַאר אִיהם גֶענוּממֶען אַגְרוֹיס פֶערְ־מֶעגֶען. דִיא הִימְלֶען וֶועלֶען ווִיסְט! מִיר הָאבֶּען דָאךְ אוֹיף זַיין אָרְט גֶעטֵייט אַ אוּנְשׁוּלְדִיג קִינְד!"

דֶער קֵייזֶער הָאט גֶעצִיטֶערְט אַגְרוֹיס צִיטֶערְנִיס הֶערֶענְדִיג דֶעם אִיבֶּערְרַאשׁוּנְג, אוּנ הָאט מִיט זַיין צָארְן גֶעהֵייסֶען מֶען זָאלל פָאר אִיהם שְׁנֶעלל בְּרֶענְגֶען מֵיין פָאטֶער תֶּרַח, אוּנ נִישְׁט אִין לַאנְגֶע מִינוּטֶען אִיז שׁוֹין מֵיין פָאטֶער גֶעשְׁטַאנֶען פַאר דֶעם קֵייזֶער, אוּנ עֶר הָאט אִין זַיינֶע אוֹיעֶרֶען גֶעשְׁפְּרָאכֶען הַארְטֶע וֶוערְטֶער: „צוּ פַאר דַיין זוּהְן'ס לֶעבֶּען הָאב אִיךְ בֶּעצָאהלְט אָדֶער פַאר אַ אוּנְ־עֶהרְלִיךְ קִינְד? וֶוען דוּא וֶועסְט מִיר יֶעצְט נִישְׁט זָאגֶען דִיא וַואהרְהֵייט וֶועט דַיינֶע עֶנְדֶע זֶעהר בִּיטְטֶער זַיין, אוּנ וָוען דוּא וֶועסְט מִיר נִישְׁט זָאגֶען דִיא מִינְדֶעסְטֶע לִיגֶענְד, שְׁוֶועהרֶע אִיךְ בַּיי מֵיינֶעם קָאפְּף דָאס אִיךְ וֶועלל דִיר צוּ שְׁטֶעללֶען אַ בֶּעשֶׁערְמוּנְג אוּנ אַרֶעטטוּנְג".

אוּנ מֵיין פָאטֶער הָאט מוֹדֶה גֶעוֶועזֶען אוֹיף זַיין זִינְד אוּנ הָאט גֶעזָאגְט: „וָואס קָאן אִיךְ דֶען טוּהֶען וָוען דָאס עֶרְבַּארְמִקֵייט

האהוב, ונתתי תמורתו את בני הנולד לי על ברכי שפחתי, להרגיע את רוחך ולהסיר מלבך הפחד והמורא אשר עוררו החרטומים בקרבך? ועתה בראותי כי בני זה שבר את האלילים ונפשו תתעב את דתנו, גליתי את אזנך במו־פי ולא חסתי על חייו ועל עצב אמו האוהבת אותו עד מאד?"

המלך שאל אותו, מי נתן לו העצה הזאת להחליף אותי בבן השפחה, ויאמר כי הרן אחי היה היועץ, ויצו המלך להשליך אותי יחד עם הרן אחי תוך כבשן האש. והפקידים מהרו והפשיטו את הבגדים מעלי ומעל הרן אחי, ויאסרו את ידינו ורגלינו

האט מיך וויא א פויגעל געפאנגען אין איהר געטץ, אונ מיין ערבארמקייט האט זיך זעהר ערוואֶרעמט אויף מיין זוהנ'ס לעבען, אונ איך האב אויף זיין ארט געגעבען מיין זוהן וואס מיינע דיענסט האט צו מיר געבוירען, צו בערוהיגען דיין גייסט אונ אבצוטוהען פון דיין הארץ דיא שרעק אונ דעם אנגס וואס דיא צויבער־קונסטלערס האבען אין דיין הארץ דערוועקט? אונ יעצט וויא איך האב געזעהען דאס דער זוהן מיינער האט דיא אבגאטטער צו־בראכען, אונ זיין גייסט פעראונווירדיגט אונזערע רעליגיע, האב איך מיט מיין מויל ענטדעקט דיין אויער, אונ האט נישט חס געהאט אויף זיין לעבען אונ אויף דעם טרויעריקייט פון זיינע מוטטער וואס זיא ליעבט איהם זעהר?"

דער קייזער האט איהם געפרעגט, ווער עס האט איהם דעם ראטה געגעבען דאס ער זאלל מיך אויסטוישען אויף דיא דיענסטמס קינד. אונ ער האט געזאגט דאס מיין ברודער הרן האט איהם דעם ראטה געגעבען. האט דער קייזער געהייסען מען זאלל מיך צוזאממען מיט מיין ברודער הרן אריין ווארפען אין פייערדיגען קאלכאויפען. אונ דיא פאליציייא האבען זיך געהיילט אונ האבען פון מיר אונ פון מיין ברודר הרן אויסגעטוהען דיא קליידער, אונ האבען אונזערע האנד אונ פיס געבונדען מיט גראבע שטריק,

בחבלים עבותים, והשליכונו יחד תוך הכבשן הבוער. הרן אשר עבד גם הוא את האלילים, נשרף כרגע, וגויתו נהפכה עד מהרה לאפר, וממנו יצאה לשון אש, ותשרוף שנים עשר פקידים אשר השליכו אותי תוך הכבשן, ואחרי כן שרפה האש את החבלים אשר היו על ידי ועל רגלי, ובכל עור בשרי לא נגעה לרעה, ועבדי המלך ושריו ראו בעיניהם, והנה אנכי הולך שָׁלֵו ושאנן בתוך הכבשן שלשה ימים ושלשה לילות, בכל מקום אשר דרכה כף רגלי, ברחה האש מפני, והשביבים נסוגו אחור. וירוצו הפקידים כאילים מוכים בתמהון, ויגידו למלך לאמר: „עינינו רואות והנה אברם בן תרח הולך וישוח בתוך הכבשן הבוער כמו בגן, ונפשו צהלה!".

און האבען אונז צוזאממען אריין געווארפען אין דעם ברענענדיגען קאלכאויפען. הרן וייל ער האט אויך געדיענט דיא אבגעטטער איז ער אין איין זעקונדע פערברענט געווארען, און זיין קערפער איז זעהר שנעלל פערקעהרט געווארען אויף אש, און פון איהם איז ארויס א פייערדיגע צונג, און האט פערברענט צוועלף זעלנער וואס האבען מיך אריין געווארפען אין קאלכאויפען. נאכדעם האט דאס פייער פערברענט דיא שטריק וואס זיינען געוועזען אויף מיינע הענד און פיס, און דאס פייער האט נישט אנגעריערט צו שלעכטין אין דיא גאנצע הויט פון מיין לייב. און דעם קייזערס קנעכט אויך זיינע הערען האבען מיט זייערע אויגען געזעהען, וויא איך געה מיר רוהיג און לאנגזאם אין קאלכאויפען דרייא טאג און דרייא נאכט, אויף יעדען ארט וואס מיין פוס האט געטרעטין, איז דאס פייער אטלאפען, און דיא פינקען האבען זיך צוריק אבגערוקט. דיא דינערס זיינען געלאפען וויא הירשען דערשלאגען מיט א פערוואונדערונג, און האבען דעם קייזער געזאגט: „אונזערע אויגען זעהען דאס אברם תרח'ס זוהן געהט און שפאצירט זיך אין ברענענדיגען אויפען וויא אין גארטען און זיין גייסט איז פריילִיך!"

ויתמה המלך עד מאד על מוצא שפתם, וימהר לשלוח רבים משריו הגדולים והנאמנים לראות אם כנים דבריהם. וישיבו למלך דבר: „בעינינו ראינו את אברם הולך ערום בעליצת נפש בתוך האש, וגם אחד מחלקי גויתו לא היה לברות לשני הלהבה הנוראה". ויפג לב המלך, וישא את רגליו וירץ מהרה אל הכבשן, וירא, והנה אנכי הולך סמוך ובטוח בתוך הכבשן, ועורי אשר על בשרי הוא יפה כעור הילד השוכב שקט ושאנן בערשו. ויצו את עבדיו לשלוח יד חרוצים ולכבות עד מהרה את האש, ולהוציא אותי חי מתוך הכבשן, והפקידים לא יכלו לעשות מצותו, כי האש היתה גדולה ונוראה עד מאד. אז נער

דער קייזער האט זיך זעהר פערוואונדערט אויף זייער געשיכטע, אונ האט זיך געאיילט צו שיקקען פיעל פון זיינע גרויסע אונ טרייע הערען, צו זעהען אויב זייערע ווארטער זענגען ריכטיג. אונ זייא האבען דעם קייזער בענאכריכט: „מיר האבען מיט אונזערע אויגען געזעהען וויא אברם געהט נאקעט אין פייער מיט א פרייליכען מוטה, אונ אויך איין אבר פון זיין קערפער איז נישט אויפגעפרעססען געווארען דורך דיא צייך פון דעם שרעקליכען פלאם". דעם קייזערס הארץ איז בענויא אוועק פון זיין ארט, אונ האט געהויבען זיינע פיס אונ איז שנעלל געלאפען צום קאלכ־אויפען, אונ האט געזעהען דאס איך געה מיר זיכער פעסט אין קאלכאויפען, אונ דיא הויט וואס איז אויף מיין לייב, איז שיין וויא דיא הויט פון דעם קינד וואס ליגט זיך רוהיג שטילל אין זיינע וויעג, ער האט זיינע קנאכט בעפוילען דאס זייא זאללען שטרעקען א פלייסיגע האנד אונ פערלעשען וויא אמשנעללסטען דאס פייער, אונ ארויס רעטטען מיך פון קאלכאויפען לעבענדיג, אונ דיא דיענערס האבען זיין בעפעהל נישט געקאנט טוהען, ווייל דאס פייער איז זעהר גרויס אונ שרעקליך געוועזען. דאמאלס האט דער קייזער אויף זייא געשריגען מיט זיין צארן, אונ זייא זענגען

בהם המלך בשצף קצפו, ויגשו שנית להשקיע את האש, והנה פרצה הלהבה החוצה, ותשרוף את עור פניהם, וימותו שמונה מהם לעיני המלך במכאובים נוראים.

אז נגש המלך אל פתח הכבשן, ויקרא אלי בקול גדול: „שמע נא אברם בחיר אלהי השמים! עזוב נא את האש וצא אלי החוצה!"

ואנכי בשמעי תהלת אלהי השמים יוצאת מפי המלך העובד מנעוריו עצבים ואלילים, בביתי מרוב שמחה, וששתי עד מאד, יען על ידי נקדש שם אלהי הצבאות בשער בת רבים, ויצאתי מתוך הכבשן כאיש היוצא עלז ושמח מגן פרחים,

---

דאס צווייטע מאהל צו געגאנגען פערלעשען דאס פייער, איז דער פלאם ארויס פון אויפען, אונ האט פערברענט דיא הויט פון זייער געזיכט, אונ אכט פון זייא זענען פאר דעם קייזערס אויגען געשטארבען מיט שרעקליכע שמערצין.

דאמאלס איז דער קייזער צו געגאנגען צו דיא טיער פון אויפען, אונ האט צו מיר גערופען מיט אגרויסע שטימע: „זאלסט הארכען גוטיגסט אברם דער אויסערווייל׳טער פון דעם גאט פון הימעל! פערלאס גוטיגסט דעם פייער אונ געה ארויס אין דרויסען צו מיר!"

אונ וויא איך האב געהערט וויא דער לויב פון דעם גאט פון דיא הימלען געהט ארויס פון דעם קייזערס מויל וואס ער דיענט פון זיין יוגענד אן אבגאטטער אונ בילדער, האב איך פון גרויס פרייד געוויינט אונ בין געווארען זעהר לוסטיג, ווייל דורך מיר איז געהייליגט געווארען דער נאהמען פון דעם גאט פון אללע הערד־שאפטען אויף א פובליטשנע ארט, אונ איך בין ארויס געגאנגען פון קאלכאויפען גראדע וויא א מענש געהט ארויס לוסטיג אונ פריילך פון א בלוהמענגארטען, אונ איך בין מיר העלדיש צו געגאנגען צום קייזער, אונ ער האט מיך מיט גרויס וואונדער געפראגט, צו

והלכתי מעדנות אל המלך. וישאלני בהמהון גדול, אם עצמותי ברזל ובשרי נחושה, כי לא שלטה בי האש, והלהבה הנוראה לא נגעה גם בצפורן אצבעי הקטנה? ועניתי לו רכות: „האלהים אשר בשמים, הוא שלח מלאכו לפני רגן עלי מפני האש, יען הכרתי ונוכחתי לדעת הבל האלילים המתעתעים; ואולי יאבה אלהי הצבאות זה לרמות את יצוריו מדרך עקלתון זה ולהורותם דעת עליון" ויוסף המלך לשאלני איה הרן אחי? ואני אמרתי לו בצחוק: „האלילים אשר עבד להם לא עצרו כח לגרש מפניו את האש, והנה שורף". אז נפל המלך ושריו ארצה, וישתחוו כלם לפני ברתת וחלחלה, ואני דברתי באזניהם קשות: „לא

מיינע ביינער װענען אייזען און אויב מיין פלייש איז קופּפער דאס עס האט אין מיר נישט רעגיערט דאס פייער און דער שרעקליכער פלאם האט נישט אנגעריערט דעם נאגעל פון מיין קליינעם פינגער? און איך האב איהם ווייך געענטפערט: „דער גאט וואס איז אין הימעל ער האט געשיקט זיין מלאך פאר מיר צו שיטצען אויף מיר פון דעם פייער, ווייל איך האב ערקאנט און איך בין איבער־ציינט געווארען צו וויסען דאס נארהייט פון דיא אבגאטטער וואס זייא פערבלאנדזשען מענשען, און פיליכט וועט דער גאט פון דיא הערשאפטען וועלען אוועק נייגען זיינע בעשעפעניססען פון דעם קרומען וועג און זייא לערנען דיא גאטליכע חכמה".

און דער קייזער האט מיך ווייטער געפרעגט וויא איז מיין ברודער הרן? און איך האב איהם מיט געלעכטער געזאגט: „דיא אבגאטטער וואס ער האט צו זייא געדיענט האבען קיינע קראפטין געהאט צו פערטרייבען פון איהם דעם פייער און ער איז פער־ברענט געווארען". דאמאלס איז דער קייזער מיט זיינע הערען געפאללען אויף דיא ערד, און זייא אללע האבען זיך פאר מיר געביקט מיט ציטערנים און שוידערנים, און איך האב אין זייערע אויערן זעהר שארף געשפראכען: „איהר זאלט איך נישט ביקען

תשתחוו לבן תמותה, ולא תכרעו ברך לגוש עפר כמוני, גם לא תוסיפו להשתחוות לפני אלילי עץ ואבן כסף וזהב, רק תנו כבוד אלוה לאדון כל הארץ, אשר ברצונו ברא הכל, וידו החזקה הנעלמת מעין בשר היא תמשול תמיד בכל".

המלך הרוה מלא כף נחת מדברי, וכבדני במתנות יקרות, וינשק את פני תרח אבי לעיני, והודה לו על אשר השכיל להחליף אותי בילד אחר ולא נתן אותי לממיתים, גם נתן לי המלך בעצם היום ההוא שנים מעבדיו היקרים, אשר שם האחד עוני, ושם השני אליעזר. וגם שרי המלך הקטנים עם הגדולים, הרבו להביא אלי מתנות יקרות והמון כלי כסף וזהב, ורבים צירו את תמונתי, בתבנית, איש אלהים יושב שלשה ימים ושלשה

צוּ אַ שְׁטִיק עֶרְד וִויא אִיךְ בִּין, אוֹיךְ זָאלְט אִיהר מֶעהר זִיךְ נִישְׁט בִּיקֶען צוּ דִיא הָאלְצֶענֶע אוּנ שְׁטֵיינֶערְנֶע זִילְבֶּערְנֶע אוּנ גָאלְדֶענֶע אָבְּגָאטטֶער, נוּר אִיהר זָאלְט גֶעבֶּען אַ גֶאטְלִיכֶע עֶהרֶע צוּ דֶעם הֶערר פוּן דִיא גַאנְצֶע וֶועלְט, וָואס מִיט זַיין ווילֶען הָאט עֶר אַלֶעם בֶּעשַׁאפֶען, אוּנ זַיינֶע שְׁטַארְקֶע הַאנְד וָואס זִיא אִיז פֶערְהוֹילֶען פוּן דֶעם מֶענְשְׁלִיכֶען אוֹיג, זִיא רֶעגִיערְט אִימְמֶער אוֹיף אַלֶעם".

דֶער קֵייזֶער הָאט זִיךְ אָנְגֶעזֶעטֶעט מִיט פִיעל צוּפְרִידֶענְהַייט אוּנ הָאט מִיךְ בֶּעעֶהרְט מִיט טְהֵייעֶרֶע פְּרֶעזֶענְטֶער, אוּנ הָאט פַאר מַיינֶע אוֹיגֶען גֶעקוּשְׁט דָאס גֶעזִיכְט פוּן מַיין פָאטֶער תֶּרַח, אוּנ הָאט אִיהם גֶעדַאנְקְט וַוייל עֶר הָאט גֶעקְלוּגְט אוֹיסְצוּטוֹישֶׁען מִיךְ מִיט אַ אַנְדֶער קִינְד, אוּנ הָאט מִיךְ נִישְׁט גֶעגֶעבֶּען צוּ דִיא מֵייטֶערְס. אוֹיךְ הָאט עֶר מִיר דֶעם זֶעלְבֶּען טָאג גֶעגֶעבֶּען צְוֵוייא פוּן זַיינֶע קְנֶעכְט, אֵיינֶער הֵייסְט „עוֹנִי" אוּנ דֶער צְוֵוייטֶער „אֱלִיעֶזֶר". אוֹיךְ דֶעם קֵייזֶערְס גְרוֹיסֶע אוּנ קְלֵיינֶע הֶערְרֶען הָאבֶּען מִיר גֶעבְּרֶענְגְט פִיעל טְהֵייעֶרֶע פְּרֶעזֶענְטֶער אוּנ פִיעל זִילְבֶּערְנֶע אוּנ גָאלְדֶענֶע אַנְטִיקֶען, אוּנ פִיעל הָאבֶּען מַיין גֶעזִיכְט גֶעמָאהְלְט אִין

לילות בתוך כבשן האש ויוצא משם בשלום בלי כויה אחת. וביום המחרת שבתי לבית אבי עם שלש מאות איש אשר דבקו בי וסרו למשמעתי, ובהיכל אבי הגדול נאספו יום יום אלפי בני אדם, והוכחתי להם אמונת אלהי השמים ויקרת תפארתו, עדי עזבו את עצביהם וסרו מאליליהם, ויעבדו אתי יחד את אלהי האמת והצדק, אבי היש וההוה".

כל הדברים האלה דבר אברהם באזני משה איש האלהים, וישבע עונג גדול בשמעו אותם יוצאים כפנינים מפי ראש המאמינים, בשבתו על כסא רם ונשא בעדן הנשמות, וכראותו כי

א געשטאלט פון א גאטליכען מאן וואס זיצט דרייא טאג און דרייא נאכט אין דעם פייערדיגען קאלכאויפען און ער געהט פון איהם ארויס בשלום אהן איין בראנד, און צו מארגענס בין איך צוריק אין מיין פאטערס הויז מיט דרייהונדערט מאן וואס האבען זיך אין מיר בעהעפט און זענען מיר געוועזען געהארכזאם. און אין מיינעם פאטערס גרויסען פאלאס האבען זיך טאגליך פערזאממעלט טויזענדער מענשען, און איך האב זייא ערקלעהרט דעם גלויבען אין דעם גאט פון דיא הימלען און זיין טהייער שוינהייט, ביז זייא האבען פערלאסט זייערע בילדער און זענען אוועק פון זייערע אבגאטטער, און האבען מיט מיר צוזאממען געדיענט דעם ריכטיגען און וואהרען גאט, דער פאטער פון יעדע זאך וואס געפונט זיך".

דיא אללע ווארטער האט אברהם געשפראכען אין דיא אויערען פון משה דער געטליכער מאן, און ער האט זיך אנגעזעטעט מיט גרויס פערגעניגען הערענדיג וויא זייא געהען ארויס וויא פערלען פון דעם מויל פון דעם עלסטען פון דיא גלויבערס ווען ער איז זיך געזיצען אויף א הויכע בעעהרטע שטוהל אין גן עדן פון דיא נשמות, און וויא ער האט געזעהען זיינע לעפצען פון מויל פערשלאסען, האט ער איהם זעהר געבעטען דאס ער

סגר דלתי פיו, הפציר בו עד מאד כי יוסיף לספר לו יתר תולדתו, והוא נאות לבקשתו ויאמר:

„ובהיותי בן שתים וחמשים שנה, שנתים אחר קדשתי את שם אלהים באש הכבשן, נפלה תרדמה עזה על המלך נמרוד בשבתו בהיכלו אשר בבבל הבירה, ויחלום והנה הוא עומד עם חילו הרב והעצום נגד הכבשן ערוכים בכל כלי קרב, ואיש כתמונתי וצלמי יוצא ברעם ורעש מתוך הכבשן, ויתיצב לפני המלך בחרב שלופה, עדי נבעת המלך מפני פניו, הבוערים כלפידים, וינס חיש מהר על נפשו, ובמרוצתו השליך האיש ההוא ביצה אחת גדולה על ראש המלך ונהפכה בהבקעה לנהר גדול רחב ידים, וכל חילו עם מרכבותיהם וכלי מלחמתם טבעו

זָאלל אִיהם וַייטֶער עֶרְצֶעהלֶען זַיינֶע בִּיָאגְרַאפִיֶע, אוּנ עֶר אִיז אַיינְגֶעוִוילִיגְט גֶעוָוארֶען צוּ זַיינֶע בִּיטטֶע אוּנ הָאט גֶעזָאגְט:

„אוּנ וִויא אִיךְ בִּין אַלְט גֶעוָוארֶען צְוַויא אוּנְפוּנְפְצִיג יָאהר, צְוַויא יָאהר נָאכְדֶעם וִויא אִיךְ הָאבּ נָאמְט נָאהמֶען גֶעהֵיילִיגְט דוּרְךְ דֶעם פַייעֶר פוּן קַאלְכְאוֹיפֶען, אִיז אַ שְׁטַארֶקֶער שְׁלָאף גֶעפַאלֶען אוֹיף דֶעם קֵייזֶער נִמְרוֹד וֶוען עֶר אִיז גֶעזִיצֶען אִין זַיין פַאלַאס וָואס אִיז אִין זַיין הוֹיפְטשְׁטָאדְט בָּבֶל, אוּנ עֶס הָאט אִיהם גֶעטְרוֹימְט דָאס עֶר שְׁטֶעהט מִיט זַיין פִיעל אוּנ שְׁטַארְק מִילִיטֶער גֶעגֶען דֶעם קַאלְכְּ אוֹיפֶען גֶעלָאדֶענְט מִיט דֶעם גַאנְצֶען גֶעוֶועהר, אוּנ אַיין מֶענְשׁ אִין מַיין גֶעשְׁטַאלְט אוּנ מַיינֶע פִּיזִיגְנָאמִי גֶעהט אַרוֹיס פוּן קַאלְכְאוֹיפֶען מִיט שְׁטָארְם אוּנ רַאשׁוּנְג, אוּנ עֶר הָאט זִיךְ גֶעגֶען קֵייזֶער גֶעשְׁטֶעלְט מִיט אַ אוֹיסְגֶעצוֹיגֶענֶע שְׁוֶוערְד, בִּיז דֶער קֵייזֶער אִיז דֶערְשְׁרָאקֶען גֶעוָוארֶען פַאר זַיין גֶעזִיכְט וָואס הָאט גֶעפְלַאקֶערְט וִויא שְׁטָאלְ־קַאטְצֶען, אוּנ עֶר אִיז זֶעהר שְׁנֶעלל אַנְטְלָאפֶען מִיט זַיין לֶעבֶּען, אוּנ אִין זַיין לוֹיפֶען הָאט דֶער מֶענְשׁ גֶעוָוארְפֶען אַ גְרוֹיס אֵיי אוֹיף דֶעם קֵייזֶערְס קָאפְּף, אוּנ וִויא דָאס אֵיי הָאט זִיךְ צוּשְׁפָּאלְטֶען, אִיז עֶס פֶערְקֶערְט גֶעוָוארֶען צוּ אַגְרוֹיסֶען בְּרֵייטֶען טַייךְ, אוּנ זַיין גַאנְצֶע

כאבן במימיו העמוקים, ורק המלך עם שלשה אנשיו נמלטו בחפזון נמרץ, ובמנוסתו נתן המלך את עיניו על פני האנשים האלה אשר אתו, וירא והנה המה לבושים כלם מכלול ובגדי מלכות כמהו, וכאשר הביט המלך אחור, ראה והנה הביצה תמימה ושלמה כבראשונה וכל שבר אין בה, ואפרוח קטן יגיח מתוכה, וממהר לעוף ולהתיצב על ראש המלך, וינקר בחרטומו את עיניו ויכהו בעורון.

המלך הקיץ משנתו בחרון אף, ואימתו גדולה עד מאד, ובמצותו הובאו כל חכמיו לפניו, ויספר להם את חלומו בזרם דמעות ועצבון גדול. ויען אחד מחכמיו ואנוקי שמו, ויאמר:

מיליטער מיט זייערע רייטוועגען און זייערע קריגסזאכען זענען אין זייגע טיפע וואססערן איינגעזונקען געווארען וויא א שטיין, נור דער קייזער מיט זיינע דרייא מענשען זענען זעהר שנעלל אטלאפען געווארען, און אין זיין אטלויפען האט דער קייזער געבליקט מיט זיינע אויגען אויף דעם געזיכט פון דיא מענשען וואס זענען מיט איהם, האט ער געזעהען דאס זייא געהען אללע געקליידעט אין רייכע קייזערליכע קליידער וויא ער, און וויא דער קייזער האט אונטערזיך געקוקט, האט ער געזעהען אז דאס איי איז גאנץ גראדע וויא פריהער, און עס איז נישט אין איהם דעם מינדעסטין בראך, און א קליין פייגעלע קריכט פון איהר ארויס, און עס היילט זיך צו פליהען און צו שטעללען זיך אויף דעם קייזערס קאפף, און מיט איהר שנאבעל האט זיא אויסגעשטאכען זיינע אויגען און האט איהם בלינד געמאכט.

דער קייזער האט זיך אויפגעכאפט פון זיין שלאף מיט צארן, און זיין שרעק איז זעהר גרויס געוועזען, און מיט זיין בעפעהל זענען אללע זיינע חכמים געבראכט געווארען פאר איהם, און ער האט פאר זייא ערצעהלט זיין חלום מיט א שטראם טרערין און גרויס טרויעריקייט. און איינער פון זיינע חכמים וואס זיין נאהמען

„החלום הנורא הזה יגלה עתידות אברם בן תרח שר צבאך, מלכותך האדירה תפול באחרית הימים ביד יוצאי חלציו, וכל צבאותיך יטבעו בנחלי דם אשר ישפוך באין מציל, ואתה תכרות ברית עם שלשה מלכי ארץ להלחם נגדו ולהחליש גבורתו הנפלאה, ואז יגיח אפרוח אחד מזרעו, וינקר את עיניך, ויחשיך את עולמך עד עולם, והנה זה כחמשים ושתים שנה מעת אשר השכילו חכמיך להזהירך מפני תגרת יד אברם זה בעודנו ילד קטן, אך תרח כחירך מעל בך אז מעל גדול אשר לא יכופר לעולם, ועצתי עתה, כי תמהר לבקש תחבולות לספות נפש אברם בעוד יש לאל ידך, ותעזוב את חמלתך היתרה בעת

איז „אנוקי" האט געענטפערט און געזאגט: „דער שרעקליכער חלום וועט ענטדעקען די צוקונפטען פון אברם דער זוהן פון דיין מארשאל תרח, דיין שטארק קעניגרייך וועט ענדע טאג אריין פאללען אין די האנד פון זיינע קינדער, און דיין גאנץ מיליטער וועללען איינזינקען אין די טייכען בלוט וואס ער וועט פערגיססען אהן רעטטונג, און דוא וועסט שליסען א פערבינדונג מיט דריי קעניגע פון די וועלט צו שטרייטען געגען איהם און צו פערשוואכען זיין וואונדערליכען מאכט, דאמאלס וועט ארויס קריכען א קליין פייגעלע פון זיינע קינדער, און ער וועט אויסשטעכען דיינע אויגען, און וועט דיין וועלט פינסטער מאכען אויף עוויג, און עס איז שוין צוויי און פופציג יאהר פון די צייט וואס דיינע קלוגע האבען פערשטאנען צוא ווארנען דיך פאר די שרעק פון דעם זעלבען אברם'ס האנד ווען ער איז נאך א קליין קינד געוועזען, נור דיין אויסערוויילטער תרח האט דאמאלס אין דיר געפעלשט אגרויס פעלשונג וואס עס וועט אימער ניט פערגעבען ווערין. און מיין יעצטיגער ראטה איז דאס דוא זאלסט זיך היילען צוא זוכען מיטלען צו טייטען דעם אברם קוים דוא האסט נאך קראפטען, און זאלסט פערלאססען דיין איבריג מיטלייד אין די צייט וואס

כזאת, אשר אתה וכל צבאותיך צפוים אלי הרג ואבדון, כי המלך המראה חמלתו בעת אשר נחוץ הוא להראות כעסו, הוא יותר אכזרי לעמו מהמלך אשר יתאכזר בעת אשר נחוץ הוא להראות חמלתו, ואתה מלכי יקירי! תפרוש כנפי חמלתך על אברם זה, אשר נולד על ברכי השטן להכחיד חלילה את שמך ושם מלכותך עם שם אזרחיך מן העולם, רמוס ברגליך ביצת צפעוני בטרם תחממנה השמש ויצא ממנה שרף מעופף".

כל השרים והעבדים וכל החכמים אשר עמדו אז לפני המלך, ושמעו את הפתרון הנורא והמבהיל הזה, אחזתם רעדה גדולה, וקול בוכים התפרץ מלבם הכואב, עדי נפל המלך ארצה באין אונים ויתעלף, וכאשר הקימוהו הרופאים על רגליו וישב

דוא מיט דיין גאנץ מיליטער זעננען פארברייט צום טויט אונ פערלירונג, ווייל דער קייזער וואס צייגט זיין ערבארמקייט אין דיא צייט וואס ער ברויכט צייגען זיין צארן, איז מעהר אכזר צו זיין פאלק פון דעם קייזער וואס איז אַ אכזר אין דיא צייט וואס ער ברויכט צייגען זיין ערבארמקייט. אונ דוא טהייערער קייזער! דוא טוהסט פערשפרייטען דיינע ערבארמדיגע פליגעל אויף דעם אברם, וואס ער איז אויף דעם טייפעלס שויס געבוירען אוים צו מעקען, חלילה דיין נאהמען אונ דעם נאהמען פון דיין קאנגרייך מיט דעם נאהמען פון דיינע בורגערס פון דיא וועלט. טרעט מיט דיינע פיס דאס שלאנגען איי איידער דיא זונן טוהט עס אויסבריהען אונ עס גערעהט פון איהם ארוים אַ פליהענדער שלאנג".

אללע הערען אונ קנאכט אויף אללע קלוגע וואס זעננען דאמאלס געשטאנגען פאר דעם קייזער, אונ האבען געהערט דעם שרעקליכען אונ פארכטליכען פתרון, האט זייא אנגעחאפט אגרויס ציטערנים, אונ פון זייער בעשמערצט הארץ איז ארוים אַ קלאגענדיגע שטיממע, ביז דער קייזער איז אויף דיא ערד געפאללען אהן קראפטין אונ איז פערחלשט געווארען. אונ וויא דיא ערצטע האבען

לאיתנו, צוה את עבדיו לתפוש אותי חי ולהעמידני לפניו למען יראה בעיניו את מיתתי, כי ירא פן יונוהו עבדיו ויחליפוני פעם שנית באיש אחר. אולם אליעזר עבדי הנאמן אשר המלך נתן אותו לי במתנה, הוא שמע אז את המשפט המר אשר חרץ עלי המלך, וימהר להודיעני זאת בטרם באו עבדי המלך לתפשני, וברחתי אני ואליעזר אל בית נח, שמה מצאנו לנו מקום נאמן להסתר מעיני המרגלים אשר חפשו אותי ימים רבים, ותרח אבי בא יום יום אלי בלאט לראות את שלומי, כי מעת ראה בעיניו את הרוח וההצלה אשר העמיד לי אלהי מרום בהיותי ערום בתוך הכבשן הבוער, האמין בכל לבו ונפשו באלהי הצבאות,

---

איהם אויף זיינע פיס געשטעלט אונ איז צוריק צו זיינע קראפטען, האט ער בעפוילען זיינע קנעכט זוא חאפען מיך לעבענדיג אונ שטעללען מיך פאר איהם דאס ער זאלל זעהען מיין טויט מיט זיינע אויגען, ווייל ער האט געשראקען דאס זיינע קנעכט זאללען איהם ניכט אבנארען אויסצוטוישען מיך דאס צווייטע מאהל מיט א צווייטען מענש, נור מיין עהרליכער קנעכט אליעזר וואס דער קייזער האט איהם מיר אוועק געגעבען אלס פרעזענט, ער האט גראדע דאמאלס געהערט דעם ביטערן פסק וואס דער קייזער האט אויף מיר ארויס געגעבען, אונ ער האט מיר דאס שנעלל בענאכ־ריכטעט איידער דעם קייזערס קנעכט זענגען געקוממען מיך הער־טירען, אונ איך מיט אליעזר זענגען אנטלאפען אין נח'ס וואהנונג אריין, דארט האבען מיר געפונגען פאר אונז א זיכער ארט צו בעהאלטען זיך פון דיא געהיים פאליציים אויגען וואס זייא האבען מיך פיעל טאג געזוכט, אונ מיין פאטער תרח איז צו מיר טאג טאגליך געקוממען אין געהיים זעהען מיין בעשטאנד. ווייל פון דיא צייט וואס ער האט מיט זיינע אויגען געזעהען דעם רעטטונג אונ בעשערמונג וואס דער הויכער גאט האט מיר צו געשטעלט ווען איך בין געוועזען נאקעט אין דעם ברענענדיגען קאלכאויפען, האט ער

והאלילים היו שנואים בעיניו אשר היו מעוננות זמן רב בעגני הבל ורעות רוח, ויעצתי לו אז לאמר:

„שמעני אבי וטוב לנו, הלא ידעת כי המלך וכל אנשיו מבקשים להרגני לעיני השמש, למה נתמהמה עוד בארץ הזאת בין פראים אלה, אשר עוד טחו עיניהם מראות גדולת אלהי העולם? תאמין לי כי לרגלי כבודך בבית המלכות תמות בלא עתך, ואהריתך תהיה מרה כלענה, יען שרים רבים ורוזנים עריצים מביטים עליך בעיני נחשים, וקנאתם עליך בוערת בקרבם כאש הכבשן, לכן שמעני נא אבי יקירי, הטה אזניך לעצתי הנכונה, ויחד נמהר ונלך בעוד מועד ארצה כנען, ארץ אשר יד

מיט זיין הארץ אונ גייסט געגלייבט אין דעם גאט פון אללע הערר־שאפטען; אונ דיא אבגאטטער זעננען פערפיינד געוועזען אין זיינע אויגען וואס זעננען א לאנגע צייט פערוואלקענט געוועזען מיט דיא נארישע אונ פוסטע וואלקענס, אונ איך האב איהם דאמאלס מיין ראטה געגעבען אונ האב געזאגט:

„הער מיך צו פאטער וועט אונז גוט זיין, דוא ווייסט דאך דאס דער קייזער מיט אללע זיינע מענשען ווילען מיך טייטען געגען דיא זונן, צו וואס זאללען מיר זיך נאך פערזוימען אין דעם לאנד צווישען דיא ווילדע מענשען, וואס זייערע אויגען זעננען נאך פער־שמירט ניכט צוא זעהען דיא גרויסהייט פון דעם גאט פון דיא וועלט? זאלסט מיר גלייבען דאס דורך דיין עהרע אין קייזערליכען הויף וועסט דוא פאר דיין צייט שטארבען, אונ דיין ענדע וועט זיין ביטטער וויא ווערמוט, ווייל פיעל גראפין אונ העלדישע באראנען קוקען אויף דיר מיט שלאנגען אויגען אונ זייער קנאה אויף דיר ברענט אין זייא וויא דער פייער פון קאלכאויפען, דאדורך זאלסט דוא מיך טהייערער פאטער צוא הערין, נייג דיין אויער צו מיין ריכטיגען ראטה, אונ מיר צוזאמען וועללען זיך היילען אונ געהן קוים מיר האבען נאך צייט נאך דעם לאנד כנען, אלאנד וואס

נמרוד החזקה והמגואלה בדם נקי לא תשלוט שמה, ואלהי השמים אשר הצילני מלהבות אש, הוא יסך עלי ועליך באברת חמלתו, וישליך הם על כל שטן לבל יגע בנו לרעה".

עצתי זאת הכתה לאט לאט שורש עמוק בלב אבי, והלכנו יחד ארצה כנען, ואת רעיונינו ומחשבותינו טהרנו מטומאת האלילים, ופנינו מקום לרעיונות קדושים ונעלים, להתבונן בפלאי היצירה ולהתחקות על שרשי עץ הדעת, והקטרתי את כל חלבי ודמי על מזבח אהבתי לאל קונה שמים וארץ, במות שנאתי את הכבוד הכוזב, עד מאד געלה נפשי בתענוגי הבשר, סגולות מלכים ושרים היו כאין ואפס בעיני, וכל מגמתי היה להציל

נמרוד'ס שטארקע האנד וואס זיא איז בעשמוצט מיט אונשולדיג בלוט געוועלטיגט נישט דארט, אונ דער גאט פון הימעל וואס האט מיך גערעטעט פון דיא פלאממען פייער, ער וועט אויף מיר אונ אויף דיר שיטצען מיט זיינעם ערבארמדיגען פליגעל, אונ ער וועט ווארפען א שווייגענים אויף יעדען טייפעל דאס ער זאלל אונז נישט אנרירען צום שלעכטען".

דער ראטה האט לאנגזאם אריין געשלאגען א ווארצעל טיף אין מיין פאטערס הארץ, אונ מיר ביידע זענען געגאנגען נאך דעם לאנד כנען, אונ מיר האבען אונזערע געדאנקען גערייניגט פון דיא אבגעטטערס אונווירדיגקייט, אונ מיר האבען געמאכט א ארט פאר הייליגע אונ הויכע געדאנקען, אריין צו קלעהרען אין דיא וואונדער פון דיא נאטור, אונ צו טיפען זיך אויף דיא ווארצלען פון דעם וויססענשאפטליכען בוים, אונ איך האב געאפפערט מיין גאנץ שמאלץ אונ בלוט אויף דעם מזבח פון מיין ליעבשאפט צוא דעם גאט וואס האט געקויפט הימעל אונ ערד, דיא פאלשע עהרע האב איך פיינד געהאט וויא דעם טויט, מיין גייסט האט זעהר פערמאוסט דיא קערפערליכע פערגעניגענס, דיא טהייערקייטען פון דיא מאנארכען אונ גראפין זענען אין מיינע אויגען געוועזען וויא

את העורים מחשכת האלילים, ולהטותם אל האמונה הישרה, אמונת שדי, הרודה בכל היצורים ברב חמלה וחנינה, וממרום ישקיף להחיות גם נפשות התולעים הנרמסים תחת רגלי בני אדם. וגם שרה אשתי הלכה בדרך הישר זה, ושנינו חפשנו ומצאנו תחבולות ועצות שונות, להטות אלפי עובדי אלילים לאמונת אלהים, וגם ראו בעיניהם הרבה פעמים את הישועות הרבות אשר הפליא עשות לנו, עדי שמו כתר מלכות בראשי והקדישו את שמי בכל הארץ, ואני לא נתתי להגאוה הארורה להתגנב באחד מחדרי לבבי, והייתי נכון בכל עת למות על קדושת שם אלהי, והייתי איתן בכל הנסיונות אשר נסה אלהים אותי, עדי

גָארְנִישְׁט, אוּנ מַיין גַאנְץ שְׁטְרֶעבֶּען אִיז גֶעוֶועזֶען צוּ רֶעטֶען דִיא בְּלִינְדֶע פוּן דֶעם פִינְסְטֶערְנִיס פוּן דִיא אָפְּגָאטֶער · אוּנ זַייא צוּא בְּרֶענְגֶען צוּ דֶעם רִיכְטִיגֶען גְלוֹיבֶּען, דָאס גְלוֹיבֶּען פוּן אַלְמֶעכְטִיגֶען גָאט, וָואס רֶעגִיערְט אוֹיף אַלֶע בֶּעשֶׁעפֶּענִיסֶען מִיט פִיעל עֶרְבַּארְמְקֵייט אוּנ גְנַאדֶע; אוּנ עֶר קוּקְט פוּן הִימֶעל צוּ עֶרְנֶעהְרֶען אוֹיךְ דֶעם לֶעבְּהַאפְט פוּן דִיא וֶוארְם וָואס זַייא וֶוערִין צוּ טְרֶעטֶען אוּנְטֶער דִיא מֶענְשֶׁענְס פִיס, אוּנ אוֹיךְ מַיינֶע פְרוֹיא שָׂרָה אִיז אִין דֶעם רִיכְטִיגֶען וֶועג גֶעגַאנְגֶען, אוּנ מִיר בֵּיידֶע הָאבֶּען גֶעזוּכְט אוֹיךְ גֶעפוּנֶען מִיטְלֶען אוּנ פֶערְשִׁידֶענֶע עֵצוֹת, צוּ נֵייגֶען טוֹיזֶענְדֶער גֶעטְצֶענְדִינֶערְס צוּם דֶעם גָאטְלִיכֶען גְלוֹיבֶּען, אוּנ זַייא הָאבֶּען אוֹיךְ פִיעל מָאהל גֶעזֶעהֶען מִיט זֵייעֶרֶע אוֹיגֶען דִיא פִיעל הִילְפֶע וָואס עֶר הָאט גֶעטוּהֶען וואוּנְדֶערְלִיךְ צוּא אוּנְז, בִּיז מֶען הָאט אַקֵייזֶערְלִיכֶע קְרוֹין אַרוֹיף גֶעלֵייגְט אוֹיף מַיין קָאפְּף, אוּנ זַייא הָאבֶּען מַיין נָאהמֶען פֶערְהֵיילִיגְט אוֹיף דִיא גַאנְצֶע וֶועלְט, אוּנ אִיךְ הָאבּ דֶעם פֶערְפְלוּכְטֶען שְׁטָאלְץ נִישְׁט גֶעלָאסְט עֶר זָאלל זִיךְ פֶערְגַנְבֶענֶען אִין אֵיינֶעם פוּן מַיין הַארְצֶענְס קַאמֶערִין, אוּנ אִיךְ בִּין צוּ יֶעדֶע צַייט פָארְבְּרֵייט גֶעוֶועזֶען גֶעמֵייט צוּ וֶוערִין פַאר דֶעם הֵיילִיגְקֵייט פוּן מַיין גָאטֶס נָאהמֶען אוּנ אִיךְ בִּין פֶעסְט גֶעוֶועזֶען בַּייא אַלֶע פְּרוּבֶּעס וָואס גָאט

בקשתי להקריב לפניו את יצחק בני יחידי לו לעולה, ואחרי מלאתי את משלחתי בארץ, לקחני אלהים לעולם הגשמות זה, להשיב לי את גמולי, ולשלם משכורתי.

ואתה משה בן עמרם, שורק נחמד מצאצאי, קח נא ממני את תודתי על אשר השכלת לעזוב את היכל המלך פרעה, אשר בקש להוריש לך את כסא מלכותו ולתת את כתר ממשלתו על ראשך, ואת חלציך אזרת בעוז וחיל, לכבס נפשות צאצאי מכתמי טומאות מצרים, ולהורישם תורה יקרה ומאד נעלה, אשר היא כנחל נובע חכמה ודעת עליון, תבונה ויראת שדי, לבעבור יעצרו כח ויעלו על ידה מעלה מעלה על סלם העליון, ולהיות

הָאט מִיךְ פְּרוּבִּירְט, בִּיז אִיךְ הָאבּ פַאר אִיהם גֶעוָואלְט אָפְּפֶּערְן מַיין אֵיינְצִיגֶען זוּהְן אַלְס אָפְּפֶער. אוּנ נָאכְדֶעם וִויא אִיךְ הָאבּ עֶרְפִיעלְט דִיא זַאךְ וָואס אִיךְ בִּין צוּ לִיעבּ אִיהם אוֹיף דִיא וֶועלְט גֶעשִׁיקְט גֶעוָוארֶען, הָאט מִיךְ גָאט גֶענוּמֶען אוֹיף דִיא זֶעעלִיגֶע וָועלְט, צוּ גֶעבֶּען מִיר מַיין לוין אוּנ בֶּעצָאהְלֶען מַיין שְׂכַר.

אוּנ דוּא מֹשֶׁה עַמְרָם׳ס זוּהְן, גְלִיקְזֶעלִיגֶע צְוַוייג פוּן מַיינֶע קִינְדֶער, נֶעם גוּטִיגְסְט פוּן מִיר מַיין דַאנְק וַוייל דוּא הָאסְט פָערְשְׁמַאנְגֶען צוּ פֶערְלָאסֶען דֶעם פַּאלַאס פוּן דֶעם קֵייזֶער פַּרְעֹה, וָואס עֶר הָאט דִיר גֶעוָואלְט מַאכֶן אַרְבֶּען זַיינֶע קֵייזֶערְלִיכֶע שְׁטוּהְל אוּנ אוֹיף דַיין קָאפּ גֶעבֶּען דִיא קְרוֹין פוּן זַיין רֶעגִירוּנְג, אוּנ דוּא הָאסְט אוּנְטֶערְגֶעגַארְטִילְט דַיינֶע גְלִידֶער מִיט מוּטְה אוּנ שְׁטַארְקַייט, אוּים צוּ וַואשֶׁען דִיא זֶעעלֶעם פוּן מַיינֶע קִינְדֶער פוּן דִיא עֶגִיפְּטִישֶׁע אוּנְ־ווירְדִיגֶע פְלֶעקֶען, אוּנ זֵייא מַאכֶען אַרְבֶּען אַ טְהֵייעֶרֶע אוּנ זָעהר אַ גֶעהוֹיבֶּענֶע תּוֹרָה, וָואס זִיא אִיז וִויא אַ טַייךְ וָואס פְלוּסְט קְלוּגְהֵייט אוּנ אַ גֶאטְלִיךְ פֶערְשְׁטַאנְד, עֶרְפָארְשְׁטוּנְגֶען אוּנ דִיא פָארְכְט פַאר דֶעם אַלְמֶעכְטִיגֶען גָאט, דָאס זֵייא זָאלֶען בֶּעזִיטְצֶען קְרֶאפְטִין אוּנ זָאלֶען דוּרְךְ אִיהר אוֹיפְגֶעהן הֶעכֶער הֶעכֶער אוֹיף דִיא גָאטְלִיכֶע לֵייטֶער, אוּנ צוּ זַיין צְווִישֶׁען דִיא ווילְדֶע פֶעלְקֶער וָואס דִיעֶנֶען דִיא

בין העמים הפראים עובדי האלילים כיונה יפה ונאוה בין עורבים
שחורים ואכזרים, ולהוליד על ברכיו נביאים וחוזים צדיקים
וישרים, האוחזים בידיהם מפתחות שערי היצירה, חזק ואמץ
משה אהובי! כי ה' עמך.

כאשר כלה אברהם לדבר את הדברים האלה, ירד ענן
והבדיל בינו ובין משה, והמלאך מהר ואחז בימינו ויביאהו אל
היכל אחר, אשר כל לשון וכל שפה תיעף לתאר את יפיו והדרו,
וכאשר יגיע המועד ונשמתך דניאל איש חמודות תבא שמה
ותראה את יפי ההיכל הזה. אז תודה כי כל היכלי המלכים
האדירים וארמנות הנסיכים הם כארות סוסים נגדו. בו יושב יוסף
בן יעקב על כסא זהב המשובץ בכל אבני חן, ופניו מאירים

אבגאטטער, וויא א שיינע הערליכע טויב צווישען שווארצע בייזע
קרוהען. אונ געבירען אויף זיינע שויס נביאים אונ גייסטליכע
צדיקים אונ פראמע, וואס זייא האלטען אין זייערע האנד דיא
שליסלען פון דיא נאטורוואונדערליכע טויערן. שטארק אונ פעסטיג
דיך ליעבער משה! דען גאט איז מיט דיר.

וויא אברהם האט געענדיגט צו ריידען זיינע ווארטער, איז
ארונטער א וואלקען אונ האט געמאכט א צווישענשייד צווישען איהם
אונ צווישען משה'ן, אונ דער מלאך האט זיך געאיילט אונ האט
אנגעהאפט זיינע רעכטע האנד אונ האט איהם געבראכט אין
א אנדערן פאלאס אריין, וואס יעדע צונג אונ יעדע לעפץ וועט
פערמידעט ווערין אבצושילדערן זיין שוינהייט אונ הערליכקייט,
אונ ווען עס וועט קוממען דיא צייט אונ דיינע זעעלע, גלוסטיגער
דניאל! וועט אהין קוממען, אונ זיא וועט זעהען דאס שוינהייט פון
דעם פאלאס, וועסט דוא דאמאלס מודה זיין דאס אללע פאלאסען
פון דיא שטארקסטע קעניגע אונ דיא פאלאסען פון דיא מאנארכען
זענגען געגען איהם וויא דיא שטאללען פון דיא פערד. אין איהם
זיצט יוסף יעקב'ס זוהן אויף איינע גאלדענע שטוהל בעזעצט מיט

כהילל בן שחר, ומשה השתומם על יפיו עד מאד וישאלהו אם יתן לו רשיון לשאול מפיו שאלות אחדות, ואחרי נתן לו רשיוו, פער משה את פיו ברב כבוד ויאמר:

„מדוע שנאת את אחיך בני אביך הישר באדם, ובקשת תמיד להבאיש את ריחם בעלילות שונות בעיני אביהם?"

ויען יוסף ויאמר: „לא משנאתי אותם ספרתי באזני אבי עלילות אחי, רק מאהבתי אותם אהבה עזה, אהבה זכה וטהורה, ודמיתי כי אבי הגדול בענקים יהיה רופא נאמן לרפוא את מחלות נפשם, פעמים רבות חפצתי עד מאד לסגור את דלתי פי, מבלי הגד לאבי שמץ דבר מתהלוכותיהם אשר לא ישרו

אללע מהייערע שטייגער, אונ זיין געזיכט לייכט וויא דער ליכטיגער מארגענשטערן. אונ משה האט זיך זעהר פערוואונדערט אויף זיין שוינהייט אונ האט איהם געפרעגט אויב ער גיבט איהם א ערלויבניס צו פרעגען איינינע פראגען פון זיין מויל, אונ וויא ער האט איהם ערלויבט, האט משה זיין מונד געעפינט מיט פיעל עהרע אונ געזאגט:

„פאר וואס האסט דוא פיינד געהאט דיינע ברידער די קינדער פון דיין עהרליכען פאטער, אונ דוא האסט אימער געזוכט צו פערניכטען זייער געשמאק מיט פערשידענע בלבולים אין זייער פאטערס אויגען?"

יוסף האט געענטפערט אונ געזאגט: „נישט פון מיין פיינד־שאפט צו זייא האב איך ערצעהלט אין מיין פאטערס אויערן מיינע ברידערס מעשים, נור דורך מיין ליעבשאפט צו זייא, א שטארקע ליעבע, א ריינע אונ קלאהרע ליעבע, אונ איך האב גערעכענט דאס מיין פאטער וואס ער איז גרויס צווישען די העלדען, ער וועט זיין א עהרליכער ארצט צו היילען די קראנקהייטען פון זייער גייסט. פיעל מאהל האב איך זעהר גערן געוואלט פערשליסען די לעפצען פון מיין מויל, דאס איך זאלל נישט זאגען מיין פאטער דאס מינדעסטע װארט פון זייערע גאנגע וואס זענען נישט געפעלען אין מיינע

בעיני. אך כמו יד מן השמים פתחה בחזקה את שפתי, ונאלצתי לגלות אוזן אבי מכל הנעשה עמהם, גם הצליח אבי להרחיקם פעמים רבות מנתיבות עקלקלות, ולהטותם על ידי אל הדרך הישר אשר ראו בו ברכה רבה".

ויוסף משה וישאל: „למה שמת כל מעינך לפאר את גויתך בבגדי חמודות וליפות את פניך ומקלעות שערותיך, הלא בגלל זאת נפלת כמעט קט בתוך הרשת הרעה אשר פזרה אשת פוטיפר לרגליך, והמות עמד נגד פניך להאבידך ולהורידך דומה ברב דופי וכלמה?"

ויען יוסף ויאמר: „מה מאד יגדל חרון אף המלך, אם יראה את תבניתו העומדת בראש חוצות והיא מטונפה ומלוכלכה,

---

אויגען, נור וויא א האנד פון הימעל האט מיט געוואלד געעפינט מיינע ליפצען, און איך בין געצווינגען געוועזען צו ענטדעקקען מיין פאטערס אויער אללעס וואס עס איז מיט זייא געשעהען. אויך האט מיין פאטער געגליקט צו פערדרייטערן זייא פיעל מאהל פון קרוממען וועג, און נייגען זייא צו דעם ריכטיגען וועג וואס זייא האבען אין איהם א וויכטיגע ברכה געזעהען".

און משה האט נאך מעהר געפראגט: „צו וואס האסט דוא אריין געטוהען דיין גאנצען געדאנק צו בעשיינען דיין קערפער מיט גלוסטיגע קליידער און צוא פערפוטצען דיין געזיכט און דיינע געפלאכטענע האאר, דוא ביסט דאך בעוויא געפאללען צו ליעב דעם אין דיא שלעכטע נעטץ וואס פוטיפר'ס פרויא האט פאר דיינע פיס פערשפרייט, און דער טויט איז געשטאנען גענען דיין געזיכט צו פערלירען דיך און ברענגען דיך אין גראבען מיט פיעל שמוטץ און שאנדע?"

און יוסף האט געענטפערט און געזאגט: „וויא פערגרעסערט וועט דעם קייזערס צארן ווערין, ווען ער וועט זעהען דאס זיין בילד וואס שטעהט אויף דיא הויפטגאססען איז בעשמוצט און פער־

כן מה מאד יקצוף אדון היצירה בראותו כי האנשים הנבראים בצלמו משחיתים הודו במלבושים מגואלים וישחירו יפיו, ובגלל זאת תשמח הנפש בהדרת הגויה ותתעצב אם היא מגואלה, וגם אשת פוטיפר לא נתנה עיניה על בגדי החמודות, כי יתר העבדים אשר סרו למשמעתה היו לבושים הוד והדר כמוני, אך יפי תארי והוד תבניתי הקדיחו אש מתלקחת בקרבה, וגם היא היתה אשה חכמה ומלומדת עד מאד, ובעלה היה נבער מדעת ודע מעללים, לכן בחלה נפשה בו ובתהלוכותיו הרעות, ותבחר בי, ופעם אחת אמרה לי בשבועה, כי ראתה בחכמת מערכת הכוכבים כי תלד בן ממני, וגודל אמונתה במערכת המזלות הוליכתה שולל ותט מן הדרך הישר״.

אונגעיינגט? אזויא אויך וויא וועט צערגען דער הערר פון דיא נאטור ווען ער וועט זעהען דאס דיא מענשען וואס זייא זענגען בעשאפען געווארען אין זיין פארם פערדערבען זיין שוינהייט מיט בעשמוצטע קליידער אונ פערשווארצען זיין העררליכקייט, אונ דורך דעם פרייד זיך דיא זעלע מיט איהר קערפערס שוינהייט אונ זיא טרויערט ווען ער איז בעשמוצט. אונ אויך פוטיפר'ס פרויא האט נישט געגעבען איהרע אויגען אויף מיינע גלוסטיגע קליידער, ווייל דיא אנדערע קנעכט וואס האבען צוא איהר געהערט זענגען געוועזען שיין אונ הערליך געקליידעט וויא איך, נור מיין שיין געשטאלט אונ מיינע הערליבע פיזיגנאמי האבען אין איהר אנגעצינדען א פלאם פייער, אונ זיא איז אויך געוועזען זעהר א קלוגע אונ געלערנטע פרויא, אונ איהר מאן איז געוועזען לעהר פון בילדונג אונ א שלעכטער סאראקטאר, דאדורך האט איהר גייסט איהם פעראונווירדיגט מיט זיינע פירונגען, אונ זיא האט מיך אויסערוועהלט. אונ זיא האט מיר איינמאהל געזאגט אונ געשווארען, דאס זיא האט געזעהען דורך דיא אסטראנאמישע קונסט דאס זיא וועט פון מיר האבען א זוהן, אונ איהר גרויס גלויבען אין דיא קאמעטין האט זיא שלעכט פערך

ויישאלהו משה עוד ויאמר: „מדוע לא נכמרו רחמיך על אביך הזקן אשר כהו עיניו מבכי עליך, ושנים רבות לא הודעת אותו כי הנך בחיים, ויצאת מבית האסורים למלוך, וההצלחה עומדת כסוכנת לימינך?"

ויצטדק יוסף בשפתו הנאוה והנעימה כנופת, ויאמר: „אם אמנם כי העצב הוא תמיד כרקב בעצמות המתעצב, ורבים חללים מפיל היגון בכל דור ודור, אולם הכעס הוא חרב יותר מרוטה ויותר חדה ושנונה ממנו. העצב הכה באלפיו והכעס ברבבותיו, לכן יראתי וזחלתי פן בהודע לאבי החלש ורפה אונים הנבלה הגדולה והשערוריה האכזריה אשר זדו אחי לעשות עמדי, וכי דקרו בערמה את כתנתי וטבלוה בדם בהמה, להונות אותו,

---

פיערט, אונ זיא איז אוועק פון ריכטיגען וועג".

אונ משה האט איהם נאך געפרעגט אונ געזאגט: „פאר וואס האט זיך דיין ערבארמקייט גישט דערוואַרעמט אויף דיין אלטען פאטער וואס זיינע אויגען זענען דונקעל געווארען דורך זיין וויינען אויף דיר, אונ דוא האסט איהם פיעל יאהרען נישט בענאכריכטעט דאס דוא לעבסט, אונ דוא ביסט ארויס פון קערקער קעניגען, אונ דאס גליק שטעהט וויא א קעבספרויא צו דיינע רעכטע האנד?"

אונ יוסף האט זיך פערטיידיגט מיט זיין צונג דיא שיינע אונ זיסע וויא האניג, אונ האט געזאגט: „אויבוואהל דאס טרויערקייט איז אימער וויא א ווארם אין דעם טרויעריגענס ביינער, אונ פיעל דערשלאגענע מאכט דער טרויער פאללען אין יעדען דור, אבער דער צארן איז נאך מעהר א שארפע אונ געשליפענע שווערד פאר איהם, דער טרויער האט געשלאגען אין דיא טויזענדער אונ דער צארן אין דיא צעהנטויזענדער, דאדורך האב איך געאנגסט אונ געשראקען פיליכט ווען מיין שוואכער אונ ליידענטער פאטער וועט געוואהר ווערין פון דיא גרויסע שאנדע אונ דער בייזער פערברעך וואס מיינע ברידער האבען מיט מיר פלייסיג געטוהען, דאס זייא האבען מיט

כי חיה שובבה אכלתני, אז התעורר בקרבו כעס נמרץ וחמה עזה גדולה ונוראה עליהם והיא שמה קץ לחייו, פעמים רבות נדדה שנתי מעיני, ועל משכבי בלילות חפשתי ובקשתי מאין הפוגות עצות ותחבולות שונות, להאיר עיני אבי בבשורה יקרה משיבת נפש, כי עודני חי, וכי מלכות מצרים מסורה בידי. פעם אחת לא יכולתי להתאפק, וערכתי עד מהרה אגרת לאבי, אך מה יכולתי עשות כי כמו יד נעלמה הציתה אש ותשרוף את האגרת לאפר, אז האמנתי כי רצון שדי הוא, להעלים זאת מאבי מסוד הכמוס עמדו. בכל יום ויום הודיעוני פקידי משלומו וממעמדו. פעמים בשבוע פזר פקידי שקלי כסף וזהב בסתר בתוך

פאלשקייט מיין העמד צו שטאכען אונ האבען עם איינגעטונקען אין בהמה'ש בלוט, אב צו נארען איהם דאס א ווילדע טהיער האט מיך אויפגעפרעססען, דאמאלס וואלט זיך אין איהם דערוועקט א אומנאטירליכער צארן אונ אגרויסער שרעקליכער כעס אויף זייא, וואס דאס וואלט מיט זיין לעבען א ענדע געמאכט. פיעל מאהל איז מיין שלאף אוועק פון מיינע אויגען, אונ בייא נאכט אויף מיין געלעגער האב איך געזוכט אונ געגראבען אהן אויפהער עצות אונ פערשידענע מיטלען צו בעלייכטען מיין פאטערס אויגען מיט א טהייערע בשורה וואס וועט זיין גייסט דערקוויקען, דאס איך לעב נאך, אונ דאס עגיפטישע קאניגרייך איז איבערגעגעבען אין מיינע האנד, איך האב מיך איינמאהל נישט געקאנט איינהאלטען, אונ האב שנעלל פארבריט א בריעף צו מיין פאטער, נור וואס האב איך דען געקאנט מאכען ווען אזויא וויא א פערהוילטע האנד האט אנגעצינדען א פייער אונ האט דעם בריעף פערברענט וויא אש, דאמאלס האב איך געגלייבט דאס דער וויללען פון אלמעכטיגען גאט איז, צו פערהוילען דאס פון מיין פאטער, דורך דיא אורזאכע וואס איז בייא איהם פערשלאססען. יעדען טאג האבען מיינע בעאמטע מיר בענאכריכט פון זיין פרידענהייט אונ זיין בעשטאנד. צווייא מאהל וואכענטליך

החור אשר בדלת ביתו, ולא ידע מי הוא המפזר. פעם אחת שלחתי צַיָר מהולל ויציר מרחוק את תמונת אבי, להרגיע בה את רוחי הסוער בקרבי וכוסף לראותו. ואחרי כל זאת לא ידעתי מנוחה, וקמתי בחצי הלילה ממשכבי לערוך אליו אגרת אחרת, ואז נראתה אלי תמונת רחל אמי, ותאמר: „אנכי שלוחה אליך ממרום בני מחמדי! להזהירך ולהודיעך, כי רצון אל אמת הוא לכסות הדבר ולהעלימו, עדי יגלה לך על ידי מלאכו לשמח את בעלי בבשורה זו". ובשמעי זאת אחזתני פלצות ומאד יראתי לעבור את מצות אלהי".

המלאך אחז בזרועות משה ונשא אותו אל גן אחד אשר

הָאט מַיין עֶלְטְסְטֶער גֶעשִׂיט זִילְבֶּערְנֶעלְר דוּרְךְ דֶעם לָאךְ וָואס אִיז אִין דִיא טִיער פוּן זַיין שְׁטוּבּ, אוּנ עֶר הָאט נִישְׁט גֶעוואוּסְט וֶוער אִיז דֶער שִׁיטֶער. אֵיינְמָאהל הָאבּ אִיךְ אַ בֶּערוּהְמְטֶען מָאהְלֶער גֶעשִׁיקְט אוּנ פוּן וַוייטֶענְס הָאט עֶר גֶעמָאהְלְט מַיין פָאטֶערְס בִּילְד צוּא בֶּערוּהִיגֶען מִיט אִיהם מַיין גַייסְט וָואס הָאט גֶעשְׁטַארְמְט אִין מִיר אוּנ גֶעגְלוּסְט צוּ זֶעהֶען אִיהם. אוּנ נָאכְדֶעם אַלֶעם הָאבּ אִיךְ פוּן קֵיינֶע רוּהֶע גֶעוואוּסְט, אוּנ בִּין הַאלְבֶּע נַאכְט אוֹיפְגֶעשְׁטַאנֶען פוּן מַיין גֶעלֶעגֶער צוּ שְׁרַייבֶּען אַ צְווַייטֶען בְּרִיעף צוּ מַיין פָאטֶער, אוּנ דַאמָאלְס הָאט זִיךְ צוּ מִיר בֶּעווִיזֶען מַיינֶע מוּטֶער רָחֵל'ס גֶעשְׁטַאלְט, אוּנ זִיא הָאט גֶעזָאגְט: „אִיךְ בִּין צוּ דִיר גְלוּסְטִיגֶער זוּהְן גֶעשִׁיקְט גֶעוָוארֶען צוּ וָוארְנֶען דִיךְ אוּנ גֶעבֶּען דִיר צוּ ווִיסֶען, דָאס דֶער פֶערְלַאנְג פוּן דֶעם וַואהרֶען גָאט אִיז צוּ פֶערְהוּילֶען דִיא זַאךְ אוּנ צוּ פֶערְבָּארְגֶען זִיא, בִּיז עֶר וֶועט דִיר עֶנְטְדֶעקִין דוּרְךְ זַיין מַלְאָךְ דָאס דוּא זָאלְסְט מַיין מַאן דֶערְפְרֵייעֶן מִיט דִיא בְּשׂוֹרָה". אוּנ ווִיא אִיךְ הָאבּ דָאס גֶעהֶערְט הָאט מִיךְ אָנְגֶעחַאפְּט אַ צִיטֶערְנִיס אוּנ הָאבּ זֶעהר גֶעשְׁרָאקֶען אִבֶּערְצוּטְרֶעטִין פוּן מַיין גָאטְס פֶערְלַאנְג".

דֶער מַלְאָךְ הָאט אָנְגֶענוּממֶען מֹשֶׁה'ס אָרֶעמֶעס אוּנ הָאט אִיהם גֶעטְרָאגֶען אִין אַ גָארְטֶען וָואס אוֹיף דִיא קֶערְפֶּערְלִיכֶע וֶועלְט גִיבְּט

אין על עולם־הַגְוִיות מָשְׁלוֹ, ריח הכרמל והשרון הוא כאין נגד ריחו הנעים, וכל פה ייעף ולא יעצור כח לתאר הדרו ויפיו, ועל כסא זהב משובץ כלו באבני ספיר וברקת הרבה אין מספר, יושב עמרם אבי משה וקרני אור נוצצות מפניו הנאוים. משה השתחוה ויקוד לפניו בכבוד גדול, ואחרי כן פער עמרם את פיו ויאמר: „ידעתי בני מחמדי ידעתי כי באת הנה לקחת התורה בעד אחיך הנבערים מדעת קדושים, אשר היו רתומים כסוסים ברכבי פרעה, ואלמדך מעט בינה במה תצליח את דרכיך ותאשר דרכי עמך.

דע כי החכמה הטהורה היא עצם החמלה, ועצם החמלה הוא עצם אלוה, ולכן כל חכם ונבון אשר נמצא בקרבו שמץ

גישט זיין גלייכען, דער געשמאק פון דעם כרמל און שרון איז וויא גארנישט געגען זיין זיסען געשמאק, און יעדעס מויל וועט פערמידעט ווערין און עס וועט נישט האבען קראפטין אב צו שילדערן זיין הערליכקייט און זיין שוינהייט. און אויף א גאלדענע שטוהל בעזעצט מיט רובינען און סאפירען אהן א צאהל, זיצט זיך משה'ס פאטער עמרם, און ליכטיגע שטראהלען בלאשטשען פון זיין הערליך געזיכט. משה האט זיך פאר איהם געבוקט און געקניעט מיט גרויס עהרע, און נאכדעם האט עמרם זיין מויל געעפינט און געזאגט: „איך ווייס מיין גלוסטיגער זוהן איך ווייס דאס דוא ביסט דא אהער געקומען נעממען דיא תורה פאר דיינע ברידער וואס זענען לעדר פון דיא הייליגעם פערשטאנד, וואס זייא זענען געשפאנט געוועזען אין פרעה'ס רייטוועגען, און איך וועל דיך לערנען א ביסעל פערשטאנד מיט וואס דוא וועסט בעגליקקען דיינע וועגען און דוא וועסט גליקליך מאכען דיא וועגען פון דיין פאלק.

דוא זאלסט וויסען דאס דיא ריינע חכמה איז דאס ערבארמקייט אליין, און דאס ערבארמקייט אליין איז דאס גאטהייט אליין. דאדורך יעדער חכם און פערשטאנדליכער מאן וואס עס געפונט זיך אין איהם א ביסעל צארן און בייזהייט, איז א ריכטיגער

בעס וחמה, הוא אות נאמן כי חכמתו איננה עוד מזוקקה וצרופה מכל סיגי הבערות ובדילי הסכלות, והחכם אשר הכעס הוא רחוק ממנו ואליו לא יגיע, הוא חכם אמת אשר רוח אלוה נכון לפעמו, ועיניו טהורות ובלתי מעוננות, ויש בו יכולת לראות עתידות ולדעת נעלמות. ולכן שמעני בני מחמדי והטה אזניך להפצרת אביך המשתוקק לראות הצלחתך, אם תראה בעיניך אנשים רעים וחטאים הממרים את פיך ואת ערפם יקשיחו נגדך, תדע להביט עליהם בעיני חמלה וחנינה, כאשר יביט הרופא הישר על החולה במחלת הגו ומבקש רפאות ומזור למענו. כי הכועס והמתאכזר על הרשעים והחטאים ומתמלא עליהם זעם ועברה, הוא כרופא

צייכען דאס זיינע חכמה איז נאך נישט אויסגעלייטערט אונ אויסגעריינינט פון אללע אונריינקייטען פון דומהייט אונ נארישען שמוטץ. אונ דער חכם וואס דער כעס איז פון איהם ווייט אונ ער קומט נישט צו איהם, דער איז ווירקליך א ריכטיגער חכם וואס דער געטליכער גייסט איז פארברייט צו קלאפען אין איהם, אונ זיינע אויגען זענען ריין אונ נישט פערדונקעלט, אונ ער פערמוגט קראפטין צוא זעהען וואס עס וועט קוממען, אונ צוא וויסען פערבארגענע זאכען. דאדורך הארך מיר צו גלוסטיגער זוהן אונ נייג דיין אויער צו דעם געבעט פון דיין פאטער וואס גלוסט צו זעהען דיין גליק. ווען דוא וועסט זעהען מיט דיינע אויגען שלעכטע אונ זינדיגע מענשען וואס זענען נישט געהארכזאם צו דיר אונ מאכען הארט זייער נאקען געגען דיר, זאלסט דוא פערשטעהן צו קוקען אויף זייא מיט ערבארמדיגע אונ לייטזעליגע אויגען, גלייך וויא דער עהרליכער דאקטאר קוקט אויף דעם וואס איז קראנק אויף א קערפערליכע קראנקהייט אונ זוכט פאר איהם א היילונג אונ א מעדיצין. ווייל דער וואס צערנט אונ איז א אכזר אויף רשעים אונ זינדיגע אונ ער ווערט אויף זייא פוהל מיט צארן אונ בייזהייט, דער איז וויא א געטצין־ארצט וואס

אליל הכועס על החולה העוזב מעדני מלך ואוכל לחם יבש ופת מגואל ומלוכלך ברפש וטיט, יען קבתו נשחתה ואבדה הכשרון הראוי, כן נפש החטאים נשחתה ובעיניה המעוננות בעונני התאוות הרעות, היא רואה את החוחים כשושנים והפרחים כקמשונים, הסלונים והקוצים כהדסים והחבצלות כמו ברקנים; ואם תשמע לעצתי זאת אז תמצא חן גדול בעיני אחיך, וכצאן אחר רועה נאמן ילכו בעקבותיך, וחיתה נפשי פה בגללך".

עמרם כלה דבריו אלה אשר הכו שורש בלב משה בנו. ויען כי פקידי המלך הולכים אליך דניאל יקירי נאלץ אנכי לעזבך, ולא אוכל לספר לך עתה את הכבוד אשר עשו הצדיקים

צערנט אויף דעם קראנקען וואס ער פערלאסט קייזערליכע שפייזעס אונ עסט ליעבער טרוקען ברויט אונ אזויא אעססען וואס עס איז בעשמוצט אונ פערראונרייניגט מיט מיסט אונ ליים, וויל זיין מאגען איז פערדארבען אונ האט פערלוירען זיין ריכטיג פעהיגקייט. אזויא אויך דיא זעעלע פון דיא רשעים איז פערדארבען, אונ מיט איהרע אויגען וואס זייא זעהנען פער־וואלקענט מיט דיא וואלקענעס פון דיא שלעכטע תאוות, זעהט זיא דיא דערנער וויא רויזען אונ דיא בלוהמען וויא דערנער, דיא געמיינע שפראצונגען אונ דיא רויזען וויא רויזען וויא געמיינע שפראצונגען. אונ ווען דוא וועסט האָרכען מיין ראטה וועסט דוא דאמאלס געפונגען אגרויסען חן אין דיינע ברידערס אויגען אונ זייא וועלען געהן אויף דיינע טריט וויא דיא שאף נאך א עהרליכען פאסטוך, אונ מיינע זעעלע וועט דא לעבען צוא ליעב דיר".

עמרם האט געשלאססען זיינע ווארטער וואס האבען געשלאגען א ווארצעל אין זיין זוהן משה'ס הארץ. אונ ווייל דעם קייזערס פאליצייא געהען צו דיר דניאל גלוסטיגער מאן, בין איך געצווינגען צוא פערלאססען דיך, אונ איך קאן דיר

האחרים למשה בעולם הנשמות, ואת הענינים הגדולים אשר נדברו בינם ובינו, חיה בשלום איש חמודות, אל תירא מאומה, כי שדי ישקיף ממרום וישמרך מכל רע, דניאל חיה בטוב! כי הפקידים באים".

תם

יֶעצְט נִישְׁט עֶרְצֶעהלֶען דִיא עֶהרֶע וָואס דִיא אִיבְּרִיגֶע צַדִיקִים הָאבֶּען מֹשֶׁה'ן גֶעגֶעבֶּען אוֹיף דִיא גֵייסְטְלִיכֶע וֶועלְט, אוּנ דִיא גְרוֹיסֶע זַאכֶען וָואס זֶענֶען גֶעשְׁפְּרָאכֶען גֶעוָוארֶען צְוִוישֶׁען זֵייא אוּנ אִיהם. לֶעבּ מִיט שָׁלוֹם גְלוּסְטִיגֶער מַאן, זָאלְסְט גָארְנִישְׁט שְׁרֶעקְקִין, וַוייל דֶער אַלְמֶעכְטִיגֶער גָאט קוּקְט פוּן הִימֶעל אוּנ וֶועט דִיך אָבְּהִיטֶען פוּן אַלֶעם בֵּייז. דָנִיֵאל לֶעבּ וָואהל! דֶען דִיא פָּאלִיצֵייא קוּמְט שׁוֹין אָן".

ענדא

בטח בד' ועשה טוב שכן ארץ ורעה אמונה
תהלים לז פסוק ג

רש"י בטח בד', ואל תאמר אם לא אגזול ואגנוב או אתן לעני צדקה, במה אתפרנס: ועשה טוב, ואז תשכון ארץ לאורך ימים: ורעה אמונה, תאכל ותתפרנס משכר האמונה שהאמנת בהקב"ה לסמוך עליו ולעשות טוב.

חובת הלבבות, שער הבטחון פרק ג':

וכן כשירגיש האדם שלא יועילנו ולא יזיקנו אחד מהנבראים אלא ברשות הבורא יתברך, ישוב לבו מיראתם ותקותם ויבטח על הבורא לבדו, כמו שכתוב (תהלים קמ"ו) אל תבטחו בנדיבים בבן אדם שאין לו תשועה.

„ארבעה כללים"

א'. כלל זה יהיה בידיך, אם תרצה לגנות שום אדם, תגנה את עצמך במדותיך הרעות.

ב'. ואם תרצה לעשות מחלוקת עם שום אדם תעשה מחלוקת עם יצר הרע שלך המתגבר עליך בכל יום בפתויו הרעים.

ג'. ואם תרצה לכעוס על שום אדם, תתיישב לכעוס על נפש הבהמיות שלך שנאמר עליה וכל יצר מחשבות לבו רק רע כל היום.

ד'. ואם תרצה לשבח שום אדם, תשבח את הבורא ברוך הוא, מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא, אשר מחיה אותך, ומטיב עמך בכל עת ורגע, ואם תזכור לקיים ד' דברים אלו, תהיה נשמר משום חטא ועון.

(סידור ישועות ישראל דף ק"א עמוד ב)